הלכות שביתת יום טוב פרק א' - תמלול

סיכום השיעור

הלכות שביתת יום טוב — פרק א׳: צוזאמגעפאסטער סיכום

הקדמה צום ספר

דער רמב"ם רופט דאס **"הלכות שביתת יום טוב"** — עס גייט נישט אום די פרטי'דיגע מצוות פון יעדן יום טוב (ווי מצה עסן, זיצן אין סוכה), נאר אום דעם **איסור מלאכה** אויף יום טוב, פאראלעל צו "שביתת שבת" און "שביתת עשור".

מנין המצוות (הקדמת הרמב"ם)

דער רמב"ם: "יש בכללן שתים עשרה מצוות, שש מצוות עשה ושש מצוות לא תעשה" — אויף יעדן פון די זעקס ימים טובים (ראשון של פסח, שביעי של פסח, שבועות, ראש השנה, ראשון של סוכות, שמיני עצרת) איז דא אן עשה (לשבות) און א לא תעשה (שלא לעשות בו מלאכה).

פשט: זעקס ימים טובים, יעדער מיט צוויי מצוות — צוזאמען צוועלף.

חידושים:

1. **דער רמב"ם'ס לשון ביי די נעמען פון ימים טובים:** דער רמב"ם נוצט נישט אומעטום די פאפולערע נעמען. ער זאגט נישט "חג הפסח" נאר "ראשון ושביעי של פסח"; אויף סוכות זאגט ער "חג הסוכות"; אויף ראש השנה זאגט ער **"באחד לחודש השביעי הנקרא ראש השנה"** — ווייל "ראש השנה" איז נישט לשון הכתוב, נאר לשון חז"ל; אין פסוק שטייט "בחודש השביעי באחד לחודש". אויך ווערט באמערקט אז "חג" סתם מיינט אין לשון המשנה שבועות (ווי אין דין "לכם"), אבער אין לשון התורה הייסן אלע ימים טובים "חג". פסח אליין הייסט אין תורה "חג המצות", נישט "חג הפסח".
2. **"הן הנקראים ימים טובים":** דאס קומט אויסצושליסן אנדערע טעג ווי יומא דפגרא, ראש חודש, א.א.וו. — נאר די זעקס טעג זענען "ימים טובים" ממש לענין שביתה.

הלכה א׳ — שביתת יום טוב און היתר אוכל נפש

דער רמב"ם: "ששת ימים אלו שאסרן הכתוב בעשיית מלאכה... שביתת כולן שוה, שהן אסורין בכל מלאכת עבודה, חוץ ממלאכה שהיא לצורך אכילה, שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם."

פשט: אלע זעקס ימים טובים האבן דעם זעלבן דין — מלאכת עבודה איז אסור, אבער מלאכה לצורך אכילה (און שתיה) איז מותר.

חידושים:

1. **צוויי מקורות פאר היתר אוכל נפש:** ס'זענען דא **צוויי ווענן** וויאזוי מ'ווייסט אז אוכל נפש איז מותר אויף יום טוב:

- **מלאכת עבודה (לשון הכתוב):** ביי יום טוב שטייט אומעטום "כל **מלאכת עבודה** לא תעשו" — נישט סתם "כל מלאכה" ווי ביי שבת און יום כיפור. דאס ווערט "עבודה" שליסט אויס מלאכה לצורך אכילה.
- **אך אשר יאכל (פרשת בא):** דארט שטייט בפירוש "כל מלאכה לא יעשה בהם, **אך** אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" — א בפירוש'דיגער היתר. דער חידוש איז אז דווקא אין פרשת בא שטייט "כל מלאכה" (אן דעם ווארט "עבודה"), און דארט גופא שטייט דער פסוק "אך אשר יאכל" — וואס איז מסביר אויף אלע אנדערע מקומות וואו ס'שטייט "מלאכת עבודה".

הלכה ב׳ — עשה ולא תעשה, עונש מלקות

דער רמב"ם: "כל השובת ממלאכת עבודה באחד מהם הרי קיים מצות עשה, שהרי נאמר בהם שבתון, כלומר שבות."

פשט: ווער עס רוט אויף יום טוב מקיים א מצות עשה.

חידוש: דער רמב"ם מסביר אז "שבתון" איז נישט בלויז א תואר (באשרייבונג) פון דעם טאג, נאר א **ציווי** — "שבתון" מיינט "שבות!" (רוה!). מ'וואלט געקענט מיינען אז "שבתון" באשרייבט נאר דעם טאג'ס כאראקטער, אבער דער רמב"ם זאגט: דו מאכסט עס פאר א שבתון דורך דיין שביתה.

דער רמב"ם: "וכל העושה באחד מהם מלאכה שאינה לצורך אכילה, כגון שבנה או הרס או ארג וכיוצא באלו, הרי ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה, שנאמר כל מלאכת עבודה לא תעשו... ואם עשה בעדים והתראה לוקה מן התורה."

פשט: ווער עס טוט מלאכת עבודה אויף יום טוב איז עובר אויף א עשה און א לאו, און מיט עדים והתראה באקומט ער מלקות דאורייתא.

חידוש — חילוק צווישן שבת, יום כיפור, און יום טוב בעונשים:

- **שבת:** כרת, חטאת, סקילה
- **יום כיפור:** כרת, חטאת (נישט קיין סקילה)
- **יום טוב:** נאר לאו מיט מלקות (נישט קיין כרת, נישט קיין חטאת, נישט קיין סקילה)

הלכה ג׳ — אבות מלאכות הרבה בהתראה אחת / חילוק מלאכות

דער רמב"ם: "העושה אבות מלאכות הרבה ביום טוב בהתראה אחת, כגון שזרע ובנה וסתר..." — באקומט ער נאר **איין מלקות.**

פשט: ביי שבת איז דא חילוק מלאכות — יעדע מלאכה איז א באזונדערע עבירה מיט א באזונדערן חיוב. ביי יום טוב איז נישטא קיין חילוק מלאכות — אלע מלאכות ווערן גערעכנט ווי איין עבירה. אויב איינער טוט מערערע מלאכות בשוגג אויף שבת, איז ער חייב א באזונדער חטאת פאר יעדע מלאכה. אויף יום טוב אבער, אפילו מערערע מלאכות, איז ער נאר חייב אחת.

חידושים:

1. **מקור פאר חילוק מלאכות נאר ביי שבת:** דער מקור איז פון "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" — דווקא ביום השבת איז "הבערה לחלק יצאה", אבער ביי יום טוב איז נישטא קיין איסור הבערה בפני עצמו.
2. **קיין סברא ווערט נישט אויסדריקלעך געגעבן** פארוואס דער חילוק עקזיסטירט — "ס'שטייט נישט פארוואס, אזוי איז די כלל."
3. **פראקטישע נפקא מינה:** ביי יום טוב דארף מען וויסן וואס די התראה איז, ווייל אלע מלאכות זענען ווי איין לאו. ביי שבת איז דא א חילוק צווישן אבות און תולדות (אב ותולדה דיליה = נאר חייב אחת), אבער ביי יום טוב איז דער גאנצער חילוק נישט רעלעוואנט.

הלכה ד׳ — וועלכע מלאכות זענען אסור/מותר ביום טוב, דער כלל פון "מתוך"

דער רמב"ם: "כל מלאכות שחייבין עליהן בשבת, אם עשה אותה ביום טוב שלא לצורך אכילה — לוקה. חוץ מהוצאה מרשות לרשות והבערה, שמתוך שהותרה הוצאה ביום טוב לצורך אכילה הותרה שלא לצורך אכילה... לפיכך מותר ביום טוב להוציא קטן או ספר תורה או

מפתח וכיוצא באלו מרשות לרשות. וכן מותר להבעיר אף על פי שאינו לצורך אכילה. ושאר המלאכות — כל שיש בו צורך אכילה מותר, כגון שחיטה ולישה ואפיה וכיוצא בהם. אבל כל שאין בו צורך אכילה כגון אריגה וכתיבה ובנין וכיוצא בהם — אסור."

פשט: דער רמב"ם טיילט מלאכות אין דריי קאטעגאריעס:

1. מלאכות וואס זענען מעצם לצורך אכילה (שחיטה, לישה, אפיה) — מותר.
2. מלאכות וואס זענען מעצם נישט לצורך אכילה (אריגה, כתיבה, בנין) — אסור, מלקות.
3. הוצאה און הבערה — מותר אפילו שלא לצורך אכילה, מכח "מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך."

חידושים און הסברות:

א) דער יסוד פון "מתוך" — פארוואס נאר ביי הוצאה און הבערה

הוצאה און הבערה זענען **די איינציגע מלאכות וואס האבן א לעגיטימע עקזיסטענץ סיי לצורך אכילה סיי שלא לצורך אכילה.** הוצאה — מ'קען טראגן עסן, און מ'קען טראגן א קטן. הבערה — מ'קען מאכן פייער צום קאכן, און מ'קען מאכן פייער סתם. ביי אזעלכע מלאכות זאגט מען "מתוך" — ווייל די תורה האט מתיר געווען לצורך אכילה, איז מותר אויך שלא לצורך.

ביי אנדערע מלאכות איז "מתוך" נישט שייך: שחיטה שלא לצורך אכילה איז אפשר א מקלקל/מלאכה שאינה צריכה לגופה — ס'איז נישט א נארמאלע קעיס. אפיה שלא לצורך אכילה איז קוים שייך. דעריבער האט נאר ביי הוצאה און הבערה געדארפט דער כלל פון "מתוך."

ב) דער רמב"ם'ס שיטה — מלאכות וואס זענען "מעצם" נישט אכילה ווערן קיינמאל נישט מותר

דער רמב"ם'ס לשון "שאין בו צורך אכילה" מיינט אז **די מלאכה אליין איז נישט א מלאכת אכילה** — נישט אז דאס מאל טוט ער עס נישט פאר עסן. אריגה, כתיבה, בנין — זענען מעצם נישט מלאכות פון אכילה, און זענען תמיד אסור, אפילו אויב מ'טוט עס גראדע פאר אן אכילה-צוועק (ווי אויפשרייבן א רעצעפט).

נישט אלע ל"ט מלאכות זענען מותר לצורך אכילה. נאר די מלאכות פון "סדרא דפת" — די סדר פון הכנת עסן — זענען מותר געווארן. אנדערע מלאכות זענען בכלל נישט מותר געווארן, אפילו לצורך אכילה. ס'איז דא מפרשים וואס זאגן אז אלע ל"ט מלאכות זענען מותר לצורך אכילה, אבער **אין רמב"ם איז נישט משמע אזוי.**

ג) די שאלה פון "מגבן" (קעז מאכן) = בונה

די גמרא זאגט אז מגבן (מאכן קעז) איז עובר משום בונה. בונה איז אויף דער רמב"ם'ס ליסטע פון מלאכות "שאין בו צורך אכילה" — אבער מגבן איז דאך ממש הכנת אוכל נפש! דער פארגעלייגטער תירוץ: ווען איינער מאכט קעז, איז ער מתעסק מיט עסן — ס'איז א חלק פון "אנגרייטן עסן" — און ווערט נישט אנגעקוקט ווי בונה אין דעם קאנטעקסט. נאר ווען מ'טוט בונה נישט אין קאנטעקסט פון עסן, ווערט עס אנגעקוקט ווי א מלאכה. אבער דער רמב"ם זאגט עס נישט אויסדריקלעך — "לא ברור."

ד) שאלה וועגן שחיטה/בישול שלא לצורך אכילה

אויב איינער שעכט אדער קאכט שלא לצורך אכילה ביום טוב, צו איז עס אסור מדאורייתא? דער רמב"ם'ס לשון "אם עשה אותה שלא לצורך אכילה לוקה" זעט אויס אז יא. אבער עס ווערט אנגעדייט אז אפשר איז דאס נאר אסור מדרבנן, און דער רמב"ם וועט שפעטער מבאר זיין.

ה) דער רמב"ם'ס דוגמאות ביי הוצאה — קטן, ספר תורה, מפתח

עס ווערט געפרעגט צו די דוגמאות זענען סתם ביישפילן, אדער דער רמב"ם מיינט דווקא זאכן וואס האבן א "צורך יום טוב" (א קטן — מ'דארף אים מיטנעמען; ספר תורה — לייענען; מפתח — עפענען א הויז). דאס בלייבט אפן פאר שפעטער.

הלכה ה׳ – גזירת חכמים: מלאכות שאפשר לעשותן מערב יום טוב

דער רמב"ם: "כל מלאכות שאפשר לעשותן מערב יום טוב, ולא יהיה בהן הפסד ולא חסרון אם נעשו מערב — אסרו חכמים לעשותן ביום טוב, אף על פי שהן לצורך אכילה. ולמה אסרו דבר זה? גזירה שמא יניח אדם מלאכות שאפשר לעשותן מבערב ליום טוב, ונמצא יום טוב כולו הולך בעשיית אוכלין ומלאכות, וימנע משמחת יום טוב, ולא יהיה לו פנאי לאכול ולשתות."

פשט: מדאורייתא מעג מען טון אלע מלאכות אוכל נפש אויף יום טוב. אבער חכמים האבן אסור געמאכט מלאכות וואס מען האט געקענט טון ערב יום טוב אן קיין הפסד אדער חסרון טעם, כדי דער מענטש זאל נישט אוועקלייגן אלעס אויף יום טוב און בלייבן אן צייט פאר שמחת יום טוב.

חידושים און הסברות:

1. **דער יסוד פון די גזירה איז שמחת יום טוב, נישט שביתה:** דער רמב"ם'ס טעם פאר דער גזירה איז נישט א חומרא אין שביתת יום טוב (ווי ביי שבת וואו דער ענין איז "למען ינוח"), נאר א גזירה צו באשיצן די מצוה פון **שמחת יום טוב.** דער רמב"ם דערמאנט דא צום ערשטן מאל אז עס איז דא א מצוה פון שמחת יום טוב, אויך פאר ער לערנט עס אויס בפירוש אין שפעטערדיגע הלכות.

2. **צוויי אספעקטן אין דעם רמב"ם'ס לשון:** "וימנע משמחת יום טוב" מיינט ער וועט נישט האבן די מנוחה/פנאי פון יום טוב, און "ולא יהיה לו פנאי לאכול ולשתות" מיינט ער וועט ממש נישט האבן צייט צו עסן און טרינקען. אפשר זענען ביידע בעצם די זעלבע זאך: ער וועט זיין אזוי ביזי מיט הכנות אז ווען אלעס וועט זיין גרייט, וועט שוין זיין מוצאי יום טוב.

3. **חילוק צווישן שבת און יום טוב:** ביי שבת איז דער טעם "למען ינוח" – מנוחה. ביי יום טוב איז נישטא קיין מצות מנוחה (מ'מעג דאך טון אוכל נפש), נאר דער ענין איז **שמחת יום טוב.** ביי שבת איז "כאילו כל מלאכתך עשויה," אבער יום טוב איז אנדערש – מ'וועט זיין ביזי מיט אנגרייטן עסן, אבער נישט מיט אלעס וואס מ'האט געקענט טון פריער.

4. **א פסיכאלאגישע באמערקונג:** מענטשן האבן צוויי שלעכטע מדות: (א) מ'האט ליב אפצושטופן זאכן פון היינט אויף מארגן, (ב) מ'האט מורא פון בלייבן מיט ליידיגע צייט. ביידע פירן דערצו אז מ'לייגט אוועק מלאכות אויף יום טוב.

5. **דער ראב"ד'ס מחלוקת:** דער ראב"ד קוקט אן די גזירה מער ענליך צו שבת – אז מ'זאל נישט ספעציעל אוועקלייגן מלאכות אויף יום טוב, וואס מיינט **"מכיון שמכין מלאכתו ליום טוב"** – דער טעם איז מער וועגן דעם טורח, אז מ'זאל נישט מרבה זיין טורח אויף א יום קדוש. דער רמב"ם אבער האט מער אריינגעלייגט אין דעם נושא פון שמחת יום טוב.

הלכה ה׳ (המשך) – הוצאה ביום טוב: פארוואס מותר אפילו שלא לצורך

דער רמב"ם: "ואף על פי שכל הוצאה אפשר לעשותה מערב יום טוב — כדי להרבות שמחת יום טוב, ויולך ויבא כל מה שירצה וישלים חפציו, ולא יהיה כמי שידיו אסורות."

פשט: הוצאה איז מותר אויף יום טוב אפילו שלא לצורך (מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך), הגם מ'האט געקענט ברענגען אלעס ערב יום טוב, ווייל דער טעם איז צו מרבה זיין שמחת יום טוב.

חידושים:

1. **א "פאראדאקס" אין דעם רמב"ם – און דער תירוץ:** מצד אחד, מלאכות אוכל נפש וואס מ'האט געקענט טון ערב יום טוב זענען אסור (מדרבנן); מצד שני, הוצאה איז מותר אפילו שלא לצורך, הגם יעדע הוצאה איז "אפשר לעשותה מערב יום טוב." דער תירוץ: **ביידע האבן די זעלבע סיבה – שמחת יום טוב – אבער מיט פארקערטע מסקנות.** הוצאה איז א "מלאכה גרועה" (נישט קיין גרויסע טרחא), און דער מענטש וויל פילן פריי

צו גיין און קומען – "ולא יהיה כמי שידיו אסורות." אנדערע מלאכות זענען א שווערע עסק וואס נעמט אוועק פון שמחת יום טוב. אלזא: הוצאה מותר = שמחת יום טוב (פרייהייט); שאר מלאכות אסור = שמחת יום טוב (נישט זיין ביזי).

2. **דער ראב"ד'ס אנדערע טעם פאר הוצאה:** דער ראב"ד זאגט אז הוצאה איז מותר נישט וועגן "ידיו אסורות," נאר ווייל עס איז דא א **פאזיטיווע מצוה צו שיקן משלוח מנות אויף יום טוב** – "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות" (נחמיה). אין מסכת ביצה שטייט אז מ'שיקט משלוח מנות יום טוב, און דאס איז כבוד היום. מ'האט נישט געקענט שיקן ערב יום טוב, ווייל דאס וואלט נישט געווען א יום טוב'דיגע זאך.

3. **שבת – "ידיו אסורות" און עירוב:** ביי שבת איז טאקע דא דער מצב פון "ידיו אסורות" בנוגע הוצאה, און דערפאר דארף מען מאכן אן עירוב.

4. **[דיגרעסיע: עונג שבת און מצטער]** ביי שבת איז דא עונג שבת און כבוד שבת, אבער נישט דער ספעציפישער ענין פון "ידיו אסורות." אבער דער כלל "במקום צער לא גזרו רבנן" ביי שבת איז אפשר נישט נאר דער אלגעמיינער כלל, נאר האט א שייכות צו **עונג שבת** ספעציפיש – שבת איז א טאג פון עונג, דערפאר איז מצטער מער א סיבה צו מקיל זיין.

הלכה ה׳ (המשך) – ביישפילן פון מלאכות אסור/מותר

דער רמב"ם: "כיצד? אין קוצרין, ולא דשין, ולא זורין, ולא בוררין, ולא טוחנין, ולא מרקדין ביום טוב. שכל אלו אפשר לעשותן בערב ואין בהן הפסד ולא חסרון. אבל לשין ואופין ושוחטין – מותר, שאם עשה אלו מבערב יש בכך הפסד או חסרון טעם. שאין לחם חם או תבשיל שבושל היום כלחם שנאפה מאתמול וכתבשיל שנתבשל מאתמול. ולא בשר שנשחט היום כבשר שנשחט מאמש... וכן כל כיוצא באלו."

פשט: פון קוצר ביז מרקד – אלע שלבים פון אנגרייטן מעל – זענען אסור יום טוב ווייל מ'האט עס געקענט טון ערב יום טוב אן חסרון. אבער לישה, אפיה, בישול, שחיטה – זענען מותר, ווייל פרישע ברויט, פרישע געקאכטס, און פרישע פלייש איז בעסער אין טעם ווי נעכטיגע.

חידושים:

1. **"וכן כל כיוצא באלו" – א ברייטע כלל:** עס ווערט געפרעגט צי דאס מיינט אז מיר קענען אליין אפשאצן וואס איז בעסער פריש. למשל, אן עפל אדער טרויבן וואס איז ממש אראפ פון בוים איז פרישער – אפשר זאל מען דערפאר מעגן תולש זיין (קוצר) יום טוב? דער רמב"ם גיט דאך א ברייטע אפשרות – אפילו א קליינע חילוק אין טעם (ווי צווישן געקעכטס פון נעכטן און היינט) איז שוין גענוג צו מתיר זיין.

2. **פרישע פלייש אין אמאליגע צייטן:** היינט קומט פלייש פון פריזער, אבער דער רמב"ם רעדט פון א צייט אן פריזער. אין 24 שעה, בפרט אין זומער (רוב ימים טובים זענען אין זומער), קען פלייש ווערן קאליע. דער רמב"ם זאגט אבער נישט אז ס'ווערט קאליע – ער זאגט בלויז אז ס'טעיסט נישט אזוי גוט. דאס אליין איז שוין גענוג פאר דעם היתר.

הלכה ה׳ (המשך) – מכשירי אוכל נפש: שחיקת תבלין

דער רמב"ם: "וכן מכשירי אוכל נפש שיש בהם חסרון ונעשים בערב, עושין אותן ביום טוב, כגון שחיקת תבלין וכיוצא בהן."

פשט: מכשירים (העלפנדיגע זאכן) פאר אוכל נפש וואס ווערן שוואכער אויב מען גרייט זיי צו פון ערב יום טוב – מעג מען מאכן יום טוב, ווי צומאלן תבלינים.

חידושים:

1. **שחיקת תבלין vs. טוחנין חיטים – זעלבע מלאכה, אנדערע דין:** דער רמב"ם האט פריער געזאגט "ולא טוחנין את החיטים" – מ'טאר נישט מאלן ווייץ. אבער שחיקת תבלין, וואס איז אויך טוחן, איז מותר. דאס ווייזט אז נישט אלע טוחן איז אסור – ס'ווענדט זיך צי ס'איז דא חסרון טעם. ביי ווייץ איז נישט קיין חילוק צווישן נעכטן און היינט, אבער ביי תבלינים איז יא א חילוק (פרישע געמאלענע תבלינים שמעקן בעסער). דאס ווערט באשטעטיגט פון פראקטיק – מען פארקויפט "באליס" (מילן) מ'זאל קראכן פעפער אויפ'ן פלאץ, ווייל ס'איז אוודאי בעסער פריש.

שאלת תולש יום טוב

חידושים:

1. **דער ראב"ד'ס קשיא:** דער ראב"ד פרעגט: **"בכל אלו אין טעם, למה אין תולשין ירק ומלקטין פירות מאילן שריגין יותר?"** – אויב דער כלל איז אז אלעס וואס איז בעסער פריש מעג מען מאכן יום טוב, פארוואס טאר מען נישט תולש זיין ירקות און אראפנעמען פירות פון ביימער, וואס זענען אוודאי בעסער פריש? דער ראב"ד ברענגט דעם ירושלמי אז ס'איז נאר אסור בתולש.

2. **א שווערע קשיא:** אויב דער גדר איז "ענידינג וואס איז אביסל בעסער פריש," דארף תולש אויך מותר זיין. ס'איז שווער צו זען פון וואו די מפרשים (מגיד משנה און אנדערע) נעמען דעם חילוק אז תולש איז אנדערש.

3. **פארשלאגענע תירוצים (נישט פולשטענדיג אנגענומען):** אפשר איז דער חילוק צווישן זאכן וואס מען טוט אין שטוב (קאכן, באקן) און זאכן וואס מען טוט אין פעלד (קוצר, תולש) – ס'איז צו ווייט, צו א גרויסע טרחה. אבער דער תירוץ איז נישט באפרידיגנד.

4. **[דיגרעסיע: יום טוב vs. שבת – "חפציו":]** יום טוב מעג מען זיך נאכגעבן מער ווי שבת. שבת איז "מעשות חפציך" – "כל מלאכתך עשויה," אלע דיינע חפצים זענען שוין געטון. יום טוב איז אנדערש – ס'איז מער ערלויבט צו טון פאר זיינע באדערפענישן.

הלכה ו׳ – אין מבשלין ביום טוב מה שיאכל בחול

דער רמב"ם: "אין מבשלין ביום טוב מה שיאכל בחול... ולא התירה מלאכה שהיא לצורך אכילה אלא כדי להנות בה ביום טוב."

פשט: מ'טאר נישט קאכן יום טוב פאר צו עסן אין די וואכן. די תורה האט נאר מתיר געווען מלאכת אוכל נפש כדי צו הנאה האבן דערפון יום טוב אליין.

חידושים:

1. **דרבנן אדער דאורייתא:** דאס איז לכאורה קלאר אן איסור דרבנן, אבער דער רמב"ם'ס לשון "ולא התירה" (די תורה האט נישט מתיר געווען) קלינגט ווי דאורייתא. דער טעם איז ענליך צו "דברים שאי אפשר" – אז מ'זאל נישט קומען צו באקן א גאנצע יאר'ס ברויט אויף יום טוב.

הלכה ז׳ – עשה כדי לאכול ביום טוב והותיר

דער רמב"ם: אויב מ'האט געקאכט כדי לאכול יום טוב און ס'איז איבערגעבליבן – **מעג מען עסן די שיריים בחול.**

פשט: לכתחילה טאר מען נישט קאכן פאר די וואכן, אבער בדיעבד אויב ס'איז איבערגעבליבן פון וואס מ'האט געקאכט פאר יום טוב, מעג מען עסן.

הלכה ח׳ – מרבה בשיעורים: ממלא אשה כל הקדרה / תנור

דער רמב"ם: "ממלא אשה כל קדרה בשר... אף על פי שאינו צריך אלא חתיכה אחת. ממלא נחתום חבית של מים... ממלא אשה תנור פת אף על פי שאינו צריך אלא ככר אחת."

פשט: מ'מעג מאכן מער ווי מ'דארף פאר יום טוב, כל זמן אז א חלק גייט פאר יום טוב.

חידושים:

1. **דער טעם פון "שבזמן שהפת מרובה":** דער רמב"ם גיבט א טעם — ווען מ'באקט מער ברויט אויף איין מאל, ווערט עס בעסער (שהפת מרובה אינה נאפית יפה — ווען ס'איז וויינציג ברויט אין אויוון באקט עס נישט אזוי גוט). דאס גייט אויף אלע דריי פאלן — פלייש, וואסער, און ברויט.

הלכה ח׳ (המשך) — מולח כמה חתיכות בבת אחת

דער רמב"ם: "מולח אדם כמה חתיכות בבת אחת אף על פי שאין צריך אלא לחתיכה אחת."

פשט: מ'מעג זאלצן אסאך שטיקער פלייש אויף איינמאל, אפילו מ'דארף נאר איין שטיקל פאר יום טוב.

חידושים:

- עס ווערט אויפגעברענגט א שאלה וואס פאר א מלאכה איז מולח — צי ס'איז ענליך צו מבשל, צי ס'איז מעבד (אויף עור), צי ס'איז בלויז א טרחה-איסור. דער שמועס קומט נישט צו א קלארע מסקנא, אבער אין קאנטעקסט פון יום טוב רעדט מען פון טרחה — אזוי ווי "ממלא כדי רבותיו" (מ'מעג מער טרחה טון ווי מ'דארף פאר יום טוב).

- אין הלכות שבת (פרק כ"ב) שטייט וועגן צנונים (ראדישעס) אז מ'מעג נאר איינזאלצן סמוך צום עסן, און וועגן כובש (מאכן פיקלס) אדער מעבד — זאכן וואס מ'לייגט אוועק פאר לאנג האבן א באזונדער איסור.

הלכה ט׳ — קאכן צופיל בטעות / ונשאר התבשיל

דער רמב"ם: "מבשל לו ביום טוב כדי לאכול בו ביום... ונשאר התבשיל — הרי זה מותר לאכלו למחר."

פשט: איינער וואס האט געקאכט פאר יום טוב (למשל פאר געסט וואס זענען נישט געקומען) און ס'איז איבערגעבליבן — מעג מען עס עסן נאך יום טוב (בחול אדער שבת). דאס איז נאר ווען ס'איז באמת געווען א טעות — ער האט אמת געלאדנט געסט און זיי זענען נישט געקומען.

הלכה י׳ — מערים (ערמה): שהחמירו במערים יותר מן המזיד

דער רמב"ם: "אבל לא יערים... שהחמירו במערים יותר מן המזיד — הרי זה אסור לאכלו אפילו בשבת שאחר יום טוב."

פשט: איינער וואס מאכט א ערמה — ער טוט זיך אן ווי ער קאכט פאר יום טוב אבער באמת קאכט ער פאר חול — איז דאס עסן אסור, אפילו שבת נאך יום טוב.

חידושים:

1. **שהחמירו במערים יותר מן המזיד:** א מזיד (איינער וואס קאכט בפירוש פאר חול) ווערט נישט דאס עסן אסור, אבער א מערים (איינער וואס שפילט אויס די סיסטעם) איז מען נאך מער מחמיר. דער טעם: אויב ערמה וואלט געהאלפן, וואלט יעדער מערים געווען — "כדי שלא יערים."

2. **פראקטישע דוגמא:** איינער וואס האט פארגעסן עירוב תבשילין און טראכט אויס א טריק — "איך קאך פאר געסט" — דאס איז אסור.

3. אין אנדערע פעלער אין יום טוב איז ערמה דוקא מותר (ווי ביי מסוכנת, זע אונטן), אבער דא איז ערמה אסור.

הלכה י"א — בהמה מסוכנת

דער רמב"ם: "מי שהיתה לו בהמה מסוכנת — לא ישחטנה ביום טוב, אלא אם כן יודע שיכול לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום."

פשט: א בהמה וואס האלט ביים שטארבן — מ'טאר עס נאר שעכטן יום טוב אויב ס'איז נאך גענוג צייט צו עסן א כזית צלי (געבראטנס) פאר'ן אויסגאנג פון יום טוב.

חידושים:

1. **צלי איז דער שנעלסטער וועג** — מ'דארף נישט זאלצן, נאר בראטן, דעריבער איז דאס דער שיעור.

2. **ערמה איז דא מותר משום הפסד:** דא איז עס קלאר אז דער מענטש שעכט צו ראטעווען זיין געלט (נישט ווייל ער דארף אמת עסן), און פונדעסטוועגן איז עס מותר — ווייל ער *קען* עסן א כזית יום טוב. דער רמב"ם זאגט "אלא אם כן **יודע שיכול** לאכול" — נישט אז ער מוז טאקע עסן, נאר אז ס'איז שייך. דאס איז א גרעסערע ערמה ווי מרבה בשיעורים (וואו ער עסט טאקע), אבער ס'איז מותר משום הפסד.

3. **חילוק צווישן ערמה ביי מערים (אסור) און ערמה ביי מסוכנת (מותר):** ביי מערים איז די ערמה גאר א שווינדל — ער האט בכלל נישט קיין געסט. ביי מסוכנת איז די ערמה "פעיק" — ער קען באמת עסן א כזית. אויב ס'איז נישט דא גענוג צייט, איז אפילו די ערמה נישט מעגלעך, און קיינער וועט עס נישט גלייבן.

4. **"כדי שלא ישחוט ביום טוב אשר יאכל בחול"** — דער יסוד: מלאכות יום טוב זענען נאר מותר פאר הנאה פון יום טוב אליין, נישט צו שפארן געלט.

הלכה י"ב — קאכן פאר גוים און כלבים

דער רמב"ם: "אין מבשלים ביום טוב כדי להאכיל גוים וכלבים, שנאמר 'הוא לבדו יעשה לכם' — לכם ולא לגוים, לכם ולא לכלבים."

פשט: מ'טאר נישט קאכן יום טוב פאר גוים אדער הינט. דער פסוק זאגט "לכם" — פאר אייך (אידן), נישט פאר גוים, נישט פאר כלבים.

חידושים:

- דער רמב"ם דערמאנט נישט א בעל חי "שמזונותיו עליך" — א בהמה וואס דו ביסט מחויב צו פיטערן.

- **חילוק שבת/יום טוב:** שבת מעג מען לאדענען א גוי צו עסן מיט'ן איד, אבער יום טוב איז אנדערש.

הלכה י"ב (המשך) — איסור הזמנת גוי ביום טוב

דער רמב"ם'ס שיטה: מ'טאר נישט לאדענען א גוי ביום טוב, גזירה שמא ירבה בשבילו. אבער אם בא הגוי מאליו — אוכלים מה שהן אוכלים, שכבר הכינו.

פשט: דער איסור איז ספעציפיש אויף **לאדענען** א גוי, ווייל דאס פירט דערצו אז מ'וועט קאכן מער פאר אים. אבער אויב דער גוי קומט פון זיך אליין, מעג ער עסן פון וואס איז שוין גרייט.

חידושים:

1. **ביאור "גזירה שמא ירבה בשבילו":** "גזירה" מיינט אז אפילו אויב דער איד זאגט ער קאכט נישט עקסטרע — פונדעסטוועגן איז אסור צו לאדענען. דער חשש איז אז ער וועט **דירעקט** קאכן פאר דעם גוי, נישט בלויז ריבוי בשיעורים. "ירבה בשבילו" מיינט ער וועט נאכאמאל אנפילן דעם טאפ — א גאנצע נייע מלאכה פאר דעם גוי. **ס'זעט אויס אז ריבוי בשבילו פאר א גוי וועט יא זיין אסור**, אנדערש ווי ריבוי בשיעורים פאר א איד.

2. **דער חילוק צווישן לאדענען און בא מאליו:** ווען מ'לאדנט א גוי, רעכנט מען זיך מיט אים און מ'גייט אים צוקאכן. אבער ווען ער קומט פון זיך אליין, איז ס'נישט קיין סורפרייז — מ'גייט נישט יעצט זיך אוועקשטעלן קאכן פאר אים.

3. [**דיגרעסיע: דער מנהג צו לאדענען דעם ראש הממשלה צום סדר**] — ס'איז געווען אן אלטע מנהג ביי אידן צו לאדענען דעם מעיאר/מושל עיר צום סדר. **רבי חיים זאנענפעלד** האט דעם מנהג מסביר געווען: ביים סדר

פון יום טוב.

קאכט מען געווענליך **פארנאכטס** (ערב יום טוב), נישט ביינאכט. דעריבער איז נישטא דער חשש פון "שמא ירבה בשבילו" — אלעס איז שוין אנגעגרייט פאר יום טוב. דער צוועק פון לאדענען איז געווען קירוב — אז דער גוי זאל זען אז מ'עסט נישט קריסטליכע בלוט (כנגד בלבולים).

4. **[דיגרעסיע: אנטונינוס און רבי]** — אין דער גמרא זעט מען אז רבי האט געלאדנט אנטונינוס צו עסן, און ער האט געפרעגט וועגן דעם "תבלין פון שבת."

הלכה י"ב (המשך) – בהמה של שותפות (חצי גוי חצי ישראל)

דער רמב"ם: בהמה של חציו של גוי וחציו של ישראל — מותר לשחטיו ביום טוב, שאי אפשר לאכול ממנו כזית בלא שחיטה.

פשט: א בהמה וואס באלאנגט האלב צו א גוי און האלב צו א איד — מעג מען שעכטן ביום טוב, ווייל שחיטה איז איין מעשה וואס מ'קען נישט צעטיילן.

חידושים:

1. **דער יסוד:** שחיטה איז **איין מעשה** פון אפשניידן וואס מאכט מעגליך צו עסן פון דער גאנצער בהמה. ווען דער איד שעכט פאר זיין חלק, קומט דער גוי'ס חלק אויטאמאטיש מיט דערמיט.

2. **חילוק צווישן שחיטה און עיסה:** ביי א **עיסה** (טייג) של חציו של גוי וחציו של ישראל — **אסור להבעיר אש** (צו באקן דעם גאנצן טייג), ווייל **אם יכול לחלק העיסה** — מ'קען צעטיילן דעם טייג, זאל ער צעטיילן און נאר באקן דעם חלק פון דעם איד. שחיטה איז **אי אפשר** צו צעטיילן, אבער טייג **קען** מען צעטיילן.

3. **א קשיא וועגן עיסה:** אויב דער גוי'ס חלק טייג וועט ווערן קאליע, איז דאס ענליך צו א "בהמה מסוכנת"? ס'ווערט נישט אויסגעפירט.

הלכה י"ב (המשך) – בני החיל: באקן פאר סאלדאטן ביום טוב

דער רמב"ם: בני החיל שנתנו קמח לישראל — אם כשנותנים פת לתינוק אין מקפידים, מותר לאפות להם ביום טוב, שכל פת ופת ראוי לתינוק.

פשט: ווען סאלדאטן (גוים) ברענגען זייער קמח און פארצווינגען אידן עס צו באקן — אויב זיי זענען נישט מקפיד אז דער איד נעמט אראפ א שטיקל ברויט פאר א קינד, מעג מען באקן ביום טוב, ווייל יעדע שטיקל ברויט איז "ראוי לתינוק" — ס'איז פאטענציעל פאר א איד.

חידושים:

1. **דער מציאות:** סאלדאטן קומען אין שטאט מיט זעקער קמח און פארצווינגען די לאקאלע אידן עס צו באקן. דאס איז א מעשה שהיה (פון דער גמרא).

2. **גרויסע קשיא — סתירה צו "שמא ירבה בשבילו":** מ'האט פריער געלערנט אז מ'קען נישט זאגן "איך באק אסאך און א שטיקל גייט פאר מיר" — דאס איז גופא "ירבה בשבילו"! אויב איינער לאדנט א גוי צו א סעודה, קען ער דאך אויך זאגן "א שטיקל פון זיין פארציע געב איך פאר מיין יונגל" — און פונדעסטוועגן איז עס אסור! וויאזוי העלפט דא דער היתר פון "כל פת ופת ראוי לתינוק"?

3. **תירוץ — בשעת הדחק:** דער היתר איז **נאר בשעת הדחק** — ווייל מ'האט זיך נישט קיין עצה געגעבן, די מיליטער האט געפארסט. אין אזא סיטואציע האבן חז"ל מתיר געווען, אבער **נישט סתם**, נאר מיט אזא הסבר/מכניזם אז יעדע שטיקל ברויט איז "ראוי לתינוק." ס'איז א **לומדות** — מ'קען נישט ז

אגן אויף אלע שטיקלעך אינאיינעם אז זיי זענען פאר דעם קינד, אבער אויף **יעדע שטיקל באזונדער** קען מען זאגן "אפשר דאס שטיקל גייט פאר דעם קינד."

4. **כלל פון כל התורה כולה:** ביי איסורים דרבנן, אויב ס'שטערט פאר א איד (איבה, סכנה), מעג מען — מ'דארף נאר מאכן **עפעס א חילוק** (א מכניזם/הסבר). דאס איז דער פאטערן אין אסאך הלכות.

5. **ביאור "אם כשנותנים פת אין מקפידים":** אויב זיי **יא מקפידים** — אויב ס'איז ממש א חשש סכנה (רשעות'דיגע סאלדאטן), דעמאלטס וואלט מען מתיר געווען אפילו אן דעם היתר, מצד פיקוח נפש/משום איבה. דער "אם" מיינט אז ס'רעדט פון א סיטואציע וואס איז **וויניגער דענדזשעריס** — גוטע סאלדאטן וואס לאזן אראפנעמען א שטיקל — און דעמאלטס ארבעט דער היתר.

6. **דיוק אין "אם":** אין אסאך הלכות שטייט נאר **איין "אם"** (נישט צוויי אלטערנאטיוון). דאס מיינט אז דער "אם" באשרייבט **דעם געווענליכן ציור** — דאס איז ווי ס'איז נארמאלערווייז. אבער ס'מיינט נישט אז אויב נישט, איז ס'פארלוירן — מ'וועט דארפן טרעפן אן אנדערע היתר.

הלכה י"ב (המשך) – עיסת הכלבים

דער רמב"ם: עיסת הכלבים — א טייג וואס מ'מאכט פאר הינט — בזמן שהרועים אוכלים ממנה, מעג מען עס באקן יום טוב.

פשט: מ'טאר נישט באקן יום טוב פאר הינט. אבער ווייל די פאסטוכער (רועים) וואס גייען ארויס מיט די הינט עסן אויך פון דעם טייג ווען זיי ווערן הונגעריג, איז עס מותר צו באקן.

חידושים:

1. **הינט אין חז"ל:** הינט זענען נישט געווען חיות הבית צום פעטן אויף דער קאנאפע — מ'האט זיי גענוצט פאר פארמינג, היטן ציגן וכדומה. דעריבער איז דער מציאות אז רועים גייען ארויס מיט הינט און עסן פון דעם זעלבן טייג.

2. **קשיא פון ריבוי בשיעורים:** ער באקט דאך מער ווי וואס די רועים דארפן — איז דאס נישט ריבוי? דער מגיד משנה פרעגט דאס. דער תירוץ איז אפשר דער זעלבער ווי ביי בני חיל — יעדע שטיקל קען זיין ראוי פאר א איד (דער רועה), אזוי ווי ביי בהמה מסוכנת וואו יעדע שטיקל קען זיין ראוי פאר א מענטש.

הלכה י"ג – מבשל ביום טוב לגוים / לבהמה / הניחה לחול — דער יסוד פון "הואיל"

דער רמב"ם: מבשל ביום טוב לגוים, לבהמה, הניחה לחול — אינו לוקה. שאילו באו לו אורחים היה ראוי להם.

פשט: איינער וואס האט יא געקאכט אויף איינע פון די אסור'ע אופנים (פאר גוים, פאר בהמה, אדער אפצולאזן פאר נאכן יום טוב) — באקומט נישט מלקות. דער טעם: "הואיל" — ווייל אויב וואלטן געקומען אורחים, וואלט דער תבשיל געווען ראוי פאר זיי.

חידושים:

1. **"הואיל" — דער יסוד:** דאס איז דער באקאנטער כלל "הואיל ואי מקלעי ליה אורחים" — מ'קען קיינמאל נישט קלאר זאגן אז מ'באקט נישט פאר א איד, ווייל ס'קענען אלעמאל קומען געסט.

2. **דאורייתא אדער דרבנן?** דא זעט אויס אז דער עצם איסור איז דאורייתא, נאר "הואיל" איז דער תירוץ פארוואס מ'באקומט נישט מלקות. אבער פון די פריערדיגע הלכות (ריבוי בשיעורים, בהמה מסוכנת) זעט אויס אז ס'איז נישט דאורייתא.

3. **אפשר דער "הואיל" ארבעט ווי ביי בני חיל:** בשעת מ'קאכט, איז נישט קלאר אז ס'איז נישט פאר הינט און נישט פאר א איד — דאס אליין מאכט עס נאך בגדר אוכל נפש. ס'איז נישט נאר א טעכנישער תירוץ, נאר ס'דעפינירט דעם מעשה אלס אוכל נפש.

4. **חילוק צווישן רמב"ם און אנדערע:** ביים רמב"ם שטייט נישט אז מ'דארף למעשה געבן פאר א תינוק (ווי ביי בני חיל). דאס שטיצט אז דער "הואיל" איז א הגדרה פון דעם מעשה, נישט א פראקטישע אנווייזונג.

5. **"אינו לוקה" — אפילו מכת מרדות?** אפשר מיינט דער רמב"ם אז מ'באקומט אויך נישט מכת מרדות (מדרבנן), ווייל "הואיל" העלפט אויך אויף דרבנן.

הלכה י"ג (המשך) – בישל לנפשו והותיר

דער רמב"ם: בישל לנפשו והותיר — מותר להאכיל ממנו לגוים ולבהמה.

פשט: ווען מ'האט געקאכט פאר זיך (לעגיטים אוכל נפש) און ס'איז איבערגעבליבן, מעג מען עס געבן פאר גוים אדער בהמה. ס'ווערט נישט אסור בהנאה.

חידושים:

- **לכתחילה טאר מען נישט** — אבער בדיעבד ווערט עס נישט אסור.

- **בהערמה ווערט עס אסור:** דער איינציגער אופן וואס עס ווערט אסור איז ווען איינער זאגט ער באקט פאר זיך אבער מיינט באמת פאר גוים אדער פאר מארגן — דאס איז הערמה.

הלכה י"ד – רחיצה וסיכה: דבר השוה לכל נפש

דער רמב"ם: "רחיצה וסיכה הרי הן בכלל אכילה ושתיה. שנאמר 'אשר יאכל לכל נפש' — כל שבצורך הגוף. לפיכך מחמין חמין ביום טוב ומרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו. אבל כל גופו אסור, גזירת מרחץ."

פשט: זיך וואשן און זיך שמירן איז אויך בכלל אוכל נפש — ס'איז א צורך הגוף. מ'מעג אנווארעמען וואסער יום טוב פאר פנים, הענט, פיס. אבער כל גופו איז אסור צוליב גזירת מרחץ.

חידושים:

1. **"נפש" = גוף:** דער רמב"ם טייטשט "לכל נפש" — אלעס וואס מ'דארף פאר דעם גוף. אין תורה מיינט "נפש" גוף, נישט נשמה (soul). [דיגרעסיע: אפילו א טויטער הייסט "נפש" — "כל הנוגע במת בנפש האדם" (פרשת חוקת). אבער אפשר מיינט "נפש" דוקא דעם לעבעדיגן גוף — "נפש חיה".]

2. **דער רמב"ם טייטשט "יאכל" ברייט:** נישט נאר עסן ממש, נאר יעדע הנאת הגוף — רחיצה וסיכה זענען אויך א סארט "אכילה" פאר דעם גוף.

3. **גרויסער חידוש פון רמב"ם — גזירת מרחץ יום טוב:** דער רמב"ם זאגט אז כל גופו איז אסור משום גזירת מרחץ — די זעלבע גזירה ווי שבת (אז בעלני מרחצאות וועלן קאכן וואסער). **דאס איז כמעט א חידוש פון רמב"ם אליין** — אין גמרא שטייט יא אז כל גופו איז נישט מותר יום טוב, אבער ס'שטייט נישט קלאר פארוואס. דער רמב"ם פארשטייט אז ס'איז גזירת מרחץ אטו שבת — אויב מ'וועט לאזן א מרחץ יום טוב, וועט מען קומען צו מאכן אויך שבת.

4. **מחלוקת ראשונים — תוספות'ס שיטה:** תוספות לערנט אנדערש — כל גופו איז אסור מדאורייתא, ווייל רחיצת כל גופו איז **נישט** דבר השוה לכל נפש (נישט יעדער מענטש דארף יעדן טאג וואשן כל גופו). תוספות לערנט "כל נפש" אלס א **מיעוט** — ס'דארף זיין דווקא עפעס וואס יעדער מענטש דארף.

5. **גרויסע נפקא מינה להלכה — ווארעמע שאוער יום טוב:**

- **לויט תוספות:** ווייל דער קריטעריום איז "דבר השוה לכל נפש" — קען מען טענה'ן אז **היינט** איז אנדערש: היינט נעמט יעדער מענטש א ווארעמע שאוער יעדן טאג, אזוי איז עס יעצט דבר השוה לכל נפש, און מותר. ר' יחיאל מאיר און אנדערע זאגן דאס.

- **לויט רמב"ם:** ס'איז שווערער צו מתיר זיין, ווייל דער איסור איז א **גזירה** (גזירת מרחץ), נישט א דין אין דבר השוה לכל נפש. א גזירה ענדערט זיך נישט מיט'ן צייט.

6. **[דיגרעסיע: רייכערן יום טוב:]** דער פני יהושע האט א לאנגע תשובה אז מ'מעג רייכערן יום טוב ווייל ס'איז דבר השוה לכל נפש. ר' יחזקאל ראטה פלעגט זאגן: היינט ווען רוב מענטשן רייכערן נישט, איז רייכערן **נישט** מער דבר השוה לכל נפש. אבער א שאוער איז היינט **יא** דבר השוה לכל נפש. דאס גייט לויט תוספות'ס וועג — מ'קוקט אויף "היינטיגע נפשות."

הלכה י"ד (המשך) – חמין שהוחמו מערב יום טוב

דער רמב"ם: "וחמין שהוחמו מערב יום טוב רוחץ בהן כל גופו ביום טוב" — שלא גזרו על דבר זה אלא בשבת בלבד.

פשט: חמין וואס זענען אנגעווארעמט געווארן ערב יום טוב, מעג מען זיך וואשן דערמיט כל גופו ביום טוב, ווייל די גזירה אויף רחיצה בחמין שהוחמו מערב שבת איז נאר געווען אויף שבת, נישט אויף יום טוב.

חידושים:

1. **וואס מיינט "כל גופו אסור":** ווען דער רמב"ם זאגט "כל גופו אסור" ביום טוב, מיינט ער נישט דאס וואשן אליין, נאר דאס **קאכן פון וואסער** פאר רחיצה. אבער אויב דאס וואסער איז שוין אנגעווארעמט געווארן מערב יום טוב, איז דעמאלטס רוחץ בהן כל גופו ביום טוב — אפילו שבת וואלט מען נישט געטארט.

2. **צוויי גזירות אויף בלנים:** (א) אויף שבת – מ'טאר נישט נוצן חמין אפילו שהוחמו מערב שבת; (ב) אויף יום טוב – מ'טאר נישט קאכן וואסער פאר רחיצת כל גופו, אבער חמין שהוחמו מערב יום טוב איז מותר.

3. **שאוער איז נישט "מרחץ":** א שאוער איז בכלל נישט דער גדר פון "מרחץ" וואס די גמרא און דער רמב"ם רעדן דערפון. א מרחץ מיינט מ'גייט אריין אין וואסער (א וואנע, א מקוה, א האט-טאב). א שאוער איז א **נייע היכי תמצא** וואס האט נישט עקזיסטירט בזמן חז"ל — עס גיסט זיך וואסער אויף דעם גאנצן גוף, אבער מ'גייט נישט אריין אין וואסער. דער רמב"ם מאכט נאר צוויי גדרים: פניו ידיו ורגליו, אדער כל גופו (= ארייינגיין אין וואסער). א שאוער פאלט נישט אריין אין קיין איינעם פון די צוויי.

4. **שאוער איז נישט תענוג:** "בית חמם" וואס מיינט תענוג, רעדט זיך פון גיין אין א מקוה, א האט-טאב, א גרויסע וואנע — דאס איז תענוג. אבער א שאוער איז א **טעכנישע זאך** — מ'גייט זיך צורייניגן, נישט פאר געשמאק. קיינער גייט נישט אין שאוער לשם תענוג. דעריבער זאל א שאוער זיכער מותר זיין.

5. **פראקטישע נויטווענדיקייט:** יום טוב, ספעציעל ווען ס'איז צוויי אדער דריי טעג, קען נישט זיין אז מ'זאל שטינקען און זיך פילן אומבאקוועם. יום טוב איז א זמן שמחה ועונג — עפעס מוז מען מתיר זיין.

6. **אבער אבער:** שפעטערדיגע פוסקים האבן געהאט א גדר פון וואשן נישט כל גופו אויפאמאל, נאר אבער אבער — דאס הייסט, עס זאל נישט אויסקוקן ווי א מרחץ.

7. **פראבלעם פון בוילער:** ביי א שאוער אין מאדערנע הייזער ליגט הייסע וואסער אין א גרויסע טאנק. ווען מ'נוצט הייסע וואסער, קומט אריין קאלטע וואסער אין דעם בוילער, און מ'קאכט דאס — דאס איז א באזונדערע שאלה. אויף יום טוב איז די שאלה צו דאס קאכן איז לצורך אוכל נפש — מ'נוצט דאך הייסע וואסער צו וואשן דישעס פאר די נעקסטע סעודה, אבער נאך די לעצטע סעודה איז שווערער.

הלכה ט"ו – שבותין ביום טוב

דער רמב"ם: "כל שאסור משום שבות בשבת" — אויך אסור ביום טוב, "אלא אם כן עובר לצורך אכילה וכיוצא בה או דברים שהם מותרים ביום טוב כמו שיתבאר בהלכות אלו."

פשט: אלע דרבנן-איסורים (שבותין) פון שבת זענען אויך אסור ביום טוב, אויסער לצורך אכילה אדער אנדערע צרכים וואס זענען מותר ביום טוב.

חידושים:

1. **סטרוקטור פון דעם רמב"ם:** ביז אהער האט דער רמב"ם געלערנט דאורייתא — וועלכע מלאכות זענען אסור און וועלכע מותר. יעצט גייט ער איבער צו דרבנן-איסורים. דאס איז פאראלעל צו הלכות שבת.

2. **צוויי סארטן שבותין:** (א) **דומה למלאכה** — יעדע פון די ל"ט מלאכות האט דרבננ'ס וואס איז דומה צו דעם; (ב) **מביא לידי מלאכה** — זאכן וואס ברענגען צו מלאכה (למשל רפואה בשבת — נישט דומה צו טוחן, אבער קען ברענגען צו שחיקת סממנים).

3. **וואס מיינט "משום שבות" דא:** דריי מעגליכקייטן: (א) זאכן ווי טרחה יתירה; (ב) זאכן וואס מ'לערנט ארויס פון "ממצוא חפצך ודבר דבר" (אמירה לעכו"ם א.א.וו.); (ג) לויט דעם רמב"ן'ס פירוש אז "שבות" מיינט זאכן וואס מ'דארף רוען דערפון. אבער אין הלכות שבת פרק כ"א נוצט דער רמב"ם "שבות" אויך אויף דומה למלאכה. אפשר מיינט ער דא ספעציפיש זאכן וואס זענען **נאר** שבות (ווי טרחה יתירה), נישט די דומה למלאכה.

4. **"או דברים שהם מותרים ביום טוב":** דאס מיינט נישט נאר לצורך אכילה, נאר אויך אנדערע צרכים וואס חכמים האבן מתיר געווען ספעציפיש אויף יום טוב — געוויסע שבותין וואס זענען אסור בשבת זענען מותר ביום טוב.

הלכה ט"ז — טלטול / מוקצה ביום טוב

דער רמב"ם: אסור לטלטלו ביום טוב אלא לצורך אכילה וכיוצא בה. "וכל שמותר בשבת מותר ביום טוב. ויש ביום טוב מה שאין בשבת" — איסור מוקצה, "שהמוקצה אסור ביום טוב ומותר בשבת."

פשט: די דינים פון טלטול (כלי שמלאכתו לאיסור, מוקצה מחמת גופו, מוקצה מחמת חסרון כיס א.א.וו.) זענען אויך נוגע יום טוב. אבער לצורך אכילה ווערט אלעס מותר. דערצו איז דא א **נייער** איסור מוקצה וואס עקזיסטירט נאר ביום טוב — דבר שאינו מוכן, עפעס וואס א מענטש האט מקצה געווען מדעתו.

חידושים:

1. **לצורך אכילה ביי טלטול:** ביי טלטול איז שבת אייביג דא די היתר פון לצורך גופו ומקומו (ביי כלי שמלאכתו לאיסור). אבער יום טוב, אפילו די קטעגאריעס וואס מ'מעג געווענליך נישט לצורך גופו ומקומו (ווי מוקצה מחמת גופו, מוקצה מחמת חסרון כיס), ווערן מותר לצורך אכילה — פונקט ווי אוכל נפש איז מתיר אבות מלאכות, איז עס אויך מתיר טלטול.

2. **פארוואס איז יום טוב חמור'ער ווי שבת אין מוקצה?** דער רמב"ם'ס טעם: ווייל יום טוב איז קל משבת (נאר א לאו, נישט סקילה), האבן חכמים מוזן צולייגן א חומרא פון מוקצה "שמא יבואו לזלזל בו." די קולא ברענגט א חומרא — "מתוך שהקלת עליה... שהחמרת עליה."

3. **א טיפערע הסבר:** ס'איז פארגליכן געווארן צו דעם וואס מיר האבן פריער געלערנט וועגן ערמה — ווען עפעס איז א "דבר קל" אין דעם מענטש'ס קאפ, דארף מען מחמיר זיין כדי מ'זאל נישט מיינען אז ס'איז גרינג.

4. **די מחלוקת ר' יהודה און ר' שמעון:** ר' יהודה אסר'ט מוקצה אויך בשבת, ר' שמעון מתיר. מיר פסק'ענען ווי ר' שמעון בשבת (מוקצה מותר) און ווי ר' יהודה ביום טוב (מוקצה אסור). דאס איז רב נחמן'ס חידוש.

5. **א נאך א הסבר פארוואס מוקצה איז מער נוגע ביום טוב:** ווייל יום טוב איז א זמן וואס מ'איז זיך מטפל מיט הכנת אוכל — מ'קאכט, מ'שעכט — דארף מען הגבלות אין וואס מ'מעג נוצן פאר קאכן. שבת, וואו מ'טאר געוויינלעך נישט קאכן, איז מוקצה ווייניגער רעלעוואנט פראקטיש.

הלכה י"ז — ביישפילן פון מוקצה ביום טוב

דער רמב"ם: "כיצד? תרנגולת העומדת לגדל ביצים, ויונות שובך... ופירות העומדים לסחורה — כל אלו וכיוצא בהן מוקצה הן, ואסור לאכול מהם ביום טוב, עד שיכין אותן מבעוד יום ויחשוב עליהם לאכילה. אבל בשבת הכל מוכן אצל שבת ואינו צריך הכנה."

פשט: א הון וואס שטייט צו לייגן אייער (נישט צו שעכטן), טויבן פון א שובך, פירות וואס שטייען פאר סחורה — דאס אלעס איז מוקצה ביום טוב. מ'מעג עס נישט עסן ביז מ'האט עס מכין געווען מערב יום טוב. שבת אבער — "הכל מוכן אצל שבת."

חידושים:

1. **וואס מיינט "מוקצה" בדיוק:** דאסווארט מוקצה קומט פון "קצה" — אפגעשיידט, ביי דער עק, נישט אין זיין מחשבה. ער האט עס מקצה געווען מדעתו — נישט געטראכט דערפון פאר אכילה.

2. **א וויכטיגע יסוד — מוקצה מיינט נישט טלטול: מוקצה מיינט קיינמאל נישט — נישט ביי חז"ל, נישט ביים רמב"ם, נישט אין שולחן ערוך — איסור טלטול.** מוקצה מיינט אלעמאל איסור השתמשות — מ'טאר נישט נוצן די זאך וואס איז מוקצה מדעתו. וואס מיר רופן היינט "מוקצה" (=טלטול) איז "נישט מדויק לויט די גמרא." למשל: פירות העומדים לסחורה — מ'מעג זיי מטלטל זיין (צ.ב. לצורך מקומו), אבער מ'טאר זיי נישט קאכן/עסן ביום טוב. דאס איסור איז אויף אוכל נפש, נישט אויף טלטול.

3. **דער ראב"ד'ס מחלוקת:** דער ראב"ד ברענגט אז "לא הכל שוין בזה" — ס'זענען דא גאונים וואס פסק'ענען ווי ר' שמעון אז מוקצה איז מותר אפילו ביום טוב. דער רמ"א אין שולחן ערוך ברענגט די שיטה און זאגט אז מ'קען זיך סומך זיין דערויף.

הלכה י"ח — נולד

דער רמב"ם: "וכשם שהמוקצה אסור ביום טוב כך הנולד אסור... חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב, אבל אין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכין ליום טוב. לפיכך ביצה שנולדה ביום טוב שאחר השבת אסורה... ואסרוה בכל יום טוב גזירה משום יום טוב שאחר השבת. וכן ביצה שנולדה בכל שבת אסורה."

פשט: נולד — עפעס וואס איז "געבוירן געווארן" (ענטשטאנען) אויף יום טוב — איז אסור. א ביצה וואס איז געלייגט געווארן יום טוב נאך שבת איז אסור ווייל "שבת מכין ליום טוב" איז אסור. חכמים האבן דאס אויסגעשפרייט צו יעדן יום טוב (גזירה) און אויך צו שבת.

חידושים:

1. **נולד איז חמור'ער ווי מוקצה:** מוקצה מיינט ער האט די זאך אבער האט עס אפגעשיידט מיט זיין דעת. נולד איז נאך מער — ער האט עס בכלל נישט געהאט, ס'איז "אינגאנצן מוקצה מדעתו ווייל ער האט עס נאך נישט אין זיין הענט." אפילו די וואס זאגן מוקצה איז מותר ביום טוב (ווי ר' שמעון) זענען מודה אז נולד איז אסור ביום טוב. (שטייט אין פירוש המשניות להרמב"ם.)

2. **דער יסוד פון "אין שבת מכין ליום טוב":** דער עיקר איסור ביי ביצה שנולדה ביום טוב שאחר השבת איז נישט מוקצה אין דעם רגיל'ן זין. די תרנגולת אליין איז "עומדת לאכילה" — זי איז נישט מוקצה. לכאורה זאל די ביצה אויך זיין מוכן ווייל זי איז א חלק פון דער תרנגולת. אבער דער חידוש איז: **די ביצה האט זיך אנטוויקלט (נגמרה) אויף שבת, און "שבת אינו מכין ליום טוב"** — דער טאג שבת גרייט נישט צו זאכן פאר יום טוב. נישט א מענטש האט עס אנגעגרייט — א טשיקן האט עס אנגעגרייט — אבער ס'איז

געווארן אנגעגרייט אויף שבת, און שבת איז נישט א טאג וואס מאכט גרייט פאר מארגן.

3. **די שלבים פון דער גזירה:**

- **ערשטער שלב:** ביצה שנולדה ביום טוב שאחר השבת – אסור מעיקר הדין (שבת מכין ליום טוב).

- **צווייטער שלב:** חכמים האבן גע'אסר'ט ביצה שנולדה בכל יום טוב – "גזירה משום יום טוב שאחר השבת."

- **דריטער שלב:** אויך ביצה שנולדה בכל שבת אסורה – אויב יום טוב איז פאר שבת (פרייטאג), איז "אין יום טוב מכין לשבת."

4. **דער כלל:** "חול מכין לשבת, וחול מכין ליום טוב, אבל אין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכין ליום טוב" – נאר א חול-טאג קען מכין זיין פאר שבת אדער יום טוב.

הלכה י"ח (המשך) – ביצה שנולדה: דין טלטול און תערובת

דער רמב"ם: "וכשם שאסורה לאכלה כך אסורה לטלטלה. אפילו נתערבה באלף כולן אסורות, שהרי למחר יותרו הכל — כל דבר שיש לו מתירין אפילו באלפי אלפים אינו בטל."

פשט: א ביצה וואס איז נולד געווארן אויף יום טוב טאר מען נישט נאר נישט עסן, נאר אויך נישט מטלטל זיין. און אפילו אויב זי האט זיך אויסגעמישט מיט טויזנט מותר'דיגע אייער, זענען אלע אסור, ווייל ס'איז א דבר שיש לו מתירין.

חידושים:

- דער איסור טלטול איז נישט א נייער באזונדערער איסור פון מוקצה מחמת נולד, נאר א פשוט'ע זאך — ווייל מ'קען גארנישט טון מיט א ביצה אויסער עסן, און ווייל מ'טאר זי נישט עסן, איז זי ממילא אסור אין טלטול.

- דער כלל פון **דבר שיש לו מתירין אפילו באלפי אלפים אינו בטל:** נארמאלערווייז קען אן איסור בטל ווערן אין א רוב היתר, אבער ווייל די ביצה ווערט מותר גלייך נאך יום טוב, איז זי א דבר שיש לו מתירין. רש"י'ס טעם: וואס דארפסטו מתיר זיין היינט? ווארט אויף מארגן!

הלכה י"ח (המשך) – ביצים שנמצאו בתרנגולת שנשחטה ביום טוב

דער רמב"ם: "אבל השוחט תרנגולת ביום טוב ומצא בה ביצים גמורות הרי אלו מותרות, לפי שאין זה דבר מצוי תמיד, ודבר שאינו מצוי אלא קרי הוא... לא גזרו בו."

פשט: אויב מ'שעכט א הון אויף יום טוב און מ'טרעפט אינעווייניג פארטיגע ביצים, זענען זיי מותר, ווייל דאס איז א זעלטענע זאך, און אויף זעלטענע זאכן האבן חכמים נישט גוזר געווען.

חידושים:

- **א וויכטיגער יסוד אין דער נאטור פון גזירות חכמים: גזירות חכמים זענען אויף קאנקרעטע זאכן, נישט אויף אבסטראקטע כללים (הגדרות מופשטות).** די חכמים האבן גע'אסר'ט ביצים וואס ווערן געבוירן — דאס איז דער קאנקרעטער פאל. אבער א ביצה וואס מ'טרעפט אין א געשאכטענע הון איז א גאנץ אנדערער פאל, וואס איז נישט מצוי, און דערויף האבן זיי בכלל נישט געמאכט קיין גזירה. ס'איז נישט אזוי אז ס'איז דא אן אויסנאם פון דער גזירה — נאר דער פאל איז קיינמאל נישט אריינגעגאנגען אין דער גזירה. עס זענען דא **זייער אסאך ראיות פון רמב"ם** אויף דעם וועג טראכטן — אז גזירות חכמים זענען קאנקרעט, נישט אבסטראקט.

הלכה י"ט – יום טוב שני של גלויות

דער רמב"ם: "וזה שאנו עושים בחוץ לארץ כל יום טוב מאלו שני ימים — מנהג הוא, ויום טוב שני מדברי סופרים הוא, והוא מדברים שנתחדשו בגלות."

פשט: אין חוץ לארץ מאכט מען יעדן יום טוב צוויי טעג. דאס איז א מנהג, און יום טוב שני איז מדברי סופרים, און ס'איז א זאך וואס האט זיך נתחדש געווארן אין גלות.

חידושים:

1. **דריי הגדרות אין איין הלכה:** דער רמב"ם נוצט דריי באגריפן — (1) מנהג, (2) מדברי סופרים, (3) נתחדשו בגלות. דאס איז לכאורה א סתירה — מנהג און דברי סופרים איז נישט דאס זעלבע! דער תירוץ: אורשפרינגלעך, ווען ס'איז געווען א ספק אין קביעות החודש, איז יום טוב שני געווען א דין דרבנן (מדברי סופרים). היינט, ווען מ'ווייסט שוין די קביעות החודש, האט עס נאר דעם תוקף פון א מנהג. אבער להלכה איז נישטא קיין חילוק אין חומרא צווישן מנהג און דברי סופרים.

2. **נתחדשו בגלות** קומט צו זאגן אז אין ארץ ישראל איז קיינמאל נישט געווען צוויי טעג יום טוב (אויסער ראש השנה).

3. דער רמב"ם פארווייזט אויף הלכות קידוש החודש (סוף ספר זמנים) פאר דער פולער הסבר.

הלכה כ׳ – בני ארץ ישראל

דער רמב"ם: "אין עושין בני ארץ ישראל שני ימים... בלבד ראש השנה."

פשט: בני ארץ ישראל מאכן נישט צוויי טעג יום טוב, אויסער ראש השנה.

חידושים:

- [דיגרעסיע:] א מעשה פון דעם עטרת יהושע, וואס האט געוואלט ארויפגיין קיין ארץ ישראל, אבער האט געזאגט אז ער איז נישט גרייט מוותר צו זיין אויף קדושת יום טוב (שני). דאס ווערט געברענגט אין קאנטעקסט פון ימי בין המצרים — אז צוויי טעג יום טוב דערמאנט אונז אז מ'איז אין גלות.

הלכה כ"א – חומרת יום טוב שני

דער רמב"ם: "יום טוב שני, אפילו שבדברי סופרים... כל שהוא אסור בראשון אסור בשני. וכל המחלל יום טוב שני... בין בדבר שהוא משום שבות, בין מלאכה, בין שיצא חוץ לתחום — מכין אותו מכת מרדות, או מנדין אותו אם לא יהיו מן התלמידים."

פשט: יום טוב שני האט דעם זעלבן דין ווי יום טוב ראשון. ווער עס איז מחלל יום טוב שני — סיי שבות, סיי מלאכה, סיי חוץ לתחום — באקומט מכת מרדות, אדער נידוי אויב ער איז נישט א תלמיד חכם.

חידושים:

1. **חילוק צווישן תלמיד חכם און סתם מענטש:** א סתם מענטש באקומט **מכת מרדות**, א תלמיד חכם באקומט **נידוי** אנשטאט מלקות. דאס שטייט שוין אין הלכות תלמוד תורה — אז מ'דארף אכטונג געבן אויף כבוד פון א תלמיד חכם, דערפאר גיט מען אים נישט מלקות ברבים, נאר מ'נעמט אים אריין אין א קליינע שטיבל און גיט אים נידוי.

2. **דער רמב"ם האט פארדרייט דעם סדר פון דער גמרא:** אין דער גמרא שטייט אז דער כלל איז נידוי, און דער חילוק איז אז א תלמיד חכם באקומט מכת מרדות. דער רמב"ם אבער היפּבט אן מיט מכת מרדות אלס דער כלל, **ווייל ער גייט שטארק מיט זיין יסוד אז יעדע עבירה דרבנן באקומט מכת מרדות.** דעריבער שטעלט ער עס אזוי: ערשט דער כלל פון מלקות, און דערנאך דער אויסנאם אז א חכם באקומט נידוי. דאס איז א מעטאדאלאגישער חידוש אין ווי דער רמב"ם פארמולירט הלכות לויט זיינע כללים.

3. **מכת מרדות אויף יום טוב:** מכת מרדות קען מען נישט געבן אויף יום טוב גופא — מען גיט עס מארגן. אבער נידוי קען מען יא טון היינט (אויף

יום טוב אליין). דאס איז אפשר א טעם פארוואס מען נוצט נידוי אנשטאט מלקות אין געוויסע פאלן.

4. **נאטור פון מכת מרדות:** מכת מרדות איז **אן עונש** — פונקט ווי מלקות דאורייתא איז פאר דאורייתא-עבירות, אזוי איז מכת מרדות דער פאראלעל פאר דרבנן-עבירות.

5. **נידוי vs. מכת מרדות — וואס איז ערגער? נידוי איז ערגער** (רוחנית), אבער מכת מרדות איז א פיזישע שטראף. א תלמיד חכם באקומט דווקא נידוי אנשטאט מכת מרדות, ווייל מלקות ברבים איז א גרעסערע בזיון פאר א תלמיד חכם.

הלכה כ"ב – כשם שראשון כך שני לענין הספד, תענית, ושמחה

דער רמב"ם: "כשם שראשון אסור בהספד ותענית וחייב בשמחה, כך השני. ואין בינהם הפרש אלא לענין מת בלבד."

פשט: יום טוב שני איז גלייך ווי יום טוב ראשון לענין הספד, תענית, און שמחה. דער איינציגער חילוק איז לענין מת.

חידושים:

1. דער רמב"ם באטאנט אז יום טוב שני איז נישט נאר גלייך "לשלילה" (מ'באקומט פעטש אויב מ'איז עובר), נאר אויך **גלייך "לחיוב"** — מ'איז מחויב זיך צו פרייען פונקט אזוי אויף יום טוב שני ווי אויף יום טוב ראשון. פאר לעבעדיגע מענטשן מאכט נישט אויס צי ס'איז דאורייתא אדער דרבנן; **פאר טויטע מענטשן (מת) מאכט עס יא אויס.**

2. **לענין מת:** א מת ביום טוב ראשון — **יתעסקו בקבורתו הגוים** (נאר גוים). ביום טוב שני — **יתעסקו בו ישראל**, מען מעג טון אלע צרכי המת: עשיית המטה, תכריכים, קציצת הבשמים, וכל כיוצא בזה. **שיום טוב שני לגבי מת כחול הוא** — חכמים האבן באטראכט יום טוב שני ווי א חול-טאג לענין מת, משום כבוד המת.

3. **חידוש לענין ראש השנה:** אפילו שני ימים טובים של ראש השנה, וואס דער צווייטער טאג איז מער חמור (ווייל מ'קוקט עס אן ווי איין לאנגע קדושה), **אויך לענין מת האט מען מקיל געווען** אויף דעם צווייטן טאג ראש השנה.

הלכה כ"ג – שני ימים טובים של גלויות: שתי קדושות הן

דער רמב"ם: "שני ימים טובים אלו של גלויות שתי קדושות הן ואינן כיום אחד."

פשט: די צוויי טעג יום טוב פון גלות ווערן באטראכט ווי צוויי באזונדערע קדושות, נישט ווי איין לאנגער טאג.

נפקא מינה — מוקצה/נולד: "לפיכך דבר שהיה מוקצה ביום טוב הראשון או שנולד בראשון, אם הכין עצמו לשני — הרי זה מותר." ווייל ווען דער צווייטער טאג קומט אריין מיט א נייע קדושה, איז עס שוין נישט מוקצה.

דוגמאות: ביצה שנולדה בראשון — תאכל בשני. חיה ועוף שניצודו בראשון — יאכלו בשני. דבר המחובר לקרקע שנעקר בראשון — יאכל בשני.

הלכה כ"ד – לכחול את העין ביום טוב שני

דער רמב"ם: "מותר לכחול את העין ביום טוב שני אף על פי שאין שם חולי."

פשט: מען מעג שמירן א משחה אויף די אויגן יום טוב שני, אפילו אן א חולי.

חידושים:

1. **וואס פאר אן איסור איז כחילת העין:** דער מסקנא נייגט צו אז עס איז אן ענין פון **שחיקת סממנים/רפואה**, וואס איז נארמאלערהייט אסור.

2. **פארוואס מקיל ביום טוב שני:** דער היתר איז ווייל **עס איז א זאך וואס "פעלט אויס"** — נישט אונבאדינגט יעדן טאג, אבער ביז דעם צווייטן טאג פעלט עס שוין אויס. דאס ווערט פארגליכן צום ענין פון דושן (שאווער) אויף יום טוב שני — א זאך וואס מ'קען נאך אויסהאלטן איין טאג אבער נישט צוויי.

הלכה כ"ה – שני ימים טובים של ראש השנה vs. של גלויות, און שבת הסמוכה ליום טוב

דער רמב"ם: שני ימים טובים של ראש השנה — **יום אחד הם חשובים לכל אלו הדברים** (לענין נולד/מוקצה). **ביצה שנולדה בראשון של ראש השנה אסורה בשני.**

פשט: דער חילוק פון "שתי קדושות" גילט נאר פאר שני ימים טובים של גלויות. אבער ראש השנה ווערט באטראכט ווי **איין לאנגער טאג** — דעריבער העלפט נישט אזביים אריינקומען פון צווייטן טאג איז עס שוין "מוכן", ווייל ביידע טעג זענען איינס.

שבת הסמוכה ליום טוב: "שבת סמוכה ליום טוב, ונולדה ביצה באחד מהם — אסורה בשני." אנדערש ווי צוויי טעג יום טוב של גלויות (וואו נולד בראשון מותר בשני), ביי שבת און יום טוב — אפילו זיי זענען צוויי באזונדערע קדושות — גילט דער כלל: **שבת אינו מכין ליום טוב, ויום טוב אינו מכין לשבת.**

חידוש: דער "הכנה" היתר פון שתי קדושות העלפט נאר **צוריק** (פון נעכטן אויף היינט ביי שני ימים טובים של גלויות), אבער **נישט צווישן שבת און יום טוב**, ווייל דער דרבנן'דיגער יום טוב קען נישט "מכין זיין" פאר שבת.

כללי'דיגע באמערקונג וועגן פרק א'

פרק א' פון הלכות יום טוב איז בעיקר כללים — די הויפט-יסודות פון יום טוב (אוכל נפש, מוקצה, מתוך, יום טוב שני, וכו'). די קומענדיגע פרקים וועלן מרחיב זיין אויף די פרטים: וואס הייסט טאקע אוכל נפש, וואס הייסט טאקע מוקצה, די חילוקים צווישן שבת און יום טוב, עירוב תבשילין, שמחת יום טוב, חול המועד, א.א.וו.

תמלול מלא

הלכות שביתת יום טוב – פרק א': כללי מלאכת יום טוב

הקדמה לספר הלכות שביתת יום טוב

א גוטן. אונז גייען אנהייבן לערנען הלכות יום טוב, אדער ווי דער רמב"ם רופט עס הלכות שביתת יום טוב, צו שובת זיין, רוען אויף יום טוב. רייט, ווייל די הלכות פרטיות פון יום טוב, אזוויי עסן מצה און זיצן אין סוכה, איז נישט הלכות שביתת יום טוב, ס'איז הלכות וואס איז דא אין יענעם יום טוב. אדער קרבנות פון די ימים טובים וועט שטיין אין הלכות קרבנות. דא רעדט מען אזויווי שביתת שבת, שביתת עשור, דא קומט מען שביתת יום טוב, די שובת זיין פון מלאכה אום יום טוב. געוואלדיג.

קריאה, די קריאה איז דאך מעורר, יא? אזויווי פרשת פנחס שטייט אין חסידות ספרים, האט אין זיך אלע קדושות פון אלע ימים טובים. גייען מיר דא אריינגיין אין הייליגע ימים טובים, און מ'וויל מען באדאנקען די וואס מאכן שייך די שיעור. די ערשטע איז קודם כל די ברכה לראש משביר, די ספאנסער פון אונזער שיעור, אונזער ידיד, אוהב תורה ומחזיק תורה, הרבני הנגיד רבי יואל הלוי וועצבערגער, און אויך אלע מקשיבים. אויב ס'איז

נישטא ווער ס'זאל הערן, נעמט עס אוועק, ס'איז נישט די זעלבע זאך, ס'איז ללמוד וללמד. די אלע וואס הערן די שיעור, און די וואס זענען אמאל מגיב אדער שיקן א הערה, העלפט שטארק ארויס, און מ'ברענגט אלע באדאנקען. א גרויסן שכוח פאר ענק, נאך פאר דעם מגיד שיעור. איך קען דיך נישט אליין באדאנקען, איך קען באדאנקען דיר, און דו קענסט באדאנקען מיט מיר. מ'קען מאכן אזא שמואלי ואשמי לך. געוואלדיג.

מנין המצוות — שתים עשרה מצוות

שוין, זאגט דער רמב"ם אזוי, לאמיר אנהייבן, דער רמב"ם הייבט דאך אן מיט וואס איז די מצוה, אזויווי אונז געדענקען פון די הקדמה פון דער רמב"ם, אז די תכלית פון די ספר משנה תורה איז צו ברענגען אלע תורה שבעל פה אויף די מצוות פון די תורה. הייבט ער אן, מיט וואס זענען די מצוות פון ימים טובים בכלליות? צווישן אלע ימים טובים, ס'טייטשט, אזויווי ער זאגט, ער גייט נישט אויסרעכענען די מצוה פון עסן מצה, אבער די מצוה פון שביתת ימים טובים איז צוועלף מצוות.

זאגט דער רמב"ם אזוי: **יש בכלל שתים עשרה מצוות**, צוועלף מצוות, **שש מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה, וזהו פרטן. לשבות בראשון של פסח**, און אויף יעדע פון די ימים טובים איז דא אן עשה און א לאו. נאכדעם איז דא א לאו **שלא לעשות בו מלאכה**, מ'זאל נישט טון קיין מלאכה אין ראשון של פסח. און נאכדעם שביעי של פסח איז א יום טוב פאר זיך, איז אויך דא א לאו מיט אן עשה, **לשבות בשביעי של פסח** און **שלא לעשות בו מלאכה**. די זעלבע זאך, שבועות איז דא **לשבות ביום חג השבועות**, און א לאו **שלא לעשות בו מלאכה**. און דאס איז דאך מיט ראש השנה, **לשבות בראש השנה שלא לעשות בו מלאכה**. און מיר האבן אויף סוכות **לשבות בראשון של חג הסוכות שלא לעשות בו מלאכה**, און אויף שמיני של סוכות **לשבות** און **שלא לעשות בו מלאכה**. דאס זענען די צוועלף מצוות, און דא גייט דער רמב"ם זיי מבאר זיין **בפרקים אלו**.

לשון הרמב"ם בשמות הימים טובים

נו, גוט. ס'איז דא זעקס טעג וואס מ'טאר נישט טון קיין מלאכה. זעקס טעג, יעדער איינער האט א לאו ועשה. אזוי גייט דער רמב"ם טאקע אנהייבן, **ששת ימים הללו**, רייט? וואו זענען מיר? אה, פרק א', הלכות שביתת יום טוב. וואס איז די שבת פון די ימים טובים? ס'איז דא זעקס טעג יום טוב, און ס'איז דא א שבת פון זיי. וואס איז יום כיפור? יום כיפור איז די שבת פון די ימים טובים. און די אלע זאכן זענען טאקע **בחודש השביעי**. מ'זעט אז ס'האט עפעס צו טון מיט די זיבן טעג. שביעי, יום כיפור, יום כיפור'ס. ס'איז דא זעקס טעג, דאס הייסט אונז האבן דאבל, ווייל מיר מאכן יום טוב שני. דער רמב"ם גייט באלד אויסרעכענען אויך הלכות יום טוב שני, יא. קומט אויס אז ביי אונז איז יום כיפור די דרייצנטע, אנשטאט פון די זיבעטע. ווענדט זיך וויאזוי דו רעכנסט ראש השנה. ראש השנה קען מען אויך רעכענען צוויי, אדער ראש השנה איז יום אריכתא. ס'איז צוויי אבער. יא. ניין, ס'איז שנים שנים אחד, יא.

שוין. זאגט דער רמב"ם אזוי: **ששת ימים אלו**, די זעקס טעג וואס ער דערמאנט אין די הקדמה, **שאסרן הכתוב בעשיית מלאכה, שהן**, ער גייט זיי נאכאמאל אויסרעכענען די טעג, **ראשון ושביעי של פסח, ראשון ושמיני של חג הסוכות**. סוכות זאגט ער **חג הסוכות**. ווען ס'שטייט אין די תורה **ושמחת בחגך**, עיקר ווארט **חג** מיינט סוכות. יא. וביום, אה, איך האב געזאגט גלייך, **ביום חג השבועות**. אויף פסח זאגט ער נישט **חג הפסח**. אקעי. **וביום חג השבועות, ובאחד לחודש השביעי**, וואס איז **הנקרא ראש השנה**. ראש השנה, יא, דער ערשטער טאג פון חודש השביעי.

דיוק אין לשון הרמב"ם

ער זאגט נישט די נאמען, אינטערעסאנט. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די ווארט "ראש השנה" זאגט פארקערט ווי "חודש השביעי", ס'זאגט "חודש הראשון", יא, מ'רעכנט עס לגבי ווי תשרי איז די ערשטע. אפשר ווייל אין די פסוק שטייט נישט די ווארט "ראש השנה", ער וויל מיינען די לשון הפסוק. און די לשון הפסוק איז אפשר דאס, מ'דארף קוקן. איך מיין אז פסח רופט די תורה קיינמאל נישט "חג". שטימט? "חג המצות". אויף שבועות שטייט יא "חג המצות", אבער ס'איז נישט דא קיין פסח, ס'איז נישט קיין חג. דער אמת איז אז ס'איז נישט דא קיין שביעי של פסח, נאר שביעי של חג המצות. אויף די רמב"ם איז נישט מדייק די דיוק דא. שבועות הייסט יא "חג", וואס איז דא "חג שבועות"? יא, יא, יא. "חג" וואס שטייט אויף סוכות? אויף שבועות. שבועות, ווי די גמרא, די גאנצע דין פון לשם לכם איז אויף שבועות. און די לשון המשנה, סתם חג מיינט שבועות, אבער אין לשון התורה אלע הייסן חג באמת. אבער אזוי זאגסט, פסח איז נישט קיין חג הפסח, ווייל ס'איז דא חג המצות. **ובאחד לחדש השביעי** איז די לשון הפסוק, יא? **בחדש השביעי באחד לחדש תבירו שופר**, וואטעווער איז די לשון. נישט תבירו שופר, **יום תרועה**, אבער **זכרון תרועה**, זכרון ווי יום פרשת. און... רייט, אבער ס'שטייט אין די ווארט ראש השנה איז נישט קיין לשון הכתוב, און דער רמב"ם גייט דאך אויך אן די משנה.

דער רמב"ם, **הן הנקראים ימים טובים**, דאס זענען די... וואס ווערט אייביג גערופן ימים טובים, דאס זענען די טעג. דער רבי מיינט דא צו זאגן, ווייל מ'הייבט אן צולייגן, יא? ס'איז שוין דא... איך מיין נאך פאר ר' ישעי'לע קריסט אירות יארצייט, איך מיין צו זאגן אז ס'איז דא יומא דפגרא, ס'איז דא ראש חודש, אבער דאס זענען די נקראים ימים טובים ממש. ס'מיינט אימער זאגן אז ווען מ'זאגט שביתה של יום טוב, מיינט עס עניו פון די זעקס טעג.

הלכה א׳ — שביתת כולן שוה: איסור מלאכת עבודה והיתר אוכל נפש

זאגט ער, **שביתה את כולן שוה**, די מצוה פון שביתה איז ביי אלע פון זיי די זעלבע. אז וואס? **שהם אסורים בכל מלאכת עבודה**, זיי זענען אסור בכל מלאכת עבודה. נישט יעדע מלאכה, נאר מלאכת עבודה. מלאכת עבודה מיינט מלאכה וואס איז נישט... **חוץ ממלאכה שהיא לצורך אכילה, שנאמר**, שטייט אין פסוק, כאילו שתיה. יא, **שהיא לצורך אכילה**. אכילה ושתיה איז די זעלבע זאך דא. **שנאמר**, שטייט שוין ביי די עניים, איז יא, רעכנט מען אויסביידע עקסטער. איך וויל ענטפער זיך פון וואס מ'רעכנט. איך זאג נאר אז באלד וועט מען זען אז ס'איז דא אמת'דיג נאך זאכן, אבער דער רמב"ם זאגט קודם אכילה ושתיה, **שנאמר**. שפעטער זאגט ער די גוף בכלליות מער אזוי.

די פסוק "אך אשר יאכל"

שנאמר, אחר שיאכל, שטייט א לשון הפסוק, **אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יאסור לכם**, אז מ'מעג יא טון. פרשת בא. שטייט דארטן אז די אלע טעג וואס איז אסור בעשיית מלאכה איז אסור אנדערע, **א מלאכת עבודה לא תעשו**, אבער **אשר יאכל לכל נפש**. מ'טאר נישט טון ארבעט אינדרויסן, אבער די ארבעט וואס מ'טוט אין די קיטשן, דער רמב"ם גייט מער מאריך זיין אין דעם, דאס מעג מען יא טון, **שנאמר אחר אשר יחל אכל**.

צוויי מקורות פאר היתר אוכל נפש

ס'איז דא באמת צוויי וועגן דעם, מ'קען חוקק זיין פארוואס מ'נאכט ביידע רעות. ס'איז דא צוויי וועגן וויאזוי מ'ווייסט אדער מ'פארשטייט אז אין תורה איז דא א היתר פון אוכל נפש אין יום טוב.

איינס, אין יום טוב איז די תורה אלעמאל מקפיד צו זאגן **כל מלאכת עבודה**. דאס הייסט, ווען שבת שטייט **כל מלאכה לא תעשה**, יא, די יום כפור שטייט **כל מלאכה**. ביי יום טוב שטייט נישט סתם "כל מלאכה", ס'שטייט **כל מלאכת עבודה**, א געוויסע עבודה וואס איז מלאכת עבודה.

חוץ פון דעם שטייט בפירוש די היתר, אין פרשת בא שטייט בפירוש, **אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו**, וואס דו זעסט אז לצורך אכילה מעג מען בפירוש יא. איך מיין אז די פסוק אין בא איז מסביר אויף אלע אנדערע זאכן, ווייל דארט שטייט **כל מלאכה לא יעשה, אך אשר יאכל**. דארט זאגט ער נישט די ווארט "מלאכת עבודה", **כל מלאכה לא יעשה**. אנדערע מאל זאגט ער "מלאכת עבודה", וואס דו ווייסט שוין וואס איך מיין, די מלאכה וואס שטייט דארטן גלייך **אך אשר יאכל. שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש** מעג מען יא. אבער אויסער דעם איז אסור אין די אלע טעג די זעלבע איסור.

הלכה ב׳ — מצות עשה ולא תעשה, עונש מלקות

און וואס איז די חיוב? וואס איז די לאו? וואס איז די עונש? יא, אזוי ווי איביג הייבט ער אן וואס זאלן זיין די עונשים.

מצות עשה — "שבתון" מיינט "שבות"

זאגט דער רמב"ם, **כל השובת ממלאכת עבודה באחד מהם**, אויב איינער איז שובת פון מלאכת עבודה אין איינע פון די טעג, **הרי קיים מצות עשה**, האט ער מקיים געווען א מצות עשה, **שהרי נאמר בהם שבתון**. כלומר, שבות. שבות איז א מצוה, א פעולה, דאס הייסט א ווערב, לשבות. ביי אלע איז דא די לשון לשבות, לשבות בשביעי, לשבות בראשון. ווי דער רמב"ם האט געזאגט, ווייל דאס שטייט **שנאמר שבתון**. ער מיינט צו זאגן ווייל ס'איז נישט דא א לשון עשה, נאר ס'איז "שבתון". דאס איז, "שבתון" מיינט כאילו איך וואלט געווען געזאגט שבות. ס'שטייט נישט תשבות, אבער "שבתון" מיינט שבות.

וואלט מען געקענט זאגן אז "שבתון" איז נישט א ציווי, ס'איז נאר א תואר אויף די טאג? זאגט דער רמב"ם, ניין, די תואר איז אז אונז רוען. וויאזוי ווערט עס א שבתון אז מ'רוהט נישט? דו מאך עס פאר א שבתון.

מצות לא תעשה — מלקות מן התורה

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **וכל העושה באחד מהם מלאכה שאינה לצורך אכילה**, איינער איז יא עובר און ער טוט א מלאכת עבודה, **כגון**, זאגט דער רמב"ם, וואס טייטש א מלאכה שאינה לצורך אכילה? ברענגט ער גלייך די דוגמאות פון זאכן וואס האבן נישט מיט עסן גארנישט, **שבנה או הרס או ארג וכיוצא באלו, הרי ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה**. איז דא אין דעם א מצות עשה און א מצות לא תעשה, **שנאמר כל מלאכת עבודה לא תעשו** אדער **כל מלאכה לא יעשה בהם**. יא, דאס איז וואס ס'שטייט. אך, די מצות לא תעשה שטייט יא זייער קלאר. ממילא, **ואם עשה**, אזיווי דער כלל איז אזא לא תעשה, **ואם עשה בעדים והתראה, לוקה מן התורה**, באקומט מען מלקות מן התורה. נישט מלקות מרדות, נאר מלקות מן התורה.

חילוק בעונשים: שבת, יום כיפור, יום טוב

גוט, סאו יום טוב איז אנדערש פון שבת און יום כיפור. שבת איז דא כרת, חטאת, און סקילה. יום כיפור איז דא נאר כרת און חטאת, נישט דא קיין סקילה. און יום טוב איז דא נאר לאו מלקות.

הלכה ג׳ — אבות מלאכות הרבה בהתראה אחת

נאך איין פרט דארף מען וויסן פון די עונשים כאילו פון יום טוב. זאגט דער רמב"ם אזוי: **העושה אבות מלאכות הרבה ביום טוב בהתראה אחת**, אויב איינער טוט פארשידענע אנדערע פון די אבות מלאכות פון די ניין און דרייסיג מלאכות בהתראה אחת, מיט איין התראה, **כגון שזרע ובנה וסתר**, ער כאפט דארט מיט מלאכת עבודות, און ער האט עס געטון בהתראה אחת, מיט איין התראה, באקומט ער נאר איין מלקות.

חילוק פון שבת

אנדערש ווי אונז האבן געלערנט לגבי שבת, לגבי שבת האבן מיר אונז געלערנט אז פאר דעם האט די תורה בכלל עס צוטיילט אין 39, כדי מ'זאל קענען באקומען מערערע מלקיות, אפילו אויף די זעלבע בהתראה אחת. ווייל אויב ס'איז עקסטערע התראה, איז עס אזוי ווי יעדע עבירה. יעדע מאל א מענטש טוט אן עבירה מיט

הלכות יום טוב: חילוק מלאכות, מתוך שהותרה, ומלאכות האסורות ביום טוב

הלכה א (המשך) — חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליום טוב

דא איז דאך די זעלבע התראה. לגבי שבת איז די חילוק מלאכות, דאס אז דו האסט געטון עקסטער אורג, עקסטער סותר, מאכט דו באקומסט א כרת אדער סקילה פאר... ס'איז נישט שייך מער ווי איין סקילה, אבער על כל פנים וואלט ווען געווען מחויב, לאמיר זאגן איינס איז בשוגג און איינס במזיד, דארף מען ברענגען א חטאת. אבער יום טוב נישט, יום טוב איז "אלא אחת". פארוואס? ווייל די כלל איז "חילוק מלאכות לשבת". שבת איז דא א חילוק צווישן די מלאכות, די מלאכות זענען צעטיילט אז יעדע איינס איז א זאך פאר זיך, יעדע איינס איז אן אב פאר זיך. "ואין חילוק מלאכות ליום טוב". לגבי יום טוב איז נישטא קיין חילוק מלאכות, זיי זענען אלע איינס, אזוי ווי איינס, כאילו ער האט עובר געווען אויף איין לא תעשה, נישטא קיין חילוק.

ס'שטייט נישט פארוואס, אזוי איז די כלל. ל"ט מלאכות, די חילוק פון מלאכות, איז דא אין שבת, נישט קיין דא אין יום טוב. מ'לערנט עס אפ פון "לא תבערו אש בכל מושבותיכם", וואס דארטן זאגט "ביום השבת", אז דווקא ביום השבת האט מען מחלק געווען, אז "הבערה לחלק יצאה". מה שאין כן יום טוב איז נישטא קיין איסור הבערה.

אבער פארוואס, וואס וועט זיין די סברא? דו וועסט אויף א שיינע תורה פרעגן פארוואס? ניין, איך ווייס נישט. און מ'דארף דאך וויסן לגבי יום טוב צו ס'וועט זיין א חילוק צווישן אבות און תולדות, אדער ס'וועט זיין א חילוק לגבי וואס די התראה איז אפשר. ביי שבת איז דא א חילוק, ווייל אויב מ'איז עובר אויף אב ותולדה דיליה וועט מען נאר זיין חייב אחת. יום טוב ווייס איך נישט, ס'איז נוגע די חילוק צווישן... אפשר נאר לגבי וויסן וואס ס'איז, וויסן לגבי התראה וואס ס'איז. איך ווייס שוין, מ'דארף וויסן, ס'איז נישטא קיין אב מלאכות, מ'טאר נישט יום טוב דאס טון.

הלכה ד — וועלכע מלאכות זענען אסור ביום טוב

דער רמב"ם'ס כלל: כל מלאכות שלא לצורך אכילה — אסור חוץ מהוצאה והבערה

שוין, יעצט האט דער רמב"ם געענדיגט מיט די ענין פון די עונש, און יעצט גייט דער רמב"ם אריינגיין וואס טאר מען נישט טון אין יום טוב. זאגט דער רמב"ם אזוי, כל... וואס טאר מען אלץ נישט טון אין יום טוב? זאגט דער רמב"ם, וועלכע מלאכות? דאס הייסט, ביז יעצט האבן מיר געזאגט אסור במלאכה. וועלכע מלאכות? האבן מיר געזאגט, בעיסיקלי, מ'דארף מפרט זיין וואס מ'האט פריער געזאגט. מ'האט געזאגט אז נאר מלאכת עבודה. סאו וואס הייסט מלאכת עבודה? וועלכע מלאכות? וואס איז געווען די ליסט? יא. וואס איז נישט די ליסט? כללים. כללים פון וואס הייסט מלאכה של עבודה, וואס איז מותר, וואס איז אסור, וואס איז מותר מדאורייתא און אסור מדרבנן, און אזוי ווייטער.

יא, זאגט דער רמב"ם, **כל מלאכות שחייבין עליהן בשבת**, אין הלכות שבת האט אונז דער רמב"ם אויסגערעכנט די ל"ט מלאכות, די אלע מלאכות וואס זענען חייבין בשבת, **אם עשה אותה ביום טוב שלא לצורך אכילה**, זייער וויכטיגע ווערטער דא, אויב מ'זאגט אין יום טוב שלא לצורך אכילה, **לוקה**. באקומט מלקות. ס'איז טייטש, לכאורה דא זעט אויס אז אפילו, לאמיר זאגן, א מבשל אדער איך ווייס, קוצר, אויב האט ער יעצט עס נישט געטון לצורך אכילה, ער האט געשניטן גראז נישט ווייל ער דארף עס יעצט עסן, באקומט ער מלקות.

חוץ, זאגט דער רמב"ם, צוויי פון די מלאכות וואס איז אנדערש, **חוץ מהוצאה מרשות לרשות**, חוץ די מלאכה פון הוצאה פון טראגן מרשות לרשות, **והבערה**, די לאו פון מאכן א פייער, הבערה. אויף די צוויי זאכן איז אנדערש, אז וואס? אויף די צוויי זאכן איז די כלל **שמתוך שהותרה הוצאה ביום טוב לצורך אכילה**, דו האסט געזאגט אז יום טוב איז נאר אסור מלאכת עבודה, אבער מה שאין כן מלאכות אויף צו עסן מעג מען יא טון שבת? אויף הוצאה, ווייל מ'האט מתיר געווען הוצאה לצורך אכילה, למשל, מ'האט מתיר געווען צו גיין ברענגען מאכלים פון רשות הרבים צו רשות היחיד, **הותרה שלא לצורך אכילה**, האט מען שוין מתיר געווען אינגאנצן טראגן יום טוב אפילו שלא לצורך אכילה. און די זעלבע זאך מיט הבערה.

זאגט דער רמב"ם, דער רמב"ם איז מרחיב, **לפיכך מותר ביום טוב להוציא**... אזוי ווי די דוגמאות פון אמרים... אזוי ווי זאגט ער, לפיכך, יום טוב נישט נאר מעג מען טראגן עסן, נאר אויך מעג מען מוציא זיין **א קטן אדער א ספר תורה אדער א מפתח, וכיוצא באלו, מרשות לרשות**. דאס איז אויף דעם דער כלל פון מתוך שהותרה, ווייל די תורה האט מתיר געווען לצורך אכילה, האבן זיי אויך מתיר געווען שלא לצורך אכילה.

וכן, די זעלבע זאך מיט הבערה, **מותר להבעיר**, מעג מען מאכן א פייער **אף על פי שאינו לצורך אכילה.** דאס איז דער כלל מיט די צוויי זאכן.

אבער **ושאר המלאכות**, די צוויי האט מען מתיר געווען אפילו שלא לצורך אכילה, אבער ושאר המלאכות, אלע אנדערע מלאכות, איז אזוי, האט מען נישט מתיר געווען מתוך, נאר ס'איז געבליבן ביי די כלל פון לאכילה מעג מען, און נישט לאכילה טאר מען נישט. איז אזוי, **כל שיש בו צורך אכילה, מותר, כגון שחיטה**, מ'מעג שעכטן א בהמה צו עסן, **ולישה**, מ'מעג קנעטן, אדער מ'מעג באקן, **וכיוצא בהם. אבל כל שאין בו צורך אכילה**, אדער א זאך וואס איז נישט לצורך אכילה, **כגון אריגה וכתיבה ובנין**, די אלע זאכן וואס איז נישט שייך, דאס איז נישט געמאכט געווארן צו צו עסן, איז אסור, **כגון אריגה וכתיבה וכיוצא בהם.**

פארשטיין דעם רמב"ם: דריי סארט מלאכות

סאו מ'דארף דא אביסל פארשטיין גלייך, יא? קודם וואס איז דער ענין פון מתוך, וואס ס'טייטשט. און נאכדעם די צווייטע זאך, וואס דער רמב"ם זאגט דא אז אריגה וכתיבה ובנין כיוצא בהם, זאגט ער שאין בהם צורך אכילה. ס'מיינט אפילו דאס מאל טוט מען עס יא לצורך אכילה? דאס איז למשל איינער וויל אויפשרייבן אויף די עסן וואס ס'איז. דא ווערט א שאלה. אויף דעם זעט אויס אז דער רמב"ם זאגט אז מ'האט נאר מתיר געווען די מלאכות פון עסן. מה שאין כן מלאכות וואס זענען נישט מלאכות פון עסן, למשל שרייבן אדער אריגה, איז קיינמאל נישט געווארן מותר. אזוי זעט אויס.

איך וויל זאגן וואס ס'זעט אויס פשוט, ס'איז דא אין מפרשים, גרויסע וועלט מלחמות וועגן וויאזוי צו פארשטיין דעם רמב"ם. אבער וואס איך זע יעצט פון די לשון הרמב"ם איז, אז דער רמב"ם גייט נישט אריין אין חילוקים צווישן מלאכות. איך וואלט פארשטאנען אזוי, דער רמב"ם קוקט עס אן אזוי: ס'איז דא דריי סארט מלאכות, אקעי? אזוי שטייט דא קלאר. ס'איז דא דריי סארט מלאכות.

ס'איז דא מלאכות וואס זיי זענען מלאכות וואס מ'טוט לצורך אכילה. דאס הייסט, אויב גראדע דער מענטש טוט עס יעצט נישט לצורך אכילה, וועט מען זען שפעטער וואס איז די הלכות פון דעם, וואס איז געווייינליך נאר איסורים דרבנן, ער דארף עס נישט פארשטיין. פאר היינט? פארוואס איז שייך צו קאכן שלא לצורך אכילה? פארשטייסטו? פאר היינט קאכן איז לצורך אכילה. ס'איז שייך אויב פונקט ביסטו נישט הונגעריג און אזא זאך, אבער דעמאלטס איז עס שוין אסור מדרבנן, אבער מדאורייתא איז עס מותר.

און ס'איז דא אז ס'איז דא מלאכות וואס זענען לצורך אכילה, און ס'איז דא מלאכות וואס זענען נישט לצורך אכילה. למשל בנין, בנין איז נישט לצורך אכילה. פרעגט ער, וואס איז אויב איינער בויט לצורך אכילה? איך ווייס נישט, ס'איז דא בונה בפתנים למשל. רייט, אבער אפשר איז דאס צו ווייט אוועק פון אכילה. ער ברענגט אן אנדערע קעיס, ווייל מיר האבן געלערנט אז מ'מאכט גבינה איז עס עובר משום בונה. אפשר יענץ איז נישט קיין פערעדייעם קעיס פון בונה, יענץ איז אפשר יא אזא מותר יום טוב. איך ווייס נישט, ער זאגט נישט, דער רמב"ם זאגט נישט קלאר. דער רמב"ם סאונדט יא, "אין בו צורך אכילה", געבט ער דוגמאות פון בנין. וואס איז מיט די בנין שבאכילה? לא ברור, פארשטייסט? ער זאגט נישט יענע הלכה, יענץ שטייט נישט. לאמיר זאגן, לאמיר זאגן כלל יענץ שטייט נישט. אבער לאמיר זאגן דער רמב"ם קוקט עס אן באופן כללי, אז דאס זענען מלאכות וואס האבן נישט מיט אכילה. יענע מלאכות טוסטו נישט, דאס איז מלאכת עבודה.

יעצט, די צוויי יוצאים מן הכלל, הבערה והוצאה מרשות לרשות, זענען די איינציגסטע מלאכות וואס ס'קען זיין יא מיט אכילה און ס'קען זיין נישט מיט אכילה. האסט דאך הוצאה לצורך אכילה, און ס'איז דא הוצאה וואס איז נישט לצורך אכילה. ביידע זענען לעגיטימע, געהעריגע קעיסעס פון הוצאה. די זעלבע זאך איז הבערה. ס'איז דא הבערה וואס איז כדי לבשל, און ס'איז דא הבערה וואס איז סתם, ער מאכט א ל"ג בעומר פייער, איך ווייס נישט פארוואס, ער מאכט עס נישט לצורך אכילה. איז אויף די סארט מלאכות וואס ס'קען זיין אזוי און ס'קען זיין אזוי, זאגט מען די כלל פון "מתוך".

אויף דעם איז אויך קלאר פארוואס ס'איז נישט דא קיין "מתוך" אויף אנדערע מלאכות, ווייל ס'איז נישט דא קיין אנדערע מלאכות וואס זענען בעצם אויף צוויי, חוץ פון פאני קעיסעס וואס דער רמב"ם רעדט נישט וועגן דעם. למשל אפיה אדער שחיטה איז נישט שייך. למשל אויב איינער שעכט נישט אויף צו עסן די חיה, איך ווייס נישט, אפשר איז ער א מקלקל בכלל. דאס איז א מלאכה שאינה צריכה לגופה. מ'גייט זען שפעטער, לכאורה איז עס אסור מדרבנן, ס'דארף זיין, אבער איך ווייס נישט, אפשר אפילו מדאורייתא, איך ווייס נישט, אבער ס'איז נישט דער גדר פון חיוב מלקות פון יום טוב.

שאלה: די דוגמאות פון הוצאה — קטן, ספר תורה, מפתח

און ביי הוצאה, דער רמב"ם כאפט נאר אן קטן, ספר תורה, מפתח, סתם פאר א דוגמא? אדער ער מיינט צו זאגן אז מ'האט מתיר געווען עפעס אן ענין וואס ס'איז דא א צורך יום טוב פאר א קטן אדער א ספר תורה אדער צו עפענען א הויז? אקעי, בעל צורך יום טוב. ווען דער רמב"ם ברענגט די רבנן, אונז גייען מיר רעדן וועגן דעם וויאזוי מ'פארשטייט עס. לאמיר זען דארט.

דער רמב"ם'ס שיטה: נאר מלאכות פון סדרא דפת זענען מותר געווארן

דאס איז די פשוט'סטע וועג פון לערנען וואס דער רמב"ם זאגט נאך יעצט אויס, אבער ווען מ'וועט לערנען בעיון וועט מען זען וואס שטייט אין די גמרא, וואס אנדערע מפרשים זאגן, וכדומה. ס'איז דא וואס קענען זאגן אז אלע ל"ט מלאכות איז מותר לצורך אכילה, און אין רמב"ם איז נישט משמע אזוי. אין רמב"ם איז משמע אז די מלאכות פון סדרא דפת, די מלאכות וואס איז די סדר אז ס'איז א הכנה פון עסן, די מלאכות האט מען מתיר געווען. אנדערע מלאכות האט מען בכלל נישט מתיר געווען. ווייל דו דארפסט יעצט מאכן אן אויוון, איז נישט געווארן מותר צו מאכן אן אויוון.

שאלה: מגבן (קעז מאכן) = בונה

די שאלה איז נאך פארקערט, אפילו די מלאכות, אזויווי די שאלה וואס מ'זאגט "מתוך", אז איינער קאכט אדער ער שעכט שלא לצורך אכילה, צו ס'זאל זיין אסור מדאורייתא. ס'איז דא די רמב"ם ס'זעהט אויס אז יענץ וועט מען זאגן, יענץ איז לצורך אכילה, גראדע היינט נישט, אפשר איז עס מער אזויווי א פרטיות'דיגע שאלה.

אבער ער האט אנגעכאפט אן אינטערעסאנטע זאך, דער רמב"ם האט געזאגט אז מגבן הייסט אזויווי בונה, אדער אזויווי... ער ברענגט עס, ר' אברהם נחמינקער פרעגט די שאלה. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, אבער דארטן קען מען אויך הערן אז ווייל דו מעגסט זיך מתעסק זיין מיט עסן, הייסט נישט ווי דו טוסט יעצט א מלאכה. דו מאכסט קעז יעצט, ס'איז א חלק פון דיין אנגרייטן עסן. אבער ווען דו טוסט זיך אפגעבן אויך נישט מיט עסן, קען איך עס אנקוקן ווי... איך מיין שבת, קען איך עס אנקוקן ווי דו טוסט יעצט בונה. אבער אוודאי, ווען איינער מאכט קעז שבת, איך מיין יום טוב, טוט ער יעצט א הכנה פון עסן, ער טוט יעצט א מלאכת אוכל נפש.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אויב נישט וועט מען זאגן, ס'קומט אויס אז ס'איז דא געוויסע צורך אוכל נפש ממש דארף זיין אסור. פארוואס? ווייל ס'איז נישט קיין מלאכה, פארוואס זאל נישט זיין אסור? לכאורה דארף זיין מותר. איך זאג, ס'איז אנדערש ווי למשל מגבן, און ס'איז אנדערש ווי בויען א תנור. איך קען הערן אז סתם בויען א תנור,

הלכות יום טוב — פרק א: גזירת חכמים על מלאכות שאפשר לעשותן מערב יום טוב

הלכה ב: גזירת חכמים — מלאכות שאפשר לעשותן מערב יום טוב

Speaker 1:

אבער מאכן קעז איז דאך א סדר הפת זאך. איי דאנט נאו. אקעי, לאמיר לערנען ווייטער.

איך האב געלערנט היינט וועלן קלאר ווערן. ווען זיי האבן געלערנט די אנדערע מאל מער באריכות, האבן זיי זיך מער געמוטשעט. איך מיין אז לויט

וואס ס'זעט מיר אויס היינט איז עס גאנץ קלאר, נאר ס'איז ווען קעיסעס וואס שטייט נישט אין די רמב"ם וואס זיי לאך. לאמיר גיין ווייטער.

יעצט, הגם אז מדאורייתא טאר מען די אלע זאכן טון, קענען די חכמים לייגן צו זאכן וואס מ'טאר נישט. אפילו מתוך די זאכן וואס מ'וואלט געמעגט, אבער דאס איז מדרבנן.

זאגט דער רמב"ם, ס'איז דא א דין דרבנן אז דאס אז מ'מעג יום טוב טון מלאכת אוכל נפש, זענען זאכן וואס מ'דארף עס טון יום טוב ווייל מ'וויל אנגרייטן פרישע סעודות.

זאגט דער רמב"ם, **כל מלאכות שאפשר לעשותן מערב יום טוב**, וואס מ'וואלט דערוויינען קענען טון ערב יום טוב. וואס הייסט מ'קען? זאגט ער, מיינט צו זאגן, ס'וועט זיין די זעלבע געהער, נישט אלעס קען מען ווען. פונקט ווי מ'קען אנגרייטן שבת פאר שבת קען מען אנגרייטן פאר יום טוב, אבער... אבער נאר וואס דער **ולא יהיה בהן הפסד ולא חסרון אם נעשו מערב**, ס'וועט נישט זיין א שוואכערע עסן, די עסן גייט נישט האבן קיין חסרון אדער קיין הפסד אויב מען וועט עס טון בערב יום טוב. **אסרו חכמים לעשותן ביום טוב אף על פי שהן לצורך אכילה וכו'.**

ס'טייטש, הגם מן התורה איז עס געווארן מותר, ווייל אין די תורה איז נישטא קיין חילוק. אבער די חכמים האבן געזאגט, און דער רמב"ם גייט שוין זאגן פארוואס, האבן די חכמים גע'אסר'ט אז מען זאל עס נישט טון אויף יום טוב און מען זאל עס טון ערב יום טוב.

טעם הגזירה – משום שמחת יום טוב

זאגט דער רמב"ם, **ולמה אסרו דבר זה?** פארוואס האבן די חכמים געגאנגען אסר'ן עפעס וואס שטייט קלאר אין די תורה?

זאגט דער רמב"ם אזוי: די חכמים האבן געהאט א **גזירה שמא יניח אדם מלאכות שאפשר לעשותן מבערב ליום טוב?** א מענטש וועט אפלייגן מלאכות אוועקלייגן אויף יום טוב, למשל אנגרייטן עסן זאכן וואס ס'איז נישט געווען קיין הפסד. **ונמצא יום טוב כולו הולך בעשיית אוכלין ומלאכות**, ס'וועט אויסקומען אז וואס? אז יום טוב איז א צייט ווען מ'דארף זיין ביזי מיט הנאה האבן פון יום טוב, גייט ער זיין ביזי אנגרייטן פאר די גאנצע יאר, יעצט זיין ביזי מיט מאכן קוצר.

לאמיר נאכאמאל, נישט פאר די גאנצע יאר, אפילו פאר יום טוב, אבער ער וועט זיין ביזי מיט מאכן קוצר ווען ס'פעלט נישט אויס, ער וואלט עס געקענט טון פאר יום טוב. און וואס וועט זיין די פראבלעם? **וימנע משמחת יום טוב.**

ס'איז טייטש נישט א חומרא אין דעם שביתת יום טוב, ס'איז א גזירה אין די מצוה פון שמחת יום טוב, וואס דער רמב"ם האט אונז נאכנישט דערמאנט, ער האט נאכנישט געזאגט אז עס איז דא א מצוה פון שמחת יום טוב. דא זאגט ער עס, וועט זיך מונע זיין פון שמחת יום טוב, **ולא יהיה לו פנאי לאכול ולשתות**, ער וועט נישט בלייבן קיין צייט צו עקטשועלי עסן און טרינקען, ער וועט זיין ביזי א גאנצע טאג אנגרייטן.

אזוי ווי מ'זעט אסאך מאל מענטשן זענען אזוי ביזי אנגרייטן עפעס, נאכדעם האבן זיי נישט אפילו א טשאנס הנאה צו האבן דערפון. מ'זעט דא אז מענטשן האבן זייער מורא פון מיט בלייבן מיט ליידיגע צייט. ס'איז נישט קיין נייע זאך דאס. ווייל מען האט אויך געזען, די רמב"ם האט אויך געזאגט ביי שבת אז מען וועט אוועקלייגן אלעס סדרי חפציו.

מענטשן האבן זייער ליב צוויי זאכן: מען האט ליב אפצושטופן זאכן, אנשטאט צו טון היינט וועל איך עס טון מארגן. און מען האט אויך ליב איך זאל נישט בלייבן מארגן מיט א לאנגע נאכמיטאג. און וואס איז די פראבלעם? אז ער וועט אנהייבן די הכנה פון אלעס טון נאך יום טוב, וועט ער נישט האבן קיין צייט צו עסן קיין יום טוב. ווען די טייטש וועט זיין גרייט, וועט שוין זיין מוצאי יום טוב. דאס איז די צרה.

דיון: "וימנע משמחת יום טוב" און "ולא יהיה לו פנאי" – איין זאך אדער צוויי?

Speaker 1:

ס'איז דא די רמב"ם זאגט ביידע, "וימנע משמחת יום טוב ולא יהיה לו פנאי". ס'איז די זעלבע זאך, דאס מיינט מען זאגן "ולא יהיה לו פנאי", דאס וועט ער נישט האבן.

דער רבי שליט"א, "וימנע משמחת יום טוב", איז אז ער גייט נישט האבן די מנוחת יום טוב, ער גייט נישט האבן די ביסל צייט פון גארנישט טון. אן אנפאנג, ס'איז נישטא קיין מנוחת יום טוב, אבער מען מעג דאך טון אוכל נפש. איך מיין אז "וימנע משמחת יום טוב" מיינט דאס. דאס הייסט, "יהיה לו פנאי". אוודאי, מען מעג עס צוגרייטן. ס'נעמט אביסל צייט צו צוגרייטן? אקעי. אבער נישט רוב טאג וועט ער אוועקגיין פארן צוגרייטן, ס'וועט נישט זיין קיין פארטי.

אבער ביי שבת האט דער רמב"ם געזאגט אז ער וועט נישט האבן די "למען ינוח", ער וועט נישט האבן צייט צו מנוחה. יום טוב איז נישט דא קיין מצוה מנוחה, זאגסטו? נישט די זעלבע ענין. איך מיין אז ס'איז מער אן אנדערע זאך.

השגת הראב"ד – מחלוקת בטעם הגזירה

Speaker 1:

דער ראב"ד איז טאקע מחולק. דער ראב"ד זאגט איינמאל זעט אים, ער פארשטייט נישט. איך ווייס נישט פארוואס נישט. **מכיון שמכין מלאכתו ליום טוב.** דער ראב"ד זאגט, קוקט עס אן יא מער ענליך צו שבת, אז מ'זאל נישט ספעציעל אוועקלייגן אויף יום טוב. אבער דער רמב"ם האט מער אריינגעלייגט אין די נושא פון שמחת יום טוב.

וואס איז דער ראב"ד? וואס איז זיין פראבלעם? אז מען טוט טורח אויף יום טוב. ס'זעט אויס אז דער רמב"ם האט געהאלטן... מרבה הטורח ליום קדוש. ער זעט אויס אז ער קוקט אן אזוי ווי דער רמב"ם האט געזאגט לגבי שבת, אז מען וועט זיין ביזי, אנשטאט צו האבן א געשמאקע טאג, וועט מען זיין ביזי מיט ארבעטן שווער. ס'זעט אויס אז מער רעגען איך. יא.

הלכה ג: היתר הוצאה ביום טוב אפילו שלא לצורך

טעם היתר הוצאה – משום שמחת יום טוב

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ן, און דאס אליין, דאס אז די חכמים האבן געמאכט א גזירה וועגן שמחת יום טוב, דאס איז אויך די סיבה פארוואס מ'האט מתיר געווען **מתוך שהתיר הוצאה לצורך, היתיר נמי שלא לצורך**. פארוואס? ס'הייסט אויך די זעלבע סיבה.

ס'איז אפילו שווער, ווייל יעצט האסטו געזאגט אז אפילו אכילה שלא לצורך, אדער וואס אין צורך לעשות מיום טוב איז אסור, און מצד שני, הוצאה איז מותר אפילו שלא לצורך, דו כאפסט אז ס'איז ווי א פארטאדאקס. פאר דעם פארענטפערט מען די תירוץ. דאס איז זייער מחמיר געווען, דאס איז זייער מחמיר געווען.

זאגט ער, ביידע האט די זעלבע סיבה, ביידע איז פאר די ענין פון שמחת יום טוב. זאגט ער, דער תלמיד עצמה לא אשרו ההוצאה ביום טוב. זאגט ער, **ואף על פי שכל ההוצאה היא מלאכה של...** יעדע הוצאה איז דאך **אפשר לעשותם ערב יום טוב**. זאל מען ווען געקענט זאגן אז אלעס וואס דו דארפסט ברענגען און אריינברענגען אין שטוב, זאלסטו אריינברענגען פאר יום טוב. איז וואלט מען ווען געקענט מיט דעם חשבון, אסרין בכלל הוצאה ביום טוב.

זאגט דער רמב"ם, **כדי להרבות את שמחת יום טוב**. פארוואס? אז ס'זאל זיין מותר בהוצאה זאל יא זיין מותר. ממילא, וואס איז די שמחת יום טוב? ממילא, **ויולך ויבא כל מה שירצה וישלים חפציו**, ער זאל קענען צוענדיגן אויף יום טוב, זאל ער קענען ברענגען וואס ער דארף, און ער זאל קענען אויספירן זיינע רצונות, זיינע חפצים, **ולא יהיה כמי שידעו אסורות**, ער זאל נישט פילן, ער זאל נישט זיין אזוי ווי איינער וואס זיינע הענט איז אים איינגעשפארט אז ער קען גארנישט טון.

א חלק פון שמחת יום טוב איז אז ער זאל האבן פרידאם פון גיין, פון קומען. זייער גוט.

זעט מען אז שבת איז א שטיקל צרה. ידיו וסיוה, ידיו וסיוה. ידיו וסיוה. ידיו וסיוה דארף מען מאכן אן עירוב. הוצאה איז עפעס א זאך וואס די חכמים פארשטייען אז ס'איז עפעס נישט געשמאק למעשה. אז דער מענטש האט עירוב, וואלט מען דאך אויב אזוי געקענט זאגן אז יא, מ'וועט מאכן אן עירוב, און דאס וועט מתיר זיין. יא, מ'רעדט נישט... עירוב איז נישט מתיר די גאנצע שטאר, ערוב איז דא אופנים וואס מ'טאקע.

השגת הראב"ד — טעם אחר להיתר הוצאה

Speaker 1:

דער ראב"ד איז מחולק אויף דעם אויך, רייט? דער ראב"ד זאגט אז ס'איז נישט וועגן ידיו עשירות, ס'איז ווייל ס'איז דא א דירעקטע פאזיטיווע ענין צו שיקן משלח מנות איש לרעיה אין יום טוב. דאס שטייט דארטן אויף ראש השנה, **אף שלחו מנות שלחו מנות**. ס'שטייט אין די משנה אויף יעדן יום טוב אין מסכת ביצה, **משלחו מנות**. און ס'איז כבוד היום, ס'איז א כבוד אז מ'שיקט עס אין יום טוב.

הייסט פרעגן, האסטו געקענט שיקן די מתנה ערב יום טוב? ניין, איך האב נישט געקענט, ס'וואלט נישט געווען קיין יום טוב'דיגע זאך. אין יום טוב קען ער שיקן משלח מנות. סאו די גאנצע ריזן פארוואס ס'איז מותר הוצאה אין יום טוב, זאגט דער רמב"ם, איז כדי איך זאל קענען ברענגען משלוח מנות אין יום טוב, **וכן כל כיוצא בזה יש לנהוג.** איך ווייס נישט וויאזוי מ'ברענגט משלוח מנות אין יום טוב. ווען מ'גייט צו א סעודה צו יענעם ברענגט מען עפעס א קוגל, איך ווייס נישט. זייער גוט.

סיכום: שני טעמים מנוגדים לכאורה — ותירוצם

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, דאס איז די סיבה פארוואס מ'האט מתיר געווען הוצאה, **אבל שאר מלאכות שאפשר לעשותן מערב**, אנדערע מלאכות, דאס הייסט ביי הוצאה האט מען געזאגט אלעס, אפילו וואס מ'וואלט געקענט ברענגען פאר יום טוב מעג מען ברענגען יום טוב. אבער יעדע הוצאה קען בעצם. יא, **אבל שאר מלאכות שאפשר לעשותן מערב, הואיל ויש בהן עסק**, היות ס'איז דאך אן ענין וואס מ'דארף זיך אין דעם אנשטרענגען, ס'איז נישט אזוי ווי די הוצאה וואס איז א מלאכה גרועה, ס'איז דאך אן עסק, ער דארף זיין ביזי מיט דעם, גייט ער אים אוועקנעמען פון די שמחת יום טוב, **אין עושין אותן ביום טוב.**

ס'איז דא אין סדר, דער רמב"ם זאגט ביידע שמחת יום טוב, אבער זיי זענען פארקערטע זאכן. הוצאה ווילן אונז יא קענען ווי מער טון, ווייל היות ס'איז נישט קיין גרויסע טרחא, ווייל א מענטש עס קענען טון כדי שלא יהיו ידיו אסורות. מה שאין כן אנדערע זאכן וואס איז א גרויסע עסק, ס'איז א שווערע זאך, ווילן אונז אז מ'זאל שוין האבן געטון. די זאכן וואס מ'קען האבן געטון פאר יום טוב, ווייל מ'האט געטון פאר יום טוב.

מצד אחד הוצאה וויל מען יא, ס'איז געשמאק צו טון יום טוב. מצד שני, ס'איז נישט שווער. וואס וואלט געווען שווער? וואלט נאך אלץ געווען עסק, אבער ס'איז נישט שווער, ס'ארבעט נישט, די סתכל ברענגט מען. ס'שטימט זייער גוט ביידע זאכן. אלעס, קיצור, די שורש פון אלעס איז שמחת יום טוב. יא.

דיגרעסיה: חילוק בין שבת ליום טוב בענין זה

Speaker 1:

אינטערעסאנט, שבת זעט אויס איז אויך דא אן ענין פון כבוד שבת און עונג שבת, אבער ס'איז נישט דא די זאך אז ער זאל נישט פילן ידיו אסורות, די זאכן, ס'איז עפעס נישט דא. קען זיין ס'איז דא זאכן וואס זענען מיט אין עונג שבת. מיר האבן געלערנט, למשל, שבת איז דא די זאך כאילו כל מלאכתך עשויה, יום טוב נישט, יום טוב וועט מען מיר ביזי אנגרייטן עסן וכו'.

אבער ס'איז יא דא זאכן וואס מ'האט געזען אין הלכות שבת, ס'איז משום צער וואס איז מותר, right? משום מצטער, מעגער, זאכן פון רפואה וואס מ'וואלט געווען עתיד צו רעדן. יא, און קען זיין אז די ריזן, איך זאג, מ'קען זאגן אז אלעס די ריזן, יא, אויכעט, אבער ס'קען זיין אז די ריזן פארוואס יעדע מצטער איז אזוי מתיר שבועות איז טאקע וועגן עונג שבת, נישט נאר ווייל, נישט ידיב עתירות, אבער באופן כללי עונג שבת.

זאגסטו זיך יא דא, דאס הייסט, מ'קען זאגן טראמפ, ווען ס'איז א צער, לא מקום צער לגזור רבנם. דאס איז אן אופן כללי אן אמת'דיגע זאך, אבער קען זיין אז שבת איז נאך מער, ווייל שבת איז דאך א טאג פון עונג. ס'איז נישט נאר במקום צער לגזור רבנם, נאר שבת, משום עונג שבת.

הלכה ד: דוגמאות למלאכות האסורות והמותרות ביום טוב

מלאכות אסורות — קציר עד ריקוד

Speaker 1:

דער רמב"ן ברענגט די גמרא זאכן וואס לכאורה וואלט מען געדארפט מעגן טון יום טוב, ווייל זיי זענען אין הלכות פון אוכל נפש, אבער מען טאר עס נישט טון יום טוב עניוועי.

כיצד? אין קוצרין, מען טאר נישט שניידן קיין פרוכט וכדומה, **ולא דשין**, מען טאר נישט זיין דארש, **זורה, בורר, טוחן**, די אלע זאכן וואס זענען אנגרייטן מעל, **ולא מרקדין ביום טוב.**

ווייל די אלע זאכן, זאגט דער רמב"ן, **שכל אלו**, די אלע זאכן פון קוצר ביז מרקד **וכיוצא בהן, אפשר לעשותן בערב ואין בהן הפסד ולא חסרון.** די פרוכט גייט נישט זיין ווייניגער גוט ווייל דו האסט נעכטן אראפגענומען פון די בוים, אדער ווייל דו האסט נעכטן געמאכט די מעל. מ'רעדט דא פון תבואה, יא, די ווייץ, וואטעווער.

מלאכות מותרות — לישה, אפיה, שחיטה

Speaker 1:

אבער אנדערע זאכן וואס ס'איז יא א גרויסע חילוק צו האבן מיר עס געמאכט נעכטן אדער היינט, מעג מען יא. מ'רעדט דא אלעס דרבנן'ס, יא? מדאורייתא מעג מען.

אבער מ'מעג אבער יא זיין **לש ועופה,** טייטש פון די מעל און ווייטער, אנגרייטן די ברויט, מעג מען יא. אזוי אויך די זעלבע זאך מיט שוחט זיין, מעג מען שעכטן כדי ס'זאל זיין אביסל פרישער די פלייש.

זאגט דער רמב"ן פארוואס? **שאם עשה אלו מבערב יש בכך הפסד או חסרון טעם.** די פרישע ברויט גלייך ארויס פון אויבן איז בעסער אין טעם ווי וואס מ'האט געמאכט נעכטן. **שאין לחם חם או תבשיל שבושל היום כלחם שנאפה מאתמול וכתבשיל שנתבשל מאתמול.**

הלכות יום טוב: מלאכות המותרות לצורך אוכל נפש וגדריהן

הלכה ח: אופין ומבשלין ושוחטין ביום טוב — דברים שיש בהם חסרון טעם

דער רמב"ם'ס ווערטער:

"אבל לשין, ואופין, ושוחטין, ומבשלין ביום טוב, שאם עשה אלו מבערב יש בכך הפסד או חסרון טעם, שאין לחם חם או תבשיל שבשל היום כלחם שנאפה מאמש וכתבשיל שנתבשל מאמש, ולא בשר שנשחט היום כבשר שנשחט מאמש. וכן כל כיוצא באלו."

פשט: דער חילוק צווישן דברים שאפשר לעשותן מבערב

די זעלבע זאך מיט שוחט זיין, מעג מען שעכטן כדי ס'זאל זיין אביסל פרישער די פלייש. זאגט דער רמב"ם, פארוואס? "שאין מותר אלו מערב יום טוב יש בכך הפסד או חסרון טעם". די פרישע ברויט גלייך ארויס פון אויוון איז בעסער אין טעם ווי וואס מען האט געמאכט נעכטן. "שאין לחם חם או תבשיל שנתבשל היום כלחם שנאפה מאמש או כתבשיל שנתבשל מאמש", ס'איז בעסער. און די זעלבע זאך, "ולא בשר שנשחט היום כבשר שנשחט מאמש", ס'איז בעסער אין טעם פרישע פלייש אדער פרישע ברויט

וואס מען האט היינט געמאכט. "וכן כל כיוצא באלו", יעדע זאך וואס דער טעם וועט זיין בעסער אויב מען מאכט עס היינט, וועט מען מעגן.

חידוש: דער ברייטער כלל פון "וכן כל כיוצא באלו"

וואס מיינט דאס "וכן כל כיוצא באלו"? מיינט עס צו זאגן אז ס'ליגט ביי אונז, אונז קענען אליין אפשאצן. דאס הייסט, אויב א מענטש ווייסט יא, איך האב געזאגט קוצר זיין, למשל טאקע אן עפל, לאמיר זאגן, איך ווייס נישט, אבער לאמיר זאגן אן עפל אדער טרויבן איז יא פרישער ווען ס'איז ממש אראפ פון בוים, אפשר וועט מען יא מעגן קוצר זיין. דא רעדט ער פון די לאנגע מלאכה פון ווייץ ביז מעל, ווייל ער זאגט דאך, ער גיבט דאך די אפשרות פון "מהיום", דאס וואס איז זייער א... איז אפילו לקולא. ס'איז אפילו נישט קיין גרויסע חילוק פון מ'האט געקאכט פון נעכטן און היינט, ס'איז א קליינע חילוק, אבער ס'איז אביסל חסרון טעם, מעג מען שוין. סאו, אין הכי נמי, אפשר עניטינג וואס ס'איז דא א חסרון טעם?

דוגמא: פרישע פלייש אין אמאליגע צייטן

איך געדענק נישט אז איך האב אמאל געגעסן פלייש וואס מ'האט געשאכטן היינט, ווייל אונזערס קומט אלץ פון די פריזער.

אבער אונז האבן מיר א פריזער. דער רמב"ם רעדט דאך טאקע באופן ווען ס'איז נישט דא, און אין פיר און צוואנציג שעה קען פלייש ווערן גאנץ קאליע. מ'דארף מאכן יום טוב א ספעציעלע... ניין, אמאליגע צייטן איז געווען אדער פלייש וואס מ'האט איינגעזאלצן, אדער ממש פריש. צוויי טעג? פון נעכטן? ס'איז נישט געפערליך. ס'ווענדט זיך ווען. רוב ימים טובים זענען אין זומער. א טאג אזויווי היינט, הונדערט דעגרי, אז דו שעכטסט א בהמה, קומסט צוריק אכט שעה שפעטער, איז שוין די פלייש...

Speaker 2: האסטו געטרייט אדער דו אימעדזשינסט?

Speaker 1: דו אימעדזשינסט. אקעי. ס'טעיסט נישט אזוי גוט. דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'איז שוין קאליע, ער זאגט ס'טעיסט נישט אזוי גוט.

Speaker 2: יא, דאס איז די זעלבע.

הלכה ח (המשך): מכשירי אוכל נפש — שחיקת תבלין

דער רמב"ם'ס ווערטער:

"וכן, מכשירי אוכל נפש שיש בהן חסרון אם נעשו מבערב - עושין אותן ביום טוב, כגון שחיקת תבלין וכיוצא בהן"

פשט: מכשירים שיש בהם חסרון

זאגט דער רמב"ם, "וכן", די זעלבע זאך איז, "מכשירי אוכל נפש", נישט די עסן אליין, נאר זאכן וואס מ'דארף מכשירים. מכשירים מיינט זאכן וואס העלפן, כלים פאר די אוכל נפש, "שיש בהם חסרון ונעשים בערב, עושין אותן ביום טוב, כגון", זאגט דער רמב"ם, "שחיקת תבלין וכיוצא בהן", צומאלן תבלינים, איך ווייס נישט, לאמיר זאגן צומאלן פעפער פאר די עסן, וואו פרישער איז בעסער, מעג מען יא.

חידוש: שחיקת תבלין vs. טוחנין חיטים — זעלבע מלאכה, אנדערע דין

דאס הייסט, אנדערש ווי, הגם שחיקת תבלינים איז דאך די זעלבע זאך ווי דש, "ולא טוחנין את החיטים", לגבי חיטים איז געשטאנען אז מ'טאר נישט טוחן זיין. די זעלבע מלאכה, טוחן זיין, לגבי תבלינים, האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'איז נישט וועלכע מלאכה, נישט אז אלע טוחן האט מען גע'אסר'ט, נאר טוחן וועט זיך ווענדן. דאס וואס די ווייץ איז נישט קיין חילוק, אבער די תבלינים איז יא א חילוק, סאו די טוחן וועט מען יא מעגן טון, און די טוחן וועט מען נישט טארן טון. זייער גוט.

דיון: די שאלה פון תולש — פארוואס איז עס אסור?

די מגיד משנה און אנדערע מפרשים

לגבי די שאלה פון תולש וואס מיר האבן גערעדט, זע איך טאקע אז ער ברענגט פון די מגיד משנה און אנדערע, אז זיי טענה'ן טאקע אז ס'איז אנדערש. אז קוצר, אויב פאלט טאקע יא דא פירות וואס איז נישט מאקער און ס'איז פריש, א וועדזשטעבל וואס ווערט אויך שנעל קאלע, זאגן זיי אז ברוב... ס'איז יא אסור. איך ווייס נישט וואו זיי האבן דאס גענומען, פארוואס קען מען זאגן אז ענין הכאנמית איז מותר? און אויך איז "וכן כל כיוצא באלו". באופן וואס איז נישט בעסער, פארוואס קען נישט זיין, פארוואס מוז מען מאכן דעם חילוק?

דיגרעסיע: מ'דארף זיין א בעל תאוה צו מאכן די כללים

עניוועי, מ'דארף נעמען א בעל תאוה צו מאכן די כללים. תלמידי חכמים, צדיקים וואס פילן נישט די גרויסע חילוק, מ'דארף זיין א פארי, מ'דארף זיין איינער וואס איז אינטועסן. אבער דו פילסט די חילוק צווישן פעפער וואס איז יעצט געווארן געמאלן און האט געווארן געמאלן נעכטן? יא, אוודאי, מ'פארקויפט די באליס מ'זאל קראכן אויפ'ן פלאץ. אוודאי איז עס בעסער. צו ס'איז גענוג בעסער צו ארבעטן דערויף? פארעווער, ס'ווענדט זיך אויף די ענין, אבער אוודאי איז עס בעסער.

קשיא: פון וואו נעמט מען דעם חילוק?

כל מילך, איך זע נישט, פארשטייסטו וואס איך זאג? איך זע נישט ווער האט אים געזאגט די נושא פון קוצרין. ס'שטייט אין קוצר, ער רעדט זיך באופן וואס ס'איז נישט בעסער. ווער האט אים געזאגט אז א תולש וואס איז יא בעסער איז אסור? איך ווייס נישט פון וואו ס'איז נומען די מפרשים, די... די חילוקים. נישט קלאר צו מיר.

משהו אינטערעסאנט: יום טוב vs. שבת — "חפציו"

ס'איז אינטערעסאנט אז יום טוב מעג מען זיך נאכגעבן. כאילו שבת, דער רמב"ם האט פריער געזאגט, "לעשות חפציו". שבת איז "מעשות חפציך". שבת איז אלע דיינע חפצים איז שוין געטון געווארן. יום טוב, ניין, ס'איז אנדערש. ס'איז מער אנדערש יום טוב פון שבת. שבת איז דאך כאילו "כל מלאכתך עשויה". ס'איז אינטערעסאנט טאקע.

דער ראב"ד'ס קשיא

בקיצור, נישט קלאר. דער מאירי, די אנדערע מפרשים, ס'איז דא אז ס'שטייט ערגעץ קלאר אז "אין תולשין אפילו ירק". אזוי ברענגט ער דער ראב"ד, אה, דער ראב"ד גלייך דא גייט א זאג. יא, פרעגט דער ראב"ד, **"בכל אלו אין טעם, למה אין תולשין ירק ומלקטין פירות מאילן שריגין יותר?"** און ער ברענגט אז דער ירושלמי האט געזאגט, אז ס'איז נאר בטולש.

אפשרויות פון תירוצים

פארוואס טאקע נישט? אפשר טאקע זאל מען נישט האבן. ס'זעט אז ס'איז מסכם אויף די פוסקים, און אפשר אפילו אויף די גמרא, אז מ'טאר נישט תולה זיין עניטינג יום טוב, אפילו ס'איז א מעלה פון נוחל נפש, איז טאקע שוועגר. אויב די גדר איז עניטינג וואס איז אביסל בעסער, דארף זיין אביסל בעסער דאס אויך. אפשר עפעס זאכן וואס איז אין די שדה? ס'טייטש אלעס וואס דו טוסט אין שטוב איז אנדערש ווי זאכן וואס דו טוסט אין די שדה?

Speaker 2: רייט, אבער יעדע זאך קען טראכטן אז ס'איז אזוי ווי מ'גייט נישט אין פעלדס, ס'איז צו א גרויסע, ס'איז צו ווייט, ס'איז צו גיין זוכן די פעלדער.

Speaker 1: יא, אלעס קען זיין, און אלעס קען אויך זיין אז נישט ארייגגיין.

הלכה ט: אין אופין ומבשלין ביום טוב מה שיאכל בחול

איבערגאנג צו די נעקסטע הלכה

אקעי, ווייטער אביסל. מיר גייען לערנען נאך א זאך וואס די חכמים האבן גע'אסר'ט, אפילו אז ס'איז לכאורה מדרבנן, רייט? מ'איז מסכים אז די נעקסטע זאך איז מדרבנן אויכעט? דאס הייסט, חוץ פון דעם וואס מ'טאר נישט טון זאכן שאפשר לא עושה בערב, אויך א זאך וואס מ'דארף נישט פאר היינט, טאר מען נישט, יא?

Speaker 2: אין. לכה טעת.

דער רמב"ם'ס ווערטער

Speaker 1: יא, זאגט דער רמב"ם ווייטער. ווייטער, אין אופן איז מבשלים ביום טוב, זאגט דער רמב"ם, אז מ'האט מתיר געווען צו קאכן און באקן יום טוב, מלאכה שצורך נפש, אז מ'מעג נאר קאכן און באקן פאר צו עסן יום טוב, אבער **"אין מבשלין ביום טוב מה שיאכל בחול"**, מ'האט נישט מתיר געווען צו קאכן און באקן יום טוב דאס וואס מ'גייט עסן אין די וואכן. **"ולא התירה מלאכה שהיא לצורך אכילה"**, דאס וואס מ'האט מתיר געווען מלאכה לצורך אכילה, האט מען נאר מתיר געווען **"אלא כדי להנות בה ביום טוב"**. ולא התירה מיינט ער די תורה, די תורה האט נישט מתיר געווען.

דרבנן אדער דאורייתא?

יא, מ'גייט באלד זען אז דאס איז אן איסור דרבנן לכאורה קלאר. אבער דרבנן, פאר די זעלבע ריזן אזויווי ענליך צו די דברים שאי אפשר, אז מ'זאל נישט וויסן א גאנצע יום טוב באקן פאר א גאנצע יאר.

עשה כדי לאכול ביום טוב והותיר — מותר

יא. אבער זאגט דער רמב"ם, דאס איז לכתחילה, אז מ'טאר נישט אין זין האבן צו קאכן פאר די וואכן. אבער **"עשה כדי לאכול ביום טוב והותיר"**, אויב מ'האט אבער יא אנגעגרייט, געקאכט אדער געטון פצירה אדער וואטעווער ס'איז, כדי לאכול ביום טוב הותר און איבערגעלאזט, מיט די לאכול בכלל, מעג מען עסן די שיריים דערפון בכלל אין די וואכן, ווייל מ'האט דאך עס געטון פאר שבת, און ס'איז איבערגעבליבן, מעג מען.

Speaker 2: פאר יום טוב, יא.

Speaker 1: פאר יום טוב.

הלכה י: ממלא אשה כל קדרה — מרבה בשיעורים

דער כלל: מעג מען אנפילן א גאנצע טאפ

און דא אבער איז דא חילוקים אין דעם. זאגט דער רמב"ם אזוי, ס'איז דאך א תרם, ס'איז דאך א תרם, אז אפילו א חלק פון די עסן גייט זיין פאר די וואכן, מעג מען. זאגט דער רמב"ם אזוי: עס טייטש, זאלסטו נישט מיינען אז ווייל די הלכה וואס איך האב יעצט געזאגט אז מען טאר נישט קאכן פאר אינדערוואכן, ממילא דארף מען קאכן בצמצום. נאר פאר וויפיל מען דארף יום טוב? ניין, **"ממלא אשה כל קדרה"**, אז מען מעג אנפילן די גאנצע טאפ מיט פלייש. **"אף על פי שאינו צריך אלא חתיכה אחת"**, אפילו זיי ווילן נאר אביסל, מעג מען אבער אנפילן. דער רמב"ם וועט שוין מסביר זיין די סיבה פארוואס. נישט קלאר, מ'זאל זען.

דוגמאות: קדרה, חבית, תנור

אקעי, די זעלבע זאך. מעג מען אנפילן א גאנצע טאפ מיט פלייש און קאכן אויף איין מאל, אפילו אויב נאר אביסל פון וועט מען עסן שבת. די זעלבע זאך, **"ממלא נחתום חבית של מים"**. א נחתום מעג אנפילן א חבית של מים, מיינט מען סתם, וואסערע איסור איז דא ממלא זיין א חבית של מים? ער קאכט עס, ניין? ער קאכט די וואסער. ער קאכט, יא. **"אף על פי שאינו צריך אלא קיתון אחד"**. אפילו ער דארף נאר אביסל, יא, מ'רעדט דא פון מבשל. ער גייט דא טון, ער דארף דאך נאר איין קטן, ער זאל זאגן אז ער איז מבשל דא א באנטש מים, ער מאכט א גרויסע זופ. איז גרייט אן פיין די וואכן? מען מעג יא. און די זעלבע זאך, **"ממלא אשה תנור פת"**. א פרוי מעג אנפילן א גאנצע תנור פול מיט פת. **"אף על פי שאינו צריך אלא כיכר אחת"**, אפילו מען דארף נאר איין ברויט.

דער טעם: שבזמן שהפת מרובה

זאגט דער רמב"ם, איך מיין דאך שבזמן גייט מען סתם ארויף אויף די אלע דריי זאכן, ניין? **"שבזמן שהפת מרובה"** איז נאפית יפה. פארוואס טאקע טראכט זי פון מאכן מער ווי זי דארף? ס'איז אויב טראכט מען פיין די וואכן טויגן נישט, אבער אויב טראכט מען... אזוי ווי מיר האבן געלערנט אין הלכות שבת, יא? מליחה איז א איסור בפני עצמו, ניין? אה, ממלח איז אויף די עור, ניין? אויף די עור, אבער...

הלכות יום טוב: מרבה בשיעורים, ערמה, ואפיה לגוים

הלכה י: מולח אדם כמה חתיכות בבת אחת

Speaker_2: וואטעווער, פרעגן די בעקערס וויאזוי ס'באקט זיך בעסער. יא.

און נאך א דוגמא, איך מיין אז דער רמב"ם זאגט עס נישט אזוי קלאר. ביי די פסוק געבט ער א ווארף אריין די סיבה, אבער ער זאגט עס נישט קלאר. די זעלבע זאך איז **"מולח אדם כמה חתיכות בבת אחת אף על פי שאין צריך אלא לחתיכה אחת"**. אונז האבן געלערנט אז מולח זיין קען זיין ענליך צו מבשל, אזוי האבן מיר געלערנט אין הלכות שבת, יא?

Speaker_1: מליחה איז א איסור בפני עצמו, ניין?

Speaker_2: אה, מולח איז אויף די עור, ניין? אויף די עור, אבער...

Speaker_1: וועלכע איסור איז עס צו מולח זיין?

Speaker_2: א טרחה, איך ווייס. מ'רעדט פון טרחה, אזוי ווי **"ממלא כדי רבותיו וממלאם נחתום"**. מ'מעג טון טרחה, מער טרחה ווי מ'דארף פאר יום טוב. **"אף על פי שאין צריך אלא לחתיכה אחת, וכן כל כיוצא בזה"**.

סאו דער רמב"ם זאגט יעצט אז... ער פרעגט א קשיא, בעצם איז עס מותר צו מולח זיין? ס'איז דאך נאר אזוי ווי ס'איז געווען איבער באכלן, נאר אויף עור ביסטו געקעכט? נאר אויף עור? סתם ריזן, אפשר ביסטו גערעכט, מ'רעדט סתם, ס'איז א טרחה, איך ווייס נישט.

דיסקוסיע: מ'טאר נישט אנגרייטן פון יום טוב אויף די וואך

Speaker_2: דער רמב"ם זאגט אזוי, אז מ'טאר נישט אנגרייטן פון יום טוב אויף די וואך, אבער נאכדעם זאגט ער אסאך הגבלות וויאזוי מ'מעג יא. אויב ס'איז ממש אנגרייטן פאר די וואך, טאר מען טאקע נישט, אבער אויב ס'איז... מען קאכט פאר שבת, און מען קאכט שוין אסאך מער, דאס מעג מען יא.

אויף יום טוב, אבער ס'קומט אויס א נייע חלק פון יום טוב, אז מען טאר נישט זאלצן. יום טוב איז דא א היתר, מ'איז מוחל נפש, אבער שבת טאר מען זאלצן זאכן? דער רמב"ם האט אונז געזאגט וועגן צנונים, איינזאלצן. צנונים מעג מען נאר פארן עסן, יא? געדענקסטו אזא הלכה אין הלכות שבת?

Speaker_1: וועגן כובש? אזא סארט זאך?

Speaker_2: יא, איך געדענק, אבער יעצט איז מער געווען פארוואס? אויך וועגן ס'איז א טרחה? אפשר איז עס בכלל אזא סארט זאך.

Speaker_1: אדער מעבד?

Speaker_2: ער זאגט אז יעדע זאך וואס מ'לייגט אוועק פאר אסאך צייט, רייט, איז עפעס אזא סארט זאך. איך מיין אז ס'איז געווען דארטן מעבד, ניין?

Speaker_1: קען זיין.

Speaker_2: יא.

Speaker_1: הלכות שבת? מיינסט... געדענקסט וואו?

Speaker_2: איך מיין אז ס'איז מער צום סוף, צו די לעצטע פאר פרקים. פאר סחיטה, רייט? יא. ערגעץ דא... איי דאונט נאו. **"מותר למלוח ביצה"**? ס'איז יא געשטאנען אז ס'איז... בקיצור, ס'איז אלע ענינים פון הכנת אכילה. אויב ס'איז נישט געשטאנען אין בשר, למלוח את הבשר, האט ער נישט געברענגט דעם רמב"ם אין דא, אין פרק כ"ב אין הלכות שבת. יא, דאס איז די... אינטערעסאנט. דאס איז ווי ס'האט געדארפט שטיין לכאורה.

שפעטער אין הלכות יום טוב זאגט דער רמב"ם אן אנדערע סיבה פארוואס מ'מעג. דארטן שטייט אז מ'מעג זיך אפגעבן מיט די עור פון די בהמה וואס מ'האט געשאכטן ביי יום טוב, כדי זיי זאלן זיך נישט נאכדעם אפהאלטן. דא קען אויך זיין אז אויב וועט מען אים נאר לאזן קאכן די איין שטיקל פלייש, וועט ער זיך לעתיד מונע זיין פון שעכטן א בהמה, ווייל ער וועט נאר מעגן קאכן די שטיקל פאר יום טוב.

ניין, ער זאגט, פארוואס דארף מען נישט דאס האבן? דאס איז פארשידענע היתרים פון מרבה זיין, הגם אז מ'טאר נישט. בקיצור, דאס איז אלץ א הוצאה מן הכלל פון די איסור פון מאכן פאר מארגן. הגם מ'טאר נאר קאכן פאר היינט, אבער אויף אזא אופן, אדער ס'איז אין איין טאפ, אדער ס'איז איין מעשה, אדער אפילו ווען ס'איז עקסטערע מעשים, אבער ס'מאכט בעסער די קוואליטי פון די וואן פאר שבת, פאר יום טוב מיין איך. יא.

הלכה יא: ונשאר התבשיל והפת — מותר לאכלו למחר

Speaker_2: יעצט, וואס איז טאמער ער האט געמאכט א טעות, ער האט געקאכט צופיל? זאגט דער רמב"ם אזוי: **"מבשל לו או אופה ביום טוב כדי לאכול בו ביום"**, איינער קאכט אדער באקט אום יום טוב צו עסן יום טוב, אדער ער האט געלאדנט געסט און ער האט געקאכט פאר זיי, און צום סוף די געסט זענען נישט געקומען, און ס'איז איבערגעבליבן די גאנצע. **"ונשאר התבשיל והפת"**, נישט ס'איז געבליבן אביסל, אביסל האט ער שוין געזאגט אז מ'מעג. אפילו די גאנצע זאך איז איבערגעבליבן, **"הרי זה מותר לאכלו למחר"**. מעג מען עס עסן נאך יום טוב, ביים בחול ביום שבת.

אבער די עיקר הלכה איז לכאורה פאר די נעקסטע שטיקל. ער וויל וויינט, ער וויל וויינט. ווען ער האט געזאגט אז מ'טאר נישט, זאגט ער אז מ'טאר נישט עסן? ער האט נישט געזאגט אז מ'טאר נישט עסן? ניין, מ'גייט יעצט לערנען. מ'גייט יעצט לערנען.

שהחמירו במערים יותר מן המזיד

Speaker_2: מ'טאר אבער נישט מאכן אן ערמה און, איך ווייס, למשל, נישט עכט לאדענען אין געסט און קאכן פאר חול, זאגנדיג אז ער קאכט, אפשר וועט קומען געסט. אבער דער מהרים, אבער ער האט יא געמאכט אן ערמה און ער האט געקאכט פאר חול. ס'האט נאר אויסגעקוקט ווי ער קאכט פאר שבת. **"הרי זה אסור"** פון די עסן. פאר יום טוב, איך האב געזאגט די ווארט שבת, איך מיין יום טוב.

במהרהם, אויב מ'האט מערים געווען און מ'האט אנגעגרייט פאר חול, ווען ס'איז טייטש בערמה, איז ער איז אסור. פאר ווענען האט ער געזאגט די ליגנט פארשטיי איך קיינמאל נישט? פאר זיי? פאר זיי? פאר די מאן, פאר די... לאמיר קאכן, ער האט געזאגט פאר זיך אליינס. לאמיר קאכן פאר די געסט. אה, וועלכע געסט? אה, פארגעסן, זיי קומען נישט טאקע. איי דעמאלטס איז אסור. **"הרי זה אסור"**, איז די עסן ווערט אסור. מ'גייט נישט טארן עסן. אפילו בשבת אחר יום טוב.

א איד וואס האט פארגעסן צו מאכן עירוב תבשילין. מ'קען דאך מאכן פאר שבת לאוכל יום טוב, מ'דארף מאכן עירוב תבשילין, מ'גייט באלד לערנען, מ'מעג נאך התחלה, מ'האט פארגעסן. ס'איז מיר איינגעפאלן א טריק, איך קאך יעצט פאר די געסט. ניין ניין ניין, דעמאלטס טוסטו נישט.

פארוואס? זאגט דער רמב"ם, פארוואס איז עס אסור? מ'האט דאך נישט געזאגט אז וואס מ'קאכט יום טוב פאר חול איז אסור, אזוי ווי שבת, אויב איינער גרייט אן א זאך שבת איז אסור בכדי שיעשה. מ'האט אויך נישט געזאגט אין יום טוב. אבער נישט נאר בכדי שיעשה, ס'איז בכלל אסור. פארוואס טייטש? אלעמאל אסור.

זאגט דער רמב"ם, **"שהחמירו במערים יותר מן המזיד"**. איינער וואס קאכט במזיד פאר חול זאגט מען נישט אז ס'ווערט אסור. אבער איינער וואס מאכט זיך נאך בא'טעמ'ט אז ער איז אן עבד איש מצליח, ער שפילט אויס די סיסטעם, האט מען נאך מער מחמיר געווען במערים יותר מן המזיד, און ער גייט נישט טארן הנאה האבן. דאס איז לכאורה כדי שלא יערים, דאס איז די ווארט. אויב ס'וועט העלפן, וועט יעדער איינער מערים זיין. ניין, מערים זיין? ס'איז אסור.

יעצט אז טאקע דארפן ברענגען געסט זאלן עס עסן, און נישט עס גיין לעבן. עס העלפט נישט, וואס איז שוין צו לעיט? איי דאן נאו, וואס איז די הלכה? די געסט מוזן קומען אין יום טוב. לאמיר פארשטיין, מארגן העלפט נישט קיין געסט. אויב ס'זאל קומען נאך יענעם טאג געסט, איז די שאלה איז עטס האבן געמאכט נישט... דארף מען טראכטן. שהחמירו במערים יותר מן המזיד. א מערים איז די ערגסטע דא.

אסאך מאל איז דא זאכן וואס איז מותר להערים. קען איך פארשטיי איבער דא? אין יום טוב אליין איז דא ווען ס'איז מותר להערים, יא. אקעי. נאך איין הלכה לאמיר לערנען.

הלכה יב: בהמה מסוכנת — ערמה משום הפסד

Speaker_2: זאגט דער רמב"ם ווייטער: **מי שהיתה לו בהמה מסוכנת**, אז איינער האט א בהמה וואס איז מסוכן, די בהמה האלט ביים שטארבן, און ער וויל עס נישט עסן. אויב גייט ער עס לאזן ביז נאך יום טוב, גייט עס זיין טריפה די בהמה, ער גייט שטארבן. נבילה, יא. סאו וויל ער שנעל שחט'ן. אבער אונז ווייסן דאך אז ער שעכט עס וועגן ער וויל ראטעווען זיין געלט, נישט וועגן ער דארף האבן די בהמה אויף יום טוב.

לא ישחטנה ביום טוב, זאגט דער רמב"ם, מ'זאל עס נישט שעכטן ביום טוב. **אלא אם כן יודע שיכול לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום**. נאר רבי'ן האט געגוג צייט אז ער גייט נאך קענען פון דעם עסן, ער דארף נאך שעכטן און עס רייניגן און בראטן אלעס. זאגט ער, נאך די שיינע פאר שעה אין די יום טוב און די שבת מעג ער עס שעכטן, ווייל ער טאקע הגם נאר א כזית.

הייסט, קען זיין אין א געוויסע זין איז עס יא אן הערמה, ער דארף נישט אמת'דיג די בהמה. אזויוי מרבה זיין, איך האב פריער געלערנט אז מרבה זיין מעג מען. איך גיי שפעטער לערנען, אי אפשר איז די כזית בלו שחיטה. און צולי, ביי די ווער, איז די שנעלסטע וועג, ווייל דו דארפסט עס אפילו נישט זאלצן, געבט עס א בראד, און שנעלסט. אה, גערעכנט, דו דארפסט עס נישט זאלצן, און ס'טויערט נישט אזוי לאנג די בישן.

אבער אויב איז נישט דא גענוג צייט, טאר מען נישט. פארוואס? **כדי שלא ישחוט ביום טוב אשר יאכל בחול**. מ'טאר דאך נישט שעכטן אנצוגרייטן פאר בחול. טייטשט ער, ס'איז נישט מותר אויף צו שפארן געלט, און ס'איז נישט מותר צו טון מלאכות יום טוב, נאר אויף צו הנאה האבן אום יום טוב.

ממילא, אויב איז נאך דא גענוג צייט אז מ'זאל קענען הנאה האבן יום טוב, מעג ער, און ער זאל טאקע... ער זאגט נישט אז ער מוז טאקע עסן, אבער אפשר דאס מיינט ער. ער האט געהאט מסתמא עסן. ער זאגט נישט אלא אם כן ער טוט עס כדי לאכול, אלא אם כן יודע שיכול. זעט אויס אז דא איז יא מותר אן ערמה. א דין פון צייט, אזוי איז משמע.

חילוק צווישן ערמה ביי מערים און ערמה ביי מסוכנת

Speaker_2: דא זעט אויס אז מ'האט יא מתיר געווען אן ערמה. אויב איז עס שייך? אויב די ערמה איז א גוטע ערמה, איז עס שייך? האסט נישט גענוג צייט, איז די ערמה פעיק. קיינער וועט ניטאמאל מקווה זיין די ערמה. אבער אויב ער איז נאך דא צייט, איז עס א גוטע ערמה. ער טוט עס טאקע פאר זיין דאגה פון א שאדן האבן געלט. אבער די ערמה מעג מען טון.

אז משום הפסד, הפסד איז למטה געווען, ככל זמן וואס ער קען, ער מוז עס נישט למעשה עסן די כזית, ווייל ער גייט עס בכלל קאכן, ער וויל נישט מאכן קיין צליה יעצט, ער וויל עס שפעטער נוצן פאר די סעודה מארגן, נישט קיין חילוק. ס'איז נאך אלץ מתר.

ס'איז דאך אנדערש ווי פריער וואס מיר האבן געזאגט אז מ'מעג אנפילן די טאפ. דארט האט מען גערעדט ווען ער גייט טאקע עסן. ס'איז א שוואכערע ערמה. דא איז א גרעסערע ערמה, אבער דא האט מען מתיר געווען משום הפסד. רייט. אקעי.

איבערגאנג: פאר ווענען מעג מען קאכן?

Speaker_2: עוף י"ג. הלכה י"ג. הלכה ענדעה. און דא. און זיי האבן געלערנט ביז יעצט אלע זאכן ווען מ'טאר בעצם באקן, מ'טאר איך אוכל נפש, אבער ס'איז דא פארשידענע יוצאים מן הכלל. אונז האבן געלערנט איין יוצאים מן הכלל אויף באקן א זאך וואס מ'קען טון בערב, ווען די רבנים

האבן גע'אסר'ט. נאך א יוצאים מן הכלל האבן זיי געלערנט אויף מארגן, צו קאכן אויף מארגן. יום טוב איז נישט געמאכט צו צוגרייטן אויף מארגן.

יעצט קען מען לערנען נאך א יוצאים מן הכלל פאר וועם? פאר וועם? פון די אידן, נישט פון בעלי חיים אדער אנדערע מענטשן וואס דרייען זיך לעבן די אידן.

הלכה יג: אין מבשלים ביום טוב כדי להאכיל גוים וכלבים

Speaker_2: ס'איז נישט דא א הגבלה נאר למשל דער מענטש מיט זיין שטוב, נאר פאר זיינע בני בית. מ'קען רופן געסט, און מ'קען פאר אנדערע אידן. אבער פאר אנדערע וואס דו האסט נישט קיין... אקעי, ער דערמאנט גארנישט וועגן א בעל חי וואס איז מזונותיו עליך. לאמיר זען.

אקעי, **אין מבשלים ביום טוב כדי להאכיל גוים וכלבים**. מ'טאר נישט טון מלאכות אין יום טוב צו געבן צו עסן די עסן פאר גוים אדער כלבים. שנאמר, מ'לערנט עס ארויס פון א פסוק, **"הוא לבדו יעשה לכם"**. ס'שטייט דארטן אין פסוק **"אשר יאכל לכל נפש"**, דאס וואס מ'דארף צו עסן פאר לכל נפש, **"הוא לבדו יעשה לכם"**. די ווארט "לכל נפש" וואלט מען געקענט טראכטן אז ס'מיינט אלעס, אבער "לכם" דוקא, **"לכם ולא לגוים, לכם ולא לכלבים"**.

הזמנת גוי בשבת ויום טוב

Speaker_2: לפיכך קומט ארויס פון דעם אזא חומרא. **מזמנים את הגוי בשבת.** שבת מעג מען לאדענען א גוי זאל קומען עסן מיט די איד שבת. יא, ס'איז א שיינע זאך. יא, ס'איז דא אזא זאך, גם בני נח נהרגים על השם. ס'איז דא אזא זאך ווי א גוי וואס וויל זיך דרייען צווישן אידן, מעג מען אים לאדענען שבת,

הלכות יום טוב: איסור הכנה לגוי, שותפות עם גוי, והיתר בני החיל

הלכה יג: איסור הכנה לגוי ביום טוב

גזירה שמא ירבה בשבילו

Speaker 1: אבער וואס איז אנדערש ביום טוב? מ'טאר נישט אנגרייטן ביום טוב. גזירה שמא ירבה בשבילו. ס'איז דא א גזירה אז אויב ער וועט לאדענען, אפילו אויב ער האט שוין געקאכט פאר יום טוב, טאר מען אים נישט לאדענען.

Speaker 2: דאס האסטו געזאגט. וואס שטייט איז אז געוועהנליך ביום טוב קאכט מען.

Speaker 1: אה, געוועהנליך ביום טוב קאכט מען. ניין, אבער די ווארט "גזירה" האסטו געלערנט. גזירה מיינט, אפילו דו זאגסט, "איך געב אים נישט עקסטרע, איך קאך עניוועי נאר פאר מיר, פאר מיין פארשן, ס'איז דא גענוג און נאך," זאגסטו, "ניין, ער ווייסט דאך אז ער דארף נישט קאכן דירעקט פאר דעם גוי."

ביאור הגזירה: ריבוי בשבילו דוקא

די מפרשים האבן געלערנט פריער אז ריבוי בשיעורים איז אפשר מותר, ומלאה אישה, דאס הייסט אויף די אופנים, אבער מ'רעדט אויף אן אופן וואס ס'וועט זיין דירעקט געקאכט פאר אים. און אפילו, ס'זעט אויס אז ריבוי בשבילו פאר א גוי וועט יא זיין אסור, זעט דא אויס.

די לשון איז "גזירה שמא ירבה בשבילו", ער וועט קאכן מער פאר אים. דאס מיינט אז ער וועט מאכן א גאנצע... א גאנצע דאס פאר אים. דאס מיינט ער וועט נאכאמאל אנפילן די טאפ, נישט אזוי ווי די איינפילע טאפ וואס מ'מעג עניוועי. גזירה שמא ירבה בשבילו, אז ער וועט זיך אויך מטריח זיין און טון מלאכות פאר די גוי.

חילוק בין לאדענען לבא מאליו

דאס איז, די איסור איז אבער נאר אים צו לאדענען. אבער ס'איז נישט דא אן איסור אז מ'דארף פארטרייבן די גוי. אפילו אם בא הגוי מאליו, דאס הייסט, ווייל ווען דו לאדענסט אים, דעמאלטס רעכנסטו זיך מיט אים און דו גייסט אים צוקאכן. דא אבער קומט ער פון זיך אליין.

די פשט איז, עניוועי, ס'איז נישט קיין סורפרייז, דו גייסט עניוועי נישט יעצט זיך אוועקשטעלן עסן און אים קאכן. איז **אוכלים מה שהן אוכלים**, מעג די גוי עסן פון דאס וואס די איד עסט. פארוואס? **שכבר הכינו**, ווייל זיי האבן שוין אנגעגרייט די עסן, מיינט ער איז נישט דא יעצט קיין חשש, ווייל די עסן איז שוין גרייט.

דיגרעסיע: דער מנהג צו לאדענען דעם ראש הממשלה צום סדר

Speaker 2: הונט לאדענט מען נישט, א הונט קומט אליין צולויפן. אבער מ'טאר נישט קאכן פאר די גוי. אויף א הונט איז נישט דא די גזירה.

Speaker 1: ס'איז דא גראדע, פאר דעם, איך האב מיר דערמאנט ווייל דו האסט געזאגט אז אפילו מ'האט געקאכט פאר יום טוב, ס'איז גראדע געווען אן אלטע מנהג ביי אידן צו לאדענען דער ראש הממשלה, דער מעיאר, דער מושל עיר, פלעגט מען לאדענען צום סדר אלץ. אזוי איז געווען איינגעפירט.

Speaker 2: אזוי? צום סדר דוקא?

Speaker 1: יא. איך האב געזען רבי חיים זאנענפעלד רעדט פון דעם מנהג. יא, סדר איז די גרעסטע סעודה וואס א איד מאכט אין די יאר. איך ווייס נישט צו ער האט געלאדנט נאר ביי שלחן עורך, איך ווייס נישט וויאזוי ס'ארבעט פונקטליך. אבער ער פלעגט לאדענען כדי, ווייסטו, מ'דארף נאך קירוב זיין די גוים, און מחנך אביסל אז ער זאל נישט הרג'ענען די אידן די יאר, ווייסטו, ער זאל זען אז מ'עסט נישט אמת די קריסטליכע בלוט, איך ווייס.

בקיצור, האט רבי חיים זאנענפעלד געזאגט אז ער האלט אז מ'קען עס מסביר זיין, ווייל סדר געוועהנליך קאכט מען נישט ביינאכט, מ'קאכט דאך די סדר פארנאכטס. סאו אין די צייט איז נישטא די חשש שמא ירבה בשבילו, ווייל מ'האט שוין יא געבאקן אלעס פאר יום טוב.

Speaker 2: יא, מ'זעט דאך אויך אין די גמרא, אנטונינוס מיט רבי, זעט אויס ווי רבי האט געלאדנט אנטונינוס צו עסן, און ער האט געפרעגט די תבלין פון שבת. מ'האט נישט געוואלט די איסור, אבער מ'זעט די ענין פון לאדענען א גוי אמאל מיט עסן.

הלכה יד: שותפות ישראל וגוי

בהמה של חציו גוי וחציו ישראל

Speaker 1: זייער גוט. יעצט, פון די איסור פון קאכן פאר א גוי, קומט ארויס אן אינטערעסאנטע שאלה. וואס טוט זיך? בהמה, א מענטש האט א בהמה וואס ער איז א שותף מיט די גוי אין די בהמה, **של חציו של גוי ושל חציו של ישראל**. וואלט אפשר א מענטש געטראכט, אז אפשר זאל מען נישט טון, ווייל ווען ער גייט שעכטן די בהמה, אויטאמאטיש גרייט ער אויך אן פאר די גוי.

זאגט אבער דער רמב"ם, ניין, **מותר לשחטיו ביום טוב**, מעגסט יא שעכטן יום טוב. פארוואס? **שאי אפשר לאכול ממנו כזית בלא שחיטה.** ס'איז איין מעשה השחיטה. מ'קען דאך נישט שעכטן א האלבע בהמה, שחיטה איז איין מעשה פון אפשניידן, מאכן די מעשה השחיטה. איז ווען ער מאכט די שחיטה פאר דעם איד, דאס אז די חלק הבהמה פון די גוי ווערט אויך יעצט גרייט, קומט מיט דערמיט. ס'איז דא איין מעשה שחיטה וואס מאכט מעגליך צו עסן אלע. ס'איז נישט שייך צו זאגן, טייטש, די איבריגע הכנה פון די פלייש טאקע זאל ער נאר די האלבע בהמה זאלצן און אנגרייטן, אבער שחיטה איז נישט שייך.

עיסה של חציו גוי וחציו ישראל

Speaker 2: אה, ווייל עיסה אנדערש איז אבער א טייג.

Speaker 1: עיסה של חציו של גוי וחציו של ישראל קען ער נישט באקן די גאנצע עיסה. **אסור להבעיר אש, אם לא שיכול לחלק העיסה**, קענסטו צעטיילן די טייג, זאל ער צעטיילן, און ער זאל טאקע נאר באקן די חלק וואס באלאנגט פאר די איד.

Speaker 2: אהא, אקעי.

הלכה יד (המשך): בני החיל

המציאות: סאלדאטן וואס ברענגען קמח

Speaker 1: גייען מיר יעצט לערנען עפעס אן אינטערעסאנטע קולא אין די הלכה אז מ'טאר נישט באקן פאר א גוי. ס'איז דא אן אופן, לאמיר לערנען.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: אינטערעסאנט, די עיסה, לכאורה, אויב למשל ער האט מורא אז די עיסה וועט ווערן קאליע, די חלק פון די גוי, אקעי, דאס האבן מיר פריער גערעדט, ווען ער וויל א בהמה מסוכנת, אקעי, מ'דערמאנט עס נישט דא פונקטליך וואס.

Speaker 2: איך ווייס נישט וואס ס'מיינט עיסה, ס'מיינט נישט קיין עיסה וואס, יא, מ'רעדט ווען ס'איז שוין א טייג לכאורה.

Speaker 1: יא, איך פארשטיי, איך פרעג דיר, ס'מיינט נישט ניין, ווייל איך זאג, וויאזוי איז געשען אז ס'איז געווארן א טייג?

Speaker 2: מ'האט געקויפט א טייג, מ'האט געמאכט א טייג. א איד און א גוי אין מיין בעקערי בשותפות.

Speaker 1: איך ווייס נישט פונקט וואס די מעשה איז.

Speaker 2: יא, אקעי, ווייטער.

Speaker 1: גייען מיר יעצט לערנען אזא אינטערעסאנטע הלכה. **בני החיל**, ס'איז געקומען א גרופע פון סאלדאטן, די לשון בני החיל איז אינטערעסאנט. אפשר די בני החיל מיינט אזוי ווי די יונגע, די גרויסע קאנטאניסטן זענען געווען די יונגע סאלדאטן וואס מען טרעינט אריין, און זיי קומען אין שטאט. מען האט שוין געהאט אזא סארט זאכן אז ס'קומען מיליטער לייט אין שטאט. און דעמאלטס, זיי מאכן די עולם באקן פאר זיי. זיי ברענגען זיך מיט זייער עסן, אבער זיי דארפן די לאקאלע מענטשן זאלן עס באקן פאר זיי.

Speaker 2: וואס פאלט דיר איין זיי ברענגען מיט זייער עסן?

Speaker 1: איך זאג נישט, **נתנו קמח לישראל**. זיי ברענגען זיך, זיי האבן קמח, און זיי האבן עס געגעבן פאר די אידן עס צו באקן.

Speaker 2: יא, ס'איז זייער.

Speaker 1: ס'איז די גוי'ס, ס'באלאנגט פאר די מיליטער, זיי האבן זעקער מיט קמח, מ'דארף אבער באקן, מ'דארף מאכן וויפיל א עיסה און עס באקן. ס'ווארגעסט דאס פאר די אידן, אז די איד זאל באקן פאר די גוים, פאר די סאלדאטן. איז יעצט די שאלה, וויאזוי מעג מען עס טון? מ'ארבעט פאר א גוי.

ההיתר: כל פת ופת ראוי לתינוק

אבער דא איז דא א קולא אז מ'מעג עס יא באקן אין א געוויסע אופן. זאגט ער א הלכה אזוי: **אם כשנותנים פת לתינוק אין מקפידים**, אויב זיי געבן דעם קמח, און ס'איז אבער אקעי אז דער בעל הבית, דער מענטש צו וועם זיי ברענגען עס, זאל אראפנעמען דערפון אביסל פאר א קינד, איז דאך פשט אז דער איד האט אין דעם עפעס א שטיקל זכות. איז דעמאלטס **מותר לאפות להם ביום טוב**, דעמאלטס מעג מען עס יא באקן ביום טוב. פארוואס? **שכל פת ופת ראוי לתינוק**. היות אז אביסל פון די ברויט קען מען אראפנעמען, זאגט מען אויף יעדע ברויט אז אפשר די ברויט איז עפעס וואס איז ראוי פאר א איד.

קשיא: סתירה לגזירה שמא ירבה בשבילו

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז דאך ממש פארקערט ווי מ'האט געלערנט די איסור איז **אם לא יוכל לחלוק הבצק**. זעט אויס אז דאס איז א קולא, ווייל ס'איז א משום איבה, ס'איז משום... מ'האט נישט געהאט אזא גרויסע ברירה דא, ס'איז דאך סאלדאטן.

Speaker 2: וואס מיינטו? איך האב דאך אנגעמאכט די היתר. איך האב דאך געשטעלט צו די הלכה פון די איבה.

Speaker 1: איך מיין ס'איז א איבה וואס איז גערעכט. ס'איז נאך ערגער ווי חצי לגוי חצי לישראל. ס'איז אינגאנצן געווען. ס'איז נאר די איד האט דערין עפעס א שטיקל זכות, א פאטענשל זכות.

סאו די קשיא וואס אלע פרעגן איז, מיר האבן פריער געלערנט, אז ס'ארבעט נישט די היתר. דאס הייסט, מ'קען נישט זאגן איך באק אסאך, דאס איז דאך די געזאגט לשם ירבה בשבילו. דאס הייסט, יעדע מאל וואס איינער באקט פאר א גוי זאל זאגן, דער גוי שטערט... לאמיר טראכטן אזוי, מ'לאדנט איין א גוי צו א סעודה, ס'גייט עפעס שטערן. פאר די גויס, איך געב א שטיקל פון זיין פארציע, געב איך פאר מיין יונגל. ער גייט אים זיכער נישט שטערן, ס'איז נישט אויסגייט אים שטערן, ס'איז אים ביים עסן, ס'קען אים נישט שטערן. ס'העלפט נישט דער היתר, זאגט ער, דו באקסט פאר אים.

תירוץ: בשעת הדחק וכלל כל התורה כולה

און ס'זעט אויס די פשטות, די תירוץ איז אז דו זאגסט אז ס'איז בשעת הדחק, ווייל מ'האט זיך נישט קיין עצה געבן, די מיליטער האט אים געפארסט. האבן זיי געזאגט, אקעי, אזא אופן, זיי מותר. אבער נישט סתם, נאר זיי האבן עס געמאכט מיט אזא מין, נישט סתם געזאגט נישט קיין שום איבה מעג מען, נאר זיי האבן עס געמאכט מיט אזא הסבר אז ס'הייסט א שטיקל ברויט פון א יוד, ווייל **כל פת ופת ראוי לתינוק**, ס'איז אזא...

בקיצור, ס'גייט אלץ אריין אין מיין כלל פון כל התורה כולה, אזוי די איסור דרבנן, אויב ס'שטערט פאר א איד מעג מען, מ'דארף נאר מאכן עפעס א חילוק. אויב מ'ווענסט טרעפן א פלאץ וואס ס'שטימט נישט מיט מיין כלל, מ'נעמט עס אלץ מיין כלל.

דיסקוסיע: ביאור "כל פת ופת ראוי לתינוק"

Speaker 2: וואס טייטשטו **כל פת ופת ראוי לתינוק**? ס'איז דאך, ווייל מ'באקט א אידעסיגע ברויט, נאר א קליינע שטיקל קען מען אראפגמר'ענען פאר די קינד.

Speaker 1: יא, ביסט גערעכט, ס'איז אזא יעצט ברײדע סיטשוישן. ס'איז אזא יעצט ברײדע סיטשוישן, ס'איז א גוטע קשיא. מ'קען נישט געבן, אלף איינמאל קען מען נישט געבן די גאנצע ברײדע סיטשוישן, אבער יעדע מאל וואס ס'באקט א שטיקל ברויט, די שטיקל פאר א איד, אפשר, ס'איז כאילו אזא לומדות. מ'זאגט, דאס שטיקל קען גיין, דאס שטיקל, דאס שטיקל...

Speaker 2: אה, גראדע, פון אלע שטיקלעך קענען דאך נישט אלע גיין.

Speaker 1: אבער אין הכי נמי, דאס איז א קולא, ס'זעט אויס א חידוש פון א קולא.

דיסקוסיע: ביאור "אם כשנותנים פת אינו מקפיד"

Speaker 2: אבער ס'שטייט דא נאר "אם כשנותן פת אינו מקפיד"?

Speaker 1: ניין, אינטערעסאנט. אויב זיי זאלן יא מקפיד זיין, איז נישט דא. איך שטעל מיר פאר אז דא, ווען מ'רעדט ווען ס'איז נישט ממש א חשש פון איבה, דעמאלטס אפשר...

Speaker 2: איבה, I don't know what that means.

Speaker 1: אויב ס'איז א חשש סכנה, איך ווייס אז חשש אז דער איד גייט יעצט ווערן אין טראבל, אפשר וואלט דעמאלטס מתיר געווען? איך שטעל מיר פאר אז אדרבה, במקום חשש סכנה, במקום חשש צער. איך מיין אז דא ווען ס'איז נישט ממש א... ס'איז נאר זייער באקוועם פאר דער איד דא צו זאגן. איך מיין אז מסתמא די "אם" איז אזוי אלעמאל.

Speaker 2: דו ביסט גערעכט אז דו רעדסט טעארעטיקלי, וואס ווייסט ער? לאמיר זיין ריעל, דו באקסט ביי דיר אינדערהיים, דו גייסט נישט אפנעמען ביז א שטיקל?

Speaker 1: אזוי מיינט ער. איך מיין צו זאגן "אם", אויב איז נישט דער פאל, דעמאלטס וועגט מען זיכער, ווייל דו רעדסט ממש פון רשעות די סאלדאטן, דו האסט מורא פון זיי. אויב זענען זיי גוטע סאלדאטן, דעמאלטס איז דאס די הסבר.

Speaker 2: דו מיינסט פיקוח נפש איז אזא סארט זאך? אפילו א ווייטערע פיקוח נפש, אזוי ווי משום איבה, וואס איז אייביג אזא חשש רחוק פון פיקוח נפש.

Speaker 1: אקעי, קען זיין. אבער איך מיין אז די "אם", איך שטעל דיר פאר אז ס'איז נישט דא קיין מציאות ווען ס'איז נישט "אם", ווייל מ'קען נישט, אזוי דו זאגסט, חוץ פון עפעס א נאצי ממש, דעמאלטס טאר מען זיכער ווייל מ'טאר נישט וואס צו עסן פאר קיינעם, און כולא עלמא זאל מען מיך גנב'ענען עפעס א שטיקל.

בקיצור, ער האט נישט פון יענץ. אסאך פון די "אם'ס", דארפסטו פארשטיין, ס'איז אינטערעסאנט, ס'שטייט נישט אין די, איך וויל באמערקן, ווען איך האב מסדר געווען אזוי די סדר האב איך באמערקט די דיוק א שטיקל.

דיוק אין "אם" — געוועגליכע ציור

אסאך הלכות, אויב ס'שטייט צוויי "אם'ס", אויב ס'איז אזוי, איז די הלכה אזוי, אויב די הלכה איז אזוי, איז די הלכה אזוי. אבער דא זעסטו אסאך הלכות, ס'שטייט נאר איין "אם", די הלכה, נעקסטע הלכה אויכעט. ס'זעט אויס ס'מיינט צו זאגן אז דאס איז די געוועגליכע ציור, און מ'זוכט די היתר דא. מ'זעט אז מ'זוכט די היתר. אסאך הלכות, די היתר קומט אלעמאל מיט א "אם", און נישט סתם מתיר, ס'קומט מיט א ריזן מתיר. אבער ס'איז נישט פשט אז אויב נישט, אויב נישט וועט מען דארפן טרעפן אן אנדערע היתר. אזוי מיין איך.

קען זיין אויך די בני החיל, די פיקטשער געבט דאך אזא שטיקל אז ס'איז ווייניגער דענדזשעריס, אז ס'איז נישט ממש דענדזשעריס. ס'איז נישט בני החיל, נאר ס'איז גרויסע מבוגרים, דעמאלטס טוסטו עס ווייל דו האסט נישט קיין ברירה.

Speaker 2: איך בין נישט מסכים מיט די דיוק. אויב איך געדענק דאס איז א מעשה אין די גמרא פשוט, אזוי מעשה של עולם, און קומען די גוים און מען האט מתיר געווען פאר דעם.

Speaker 1: יא. אקעי.

הלכה יד (המשך): עיסת הכלבים

Speaker 1: ווייטער, זאגט ער די נעקסטע שטיקל, **"עיסת הכלבים"** — א טייג וואס מ'מאכט פאר הונטן. איז, מ'האט דאך געלערנט אז מ'טאר נישט אנגרייטן עסן **"לא לחם ולא לגוים ולא לכלבים"**. איז אבער אויך דא אין דעם...

הלכות יום טוב: עיסת הכלבים, הואיל, רחיצה וסיכה

הלכה: עיסת הכלבים

Speaker 1: ס'איז נישט בני החיים, נאר ס'איז גרויסע מבוגרים, דעמאלטס טוסטו עס ווייל דו האסט נישט קיין ברירה.

Speaker 2: איך בין נישט מסכים מיט דיר. איך געדענק אז דאס איז א מעשה אין די גמרא פשוט, אזוי מעשיות של עולם זענען געקומען די גוים און מ'האט מתיר געווען פאר דעם.

Speaker 1: יא. אקעי.

ווייטער, זאגט דער נעקסטער שטיקל אזוי: **עיסת הכלבים**. א טייג וואס מ'מאכט פאר הינטן. איך האב געלערנט אז מ'טאר נישט אנגרייטן עסן פאר לחם ולא לגוי ולא לכלבים. איז אבער אויך דא אין דעם א היתר, **בזמן שהרועים אוכלים ממנה.**

כלבים, אין חז"ל איז נישט געווען א חיה צו פעטן, זיצן אויף די קאוטש מיט'ן הינטל. מ'האט זיי גענוצט אלס אין פארמינג, מ'האט זיי גענוצט צו היטן אויף די ציגעלעך וכדומה. ס'איז טייטש, דער רועה נעמט כלבים און ער גייט ארויס מיט זיי פאשענען. און ווען ער ווערט הונגעריג, עסט ער אויך אביסל פון די עיסת הכלבים.

Speaker 2: יא, די רועים מיינט מען סתם אידישע רועים.

Speaker 1: בזמן שהרועים אוכלים ממנה, יא, עס מוז זיין אידישע רועים.

Speaker 2: יא, סתם א שווייבער.

Speaker 1: אבער די ווארט איז יעצט לגבי די קלבים. מ'וואלט נישט געטארט באקן פאר די קלבים. אבער היות אז ס'איז דאך די סדר אז אויך די מענטשן עסן דערפון אביסל, נפש ביום טוב מעג מען עס באקן יום טוב.

קשיא: ריבוי בשיעורים

ס'איז נישט דא קיין איסור ריבוי, ער מאכט דאך מער וויפיל מ'דארף פאר די רועים. אפשר די זעלבע היתר, ווייל יעדע שטיקל קען זיין ראוי. ער פרעגט די קשיא דא, דער מגיד משנה פרעגט אים, ער פרעגט די קשיא, וואס איז נישט די גאנצע, אבער איך מיין אז דאס איז זיין די דערסער ביי די פריערדיגע. אז אויף יעדע שטיקל קען עס זיין...

Speaker 2: זייער גוט.

Speaker 1: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער.

הלכה: מבשל ביום טוב לגוים / לבהמה / הניחה לחול — דער יסוד פון "הואיל"

אקעי, יעצט דער רמב"ם דארף וויסן, דער איסור פון וואקן, אדער ניח לחול אדער ניחה לחול, דאס הייסט די צוויי זאכן. ערשט האבן מיר געדענט די נושא פון שאפשר לעשותם בארץ, שטייט בפירוש אז ס'איז מיט די רבנן. די לעצטע צוויי זאכן, נישט שטייט בפירוש, שטייט יעצט בפירוש אז ס'איז מיט די רבנן.

דער רמב"ם **מבשל ביום טוב לגויים עולה בהמה עולה הניחה לחול**, איינער האט יא געקאכט אין איינע פון די אופנים וואס איז אסור, לגוים ולבהמה, אדער אפצולאזן ווייל שפעטער, איינער לא קען באקומט מען נישט מלכות. פארוואס? **"שאילו באו לו אורחים היה עושה תבשיל הראוי להם"**. אויב וואלטן ווען יא געקומען אורחים, וואלט עס יא געווען ראוי פאר זיי, סאו איז שוין נישט ממש אז ס'איז בכלל נישט אוכל נפש פאר א מענטש.

ביאור: דער כלל פון "הואיל"

הא דא איז דער "הואיל". אין די אונגארישע ישיבות ווייסן פון די סוגיא פון "הואיל", "הואיל" ווי מכל אורחים. "הואיל" איז די זעלבע זאך ווי "אילו" אויף אראמיש, אבער ס'מיינט סך הכל כולו אז דו קענסט נישט קיינמאל קלאר זאגן אז דו באקסט נישט פאר א איד, ווייל ס'קען קומען געסט.

דא זעט אויס אז דער עצם איסור איז יא דאורייתא, נאר ס'איז דא דער תירוץ. איך מיין אז דער תירוץ, מ'דארף טאקע פארשטיין די לומדות, אפשר דער תירוץ מאכט אזויווי מ'האט געזען ביי די בני חיל. ס'שטייט נישט אין רמב"ם, מ'ברענגט אז אנדערע זאגן יא, ס'שטייט נישט אין רמב"ם אז מ'דארף למעשה געבן פאר א תינוק. ס'קען זיין אז דאס וואס בשעת דו קאכסט איז נישט קלאר אז ס'איז נישט פאר היינט און נישט פאר א איד, מאכט עס שוין אז ס'איז נאך בגדר אוכל נפש.

Speaker 2: רייט, ס'קען זיין, ווייל ס'איז טאקע, הואיל איז אלעמאל, ס'איז אמת, ס'איז נישט נאר מיין סברא, ס'איז אמת אז ער באקט יום טוב און ער וועט עס האבן אויף יום טוב אויכעט. גראדע, ער ווייסט נישט דערפון, ער ווייסט דאך נישט אז ס'גייט קומען געסט, און למעשה איז נישט געקומען געסט.

דיון: דאורייתא אדער דרבנן?

Speaker 1: און ביי פריערדיגע הלכות האט מען שוין אויך לכאורה געזען אז ס'איז נישט קיין דאורייתא. דאס אז מ'קען מרבה זיין, אדער אויב קען מען נאך בהמה מסוכנת, ס'זעט אויס אז ס'איז נישט דאורייתא. ס'קען זיין אז די איינע לוקה דא בכלל וואס דער רמב"ם זאגט, מיינט ער צו זאגן מ'באקומט אויך נישט קיין מכות דרבנן, קיין מכת מרדות.

Speaker 2: ער זאגט, אה, אינטערעסאנט. אבער פארוואס זאל מען דארפן באקומען מכות דרבנן אויב ס'איז ממש א איסור דרבנן?

Speaker 1: זאגט ער, "שאילו באו לו אורחים" העלפט אויף דעם. אפשר העלפט עס אויף דעם אויך, אויף דרבנן מיינט ער צו זאגן.

הלכה: בישל לנפשו והותיר

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"אסר לנפשו והותיר"**, אויב א מענטש האט געקאכט פאר זיך אדער פאר מענטשן, אוכל נפש, והותיר, און ס'איז איבערגעבליבן, דעמאלטס יא, **"מותר להאכיל ממנו לגוים ולבהמה"**, אזוויי מ'מעג איבערלאזן פאר נאך יום טוב, מעג מען אויך געבן לגוים ולבהמה.

Speaker 2: אוי, מ'מעג נישט איבערלאזן, "אסור לעצמו", זיי האבן געלערנט די זעלבע זאך.

Speaker 1: מ'מעג נישט לכתחילה, אבער די חידוש איז אז ס'ווערט נישט אסור. די איינציגסטע וועג וויאזוי ס'ווערט אסור מיט עבירה איז בהערמה, אז איינער זאגט אז ער באקט פאר זיך און למעשה מיינט ער די גוים, די כלבים מארגן. איך ווייס נישט, באקן פאר כלבים שטייט נישט, אבער פאר מארגן.

הלכה: רחיצה וסיכה — דבר השוה לכל נפש

עד כאן האבן מיר געלערנט וועגן אכילה. דאס הייסט, אוכל נפש ביז יעצט האבן מיר געלערנט איז טייטש אכילה. יעצט קען מען לערנען אז אמת'דיג אוכל נפש מיינט נישט דוקא אכילה, ס'איז דא נאך זאכן.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ס'איז קאנעקטעד, מיר זענען געקומען יעצט פון הלכות שביתת עשה, וואס דארט שטייט אויך אז עונג איז נישט דוקא אכילה שתיה, ס'איז דא נאך זאכן, רחיצה וסיכה. איך מיין די באקאנטע ווערטער פון דעם איז דבר השוה לכל נפש. אז יעדע זאך וואס א מענטש דארף האבן, אויסער עסן און טרינקען, איז דא נאך זאכן וואס א מענטש דארף האבן, קער נעמען פון די קערפער, איז אויך מותר ביום טוב.

דער רמב"ם'ס ווערטער

רחיצה וסיכה, זאגט דער רמב"ם, **רחיצה וסיכה הרי הן בכלל אכילה ושתיה.** זיך וואשן און זיך שמירן איז די זעלבע גדר ווי אכילה ושתיה, ס'איז אויך א טיפול מיט די גוף. קוק וואס ער זאגט. ועושה נושא ויאמרו יום טוב, זאגט דער רמב"ם, **שנאמר אשר יאכל לכל נפש**, די ווארט לכל איז אפשר איבריג, **לכל שבצורך הגוף**, אלעס וואס מ'דארף האבן פאר די נפש. נפש דא מיינט גוף, אלעס וואס מ'דארף האבן פאר די גוף.

דיון: וואס מיינט "נפש"?

Speaker 2: יא, א נפש שפאר פון כלל געווען אין תורה מיינט גוף, נישט סאול. א דמי הנפש, יא.

Speaker 1: און איך מיין, קען זאגן די חיות הגוף, נישט א טויטע גוף הייסט אפשר נישט נפש.

Speaker 2: איי מינוט, עקשולי, א טויטער גוף איז אויך נפש, אמת? **כל הנוגע במת בנפש האדם אשר ימות**, פירש די פסוק אין פרשת חוקת, אז א טויטער הייסט אויך א נפש. יא? מ'לערנט פון דעם אז א דם שאין נפש יוצאה בו, שיהיה רביעית, וואטעווער.

Speaker 1: אבער פשוט פשט מיין איך שטייט, יא, מ'דארף טשעקן די פסוק, אבער ס'קלינגט מיר אז א פסוק אז נפש הייסט אפילו א טויטער מענטש. סאו, אינטערעסאנט, על פי תורה נפש טייטשט גוף.

Speaker 2: וויאזוי זאגט מען אלע איבער די גוף? אפשר רוח? נשמה?

Speaker 1: נשמה? נפש חיה?

Speaker 2: איך ווייס. אה, נפש חיה מיינט זיכער א לעבעדיגע...

Speaker 1: אינטערעסאנט. אקעי.

דער רמב"ם'ס טייטש פון "יאכל"

על כל פנים, ס'פילט אבער אז דער רמב"ם טייטשט דא אויך די ווארט יאכל, אז ס'איז דא אזוי ולכל יאכל, יאכל לכל. אז רחיצה ותיחות זענען אויך א סארט אכילה, ס'איז א צורך הגוף, ס'איז א הנאה הגוף.

סאו, וואס מיינט ער צו זאגן? דאס אז מ'מעג זיך וואשן איז דאך פשוט, ווייל שבת מעג מען נישט אויפוואשן. אבער קודם כל, וועגן קאך. ער וויל דא זאגן אז מ'מעג טון א מלאכה פאר זיך צו וואשן. נישט נאר די שיחה אליין, **לפיכך "מכין חמין ביום טוב"**, מעג מען אנווארעמען הייס וואסער זיך צו וואשן, **"מרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו"**.

גזירת מרחץ

פארוואס נאר פניו ידיו ורגליו? איז דער רמב"ם מסביר, **"אבל כל גופו אסור"**. פניו ידיו ורגליו מעג מען קאכן וואסער פאר פניו ידיו ורגליו, אבער מען טאר נישט וואשן כל גופו, ווייל אויך אין יום טוב איז דא די גזירה משום גזירת מרחץ.

מיר האבן געלערנט אין הלכות שבת אז מען טאר זיך נישט געהעריג וואשן אין שבת, ווייל מען האט מורא אז די בעלי המרחץ, די בעלנים, גייען קאכן וואסער אויף שבת.

Speaker 2: אהא.

Speaker 1: איז אויך אין יום טוב איז דא די גזירה. הגם לכאורה איז עס שווער, ווייל ווי איז שייך גזירת מרחץ יום טוב? יום טוב מעג מען דאך, אז מ'מעג מעג מען דאך. אבער היות מ'האט געמאכט די איסור גזירת מרחץ בשבת, יא, דאס איז די ווארט.

Speaker 2: רייט, ס'איז נישט קלאר.

חידוש פון רמב"ם: גזירת מרחץ ביום טוב

Speaker 1: דאס איז די שיטת הרמב"ם. מ'דארף וויסן, אויב איך געדענק, איז אז דאס איז א חידוש פון די רמב"ם כמעט. ס'שטייט נישט קלאר אין די גמרא אז יום טוב איז אויך דא גזירת מרחץ. דער רמב"ם האט עס פארשטאנען. אין די גמרא שטייט יא אז ברחיצה איז נישט מותר צו קאכן פאר כל גופו ביום טוב. ס'שטייט אבער נישט קלאר פארוואס.

ס'איז דא אנדערע ראשונים לערנען דא די ווארט איך זאג אויסענווייניג, איך זע נישט יעצט קלאר ווי ער ברענגט עס, אזוי געדענק איך, אז ס'איז דא ראשונים וואס לערנען אז דאס איז די ווארט פון א דבר השוה לכל נפש, ווייל ס'איז קאנעקטעד ווייטער מיט וואס מ'האט געלערנט אין חסידים כפור, אז רחיצה איז נישט קיין צורך פאר יעדן איינעם. ס'איז א שוואכערע צורך, ס'איז נישט אזא שטארקע צורך וואס יעדער איינער דארף יעדן טאג רחיצה. ס'איז דאך כל גופו מייסטו, פנוי דברי רבים, אבער ס'איז דאך נישט קיין חסידים.

ס'איז דא אנדערע ראשונים וואס האבן געזאגט, אזוי תוספות, איך געדענק נישט וועמען, האט געזאגט אז מ'לערנט עס פון אש יתיר לכל נפש, אז די חוצות כל גופי האט נישט די היתר פון... אזוי ברענגען אנדערע...

Speaker 2: יא, ס'קומט ארויס א גרויסע נפקא מינה להלכה, ווייל לויט די ראשונים וואס זאגן אז ווייל ס'איז נישט קיין דבר שמו לכל נפש, איז היינט אנדערש. היינט איז די סיילער פאר א מענטש נישט צו וואשן יעדן טאג.

נפקא מינה להלכה: ווארעמע שאוער יום טוב

Speaker 1: אבער לויט די רמב"ם קומט אויס לכאורה אז מען דארף זיין אסור, ווייל די רמב"ם האט אן אינטערעסאנטע חידוש אז ס'איז דא א גזירת מרחץ אויכעט יום טוב, ווייל ס'איז א גזירה אטו שבת, איז קלאר. אויב מען וועט יא לאזן א מרחץ יום טוב, וועט מען אויכעט... ס'איז טייטש, די גזירת בעלנים וואס מען האט געמאכט שבת, וועט מען גוזר געווען אויכעט יום טוב.

דאס הייסט, לאמיר זאגן מער קלאר, ער ברענגט עס אויס, ס'איז א תוספות, איך האב נישט, ברוך השם, איך האב נישט געמאכט קיין תעורות מיט מיין זכרון. דאס הייסט, ס'קומט אויס א נפקא מינה, לויט די רמב"ם האבן עס איז א גזירה מדרבנן, מיט די אורייתא איז מיט די... ווייל ס'איז א צורך נפש, דער רמב"ם זאגט קלאר אז דאס הייסט א צורך אוכל נפש. נאר די רבנן

האבן געמאכט א גזירת מרחץ, און לפי די תנאים פון גזירת מרחץ, מ'דארף געדענקען פון הלכות שבת וואס זענען די גדרים דערפון.

תוספות אבער זאגט אז ס'איז מדאורייתא אסור. תוספות איז נישט מסכים אז רחיצה איז א צורך אוכל נפש, ווייל ס'איז נישטא קיין תנאי אין דעם. ס'דארף זיין פארקערט, "כל נפש" ביי תוספות איז א מיעוט, ס'דארף זיין דווקא דבר השוה לכל נפש.

יעצט, לכאורה תוספות איז מער מחמיר, אבער זאגן די היינטיגע חכמים, וואס מיר האבן געזען ר' יחיאל מאיר זאגט, אבער סתם אנדערע אויך, אז ס'קומט אויס פארקערט, ס'קומט אויס אז לויט תוספות קען מען היינט מקיל זיין. אויב איינער וועט זאגן אז ס'איז געווען לפי צורך השעה, לפי הדור, אז היינט יעדער איינער מאכט שאוערס יעדן טאג, ווארעמע שאוערס, איז דאס א היתר צו מאכן א ווארעמע שאוער יום טוב. לויט'ן רמב"ם אבער, אפשר נישט.

דיגרעסיע: רייכערן יום טוב

איך געדענק מיין רבי, ר' יחזקאל ראטה, ס'איז דא פוסקים וואס זאגן אז מ'מעג אויך רייכערן יום טוב. דער פני יהושע האט אויף דעם א לאנגע תשובה, מ'מעג רייכערן יום טוב ווייל ס'איז אויך א דבר השוה לכל נפש. און איך געדענק ר' יחזקאל ראטה פלעגט זאגן אז היינטיגע צייטן ווען רייכערן איז דווקא נישט קיין דבר השוה לכל נפש, ווייל רוב מענטשן רייכערן נישט ווייל ס'איז נישט געזונט, און ווערט רייכערן אויס... ער זאגט, דבר השוה לכל נפש דארף מען קוקן אויף היינטיגע נפשות. רייכערן איז היינט נישט קיין דבר השוה לכל נפש, און א שאוער איז היינט דווקא יא א דבר השוה לכל נפש.

אבער דאס איז לכאורה לויט די וועג פון תוספות. אויב גייט מען מיט'ן רמב"ם, דארף מען וויסן וויאזוי מ'לערנט עס אפ.

Speaker 2: רייט, אבער לויט דעם רמב"ם קען מען זאגן אן אנדערע היתר, אבער מ'דארף וויסן אז ווען מ'לערנט הלכות שבת איז אויסגעקומען נישט אזוי.

דיון: שאוער vs. מרחץ

Speaker 1: אבער ס'איז דא וואס טענה'ן אז גזירת מרחץ איז בעיקר... דער רמב"ם האט עס אריינגעלייגט אזוי אין הלכות שבת, אז משום גזירת מרחץ טאר מען נישט וואשן כל גופו חוץ למרחץ. אבער ס'מוז דאך אלץ זיין אויף א מרחץ. א שאוער איז נישט קיין מרחץ. קודם כל, א שאוער איז נישט קיין רחיצת כל גופו. רחיצת כל גופו מיינט אז מ'גייט אריין אין די וואסער. א שאוער איז אזא רחיצת פניו ידיו ורגליו. דאס איז קודם כל. אויב א שאוער העלפט נישט פאר טבילה, אויב אונז זענען מחמיר אז ווען מ'וויל א טבילת עזרא, ווייסטו אז א טבילה זאגט מען אז א שאוער איז נישט גענוג וואסער, גייסטו שוין אריינגיין אין די וואסער, הייסט עס... פארקערט, דארף עס זיין מותר יום טוב.

Speaker 2: וואס הייסט נישט כל גופו?

Speaker 1: ניין ניין, you're confusing two things. ווייל אויף טבילת עזרא, איך מיין לפי די...

רחיצה ביום טוב, שבותין, וטלטול

רחיצה במרחץ – המשך הדיון

Speaker 1: אבער ס'מוז דאך אלץ זיין וואס איז א מרחץ. א שאוער איז נישט קיין מרחץ. קודם כל, א שאוער איז נישט קיין רחיצת כל גופו. רחיצת כל גופו מיינט אז מ'גייט אריין אין די וואסער. א שאוער איז אזא רחיצת פניו ידיו ורגליו. דאס איז קודם כל.

אויב א שאוער העלפט נישט פאר טבילה, אויב אונז זענען מיר מחמיר אז ווען מ'וויל א טבילת עזרא, ווייסטו אז א טבילה זאגט מען אז א שאוער איז נישט גענוג, ווייל ס'גייט נישט אריין אין די וואסער, הייסט עס פארשטיי איך אז מ'דארף זיין מותר יום טוב, ווייל ס'הייסט נישט כל גופו.

Speaker 2: ניין, ניין, ניין, you're confusing two things. ווייל אויף טבילת עזרא, איך מיין, לפי די תקנת חכמים, לפחות אויף די פנים וואס ס'העלפט, מ'דארף וויסן די פרטים דארט, אויב ס'העלפט תשעה קבין, ס'שטייט קלאר אז ס'הייסט נישט, אבער תשעה קבין איז אן אנדערע סארט טבילת עזרא, ס'ווערט למעשה ריין, אבער ס'הייסט נישט קיין רחיצה. קיינער זאגט נישט אז דאס הייסט רחיצה במרחץ. מרחץ מיינט אז מ'גייט אריין אין א וואנע. א וואנע איז א מרחץ.

פירוש "אבל כל גופו אסור" – איסור קאכן, נישט רחיצה

Speaker 1: איך מיין אן אנדערע זאך. איך ווייס נישט וואס דער רמב"ם זאגט, אבער ווען דער רמב"ם זאגט **"אבל כל גופו אסור"**, מיינט ער נישט די רחיצה, ער מיינט די קאכן פאר רחיצה.

Speaker 2: יא, יא, אוודאי.

Speaker 1: אנצינדן א שאוער וואס דו טוסט נישט קיין מעשה קאכן, ס'איז דא א בוילער מיט... אקעי, הייבט זיך אן די שאלה, ס'קומט אריין פרישע וואסער. ניין, לאמיר זען, לאמיר זען די נעקסטע הלכה.

חמין שהוחמו מערב יום טוב

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, **"וחמין שהוחמו מערב יום טוב"**, אה, דא רעדט ער, אבער ווען מ'האט שוין אנגעווארעמט, דעמאלטס איז יא **"רוחץ בהן כל גופו ביום טוב"**. אה, זייער גוט.

סאו דאס וואס ס'איז געשטאנען אסור, מיינט אסור נישט זיך צו וואשן, נאר אסור צו קאכן. אבער אויב איז דא חמין שהוחמו מערב יום טוב, איז דעמאלטס רוחץ בהן כל גופו ביום טוב, הגם שבת וואלט מען נישט געטארט. שבת איז די גזירה פון מרחצאות געווען... ווייל מ'זאגט אז דאס איז די גזירה אויף שבת ארידזשינעלי.

אויף יום טוב האט מען צוגעלייגט אז אויף יום טוב זאל מען נישט... ס'איז טייטש אזוי ווי מ'האט געמאכט צוויי גזירות אויף די בלנים. מ'האט געמאכט איין גזירה אז מ'טאר נישט נוצן א געקאכטע וואסער, און איינס אז יום טוב, ווען מ'מעג קאכן, טאר מען נישט קאכן וועגן די זעלבע גזירה.

און נאכדעם, חמין שהוחמו מערב יום טוב, רוחץ בהן כל גופו ביום טוב, **שלא גזרו על דבר זה אלא בשבת בלבד**. די זאך אז אפילו שהוחמו מערב יום טוב איז אסור, האט מען נאר גוזר געווען בשבת, אבער יום טוב וועגן חמין שהוחמו מערב יום טוב. רייט.

דיון: שאוער מיט בוילער – צו ס'איז מחמם ביום טוב

Speaker 1: סאו דו ווילסט זאגן אז א שאוער וואס ס'ליגט א גרויסע... רוב הייזער אין אמעריקע, ס'ליגט אין א גרויסע טאנק. איך ווייס נישט צו ס'איז מערב יום טוב, אבער ס'איז שווער צו זאגן אז ער איז יעצט מחמם. אפשר, אסאך אידן זאגן אז מ'טאר נישט אנצינדן די הייסע וואסער שבת למשל, ווייל ס'קומט אריין קאלטע וואסער אין די בו��לער, און ממילא קאכסטו. הגם מ'דארף טראכטן צו ס'איז דא בכלל א שם מתכוון, צו ס'איז בכלל די אלע סארט הגדרות. זאגסטו אז דאס איז די טייטש פון אזוי? אקעי, אפשר.

מ'דארף וויסן, אונז למשל נוצט מען הייס וואסער יום טוב צו וואשן דישעס. קען זיין אז יענץ הייסט יא ממש א חלק פון עסן, אנגרייטן די דישעס פאר די נעקסטע סעודה. אבער אפשר נאך די לעצטע סעודה וועט מען נישט טון? דארף מען וויסן.

פראקטישע נויטווענדיקייט פון רחיצה ביום טוב

Speaker 2: יא, אבער יא. ס'איז דא אן אנדערע פראבלעם דא, יא, דו דארפסט דיך פארשטיין, אבער איך זאג נישט הלכה למעשה, דו ביסט דער רב וואס זאגט הלכה למעשה.

ס'איז דאך דא א פראבלעם, ס'קען דאך נישט זיין אז ממילא שבת, אז מ'וואשט זיך נישט איין טאג, אז מ'לערנט און מ'איז מקפיד אפילו בצונן זיך נישט צו וואשן, אקעי, איין טאג קען א מענטש, אפילו בזמן הזה מיינעך, גיין

אן א שאוער, חוץ אויב ער איז שמוציג, דעמאלטס גייט ער אין מקוה, עניוועי, ס'איז תפילת עשרה, שוין.

אבער יום טוב, אז ס'איז צוויי טעג יום טוב אדער דריי טעג יום טוב סאמטיימס, ס'קען נישט זיין אז יום טוב איז א צייט ווען מ'שטינקט, ווען מ'פילט זיך מורא'דיג אומבאקוועם ווייל מ'טאר נישט מאכן א שאוער יום טוב. ס'קען נישט זיין. סאו ס'איז זיכער אז מ'דארף זיכער מתיר זיין, עפעס דארף מען זיכער מתיר זיין אויף יום טוב. ס'קען נישט בלייבן.

אמאל איז עס אפשר געווען אנדערש די ריאליטי, מענטשן האבן נישט געקערט, אבער היינט... ס'קען נישט זיין אז יום טוב איז א זמן שמחה וענוג, ס'זאל זיין עפעס אזא...

חידוש: שאוער איז נישט "מרחץ" — א נייע מציאות

Speaker 2: דער רמב"ם מאכט נאר צוויי גדרים: פניו ידיו ורגליו, כל גופו. שפעטערדיגע אחרונים, לאו דוקא אחרונים, אפשר אויך ראשונים, איך בין נישט זיכער, האבן אויך געהאט עפעס פון נישט די גאנצע גוף אויפאמאל, נאר אבר אבר. דאס הייסט, פניו ידיו ורגליו איז דאס וואס איז די סדר, מ'וואשט זיך אפ נאר אביסל. די רגליו פלעגט זיין מער אפן, אבער... דאס אז מ'זאל נישט אפילו אריינגיין, ס'זאל נישט אויסקוקן ווי א מרחץ, און ס'זאל, למשל, אזויוי דו זאגסט א שאוער, א האלבע שאוער, און נאכדעם די אנדערע האלבע גוף אין די שאוער.

ס'איז נישט נוגע, איך מיין אז דער עולם כאפט נישט אז א שאוער איז זייער א נייע אינווענשאן. און ווען ס'שטייט רוחץ מיינט עס אדער מ'גייט אריין אין די וואסער, דאס הייסט כל גופו, אדער מ'גיסט אביסל וואסער אויף פניו ידיו ורגליו. אבער א שאוער איז סתם א נייע היכי תמצא, אז ס'גיסט זיך וואסער אויף די גאנצע גוף. ס'איז זיכער נישט קיין מרחץ וואס די גמרא טראכט, וואס דער רמב"ם טראכט. ס'איז עפעס א נייע זאך.

שאוער איז נישט תענוג — נאר א טעכנישע זאך

איך מיין אז ס'פילט אויך, לפי דעתי, איך זאג א חידוש לגבי די ניין טעג, א שאוער דארף זיין אסאך מער קאלט ווי, אדער ביי א ווייב איז עס אסאך מער קאלט, ווייל דו גייסט אין א ווארימע מקוה. איך מיין, דער עולם גייט אין ווארימע מקוואות אויך, אקעי, מ'גייט דאך אבער אזוי אויך אין א מקוה. אבער יעדער איינער פארשטייט אז ס'איז א גאנץ אנדערע געשמאק צו גיין אין א ווארימע מקוה ווי אין א ווארימע שאוער, אמת? ס'איז אסאך מער געשמאק די מקוה. איך מיין נישט, ס'איז אן אנדערע מציאות.

קיינער גייט נישט אין שאוער פאר א געשמאק, און א מקוה קען מען יא, און א האט-טאב. וואס הייסט א האט-טאב? ס'מאכט זיך יא אז מ'גייט אין א האט-טאב לשם תענוג. סאו דאס וואס שטייט אין מפרש אין די גמרא אז בית חמם הייסט תענוג, דאס רעדט זיך פון גיין אין א מקוה, אין א האט-טאב, אין א וויין, אויב איינער האט געגוג א גרויסע וויין אינדערהיים.

א שאוער איז בכלל נישט דער גדר. א שאוער גייט מען זיך צורייניגן. איך מיין אז די מציאות פון א שאוער איז נישט געמאכט צו געשמאק. איך קען זאגן אז ס'איז נישט קיין ענין, איך זאג נישט אז ס'איז עקלערט שווער, אבער א זאך פון... ס'איז א טעכנישע זאך, מ'רייניגט זיך.

סאו, איך פלעגן אז די שאלה דארף זיין זיכער מותר. איך מיין, לגבי יום טוב, קאכן, דאס איז אנדערע שאלות, אבער לגבי אופנים פון אבילות, לפי דעתי א שאלה איז בכלל נישט פון וואס דער פסוק האט געמיינט. איך דארף טראכטן, ווייל די מציאות האט זיך אסאך געטוישט, ווייל אמאל איז געווען אין מרחץ, איך ווייס, לאמיר זאגן איינמאל אדער צוויי מאל א וואך, האט מען דאך יא געמיינט זיך צו רייניגן, אבער מ'האט דאך געשוועטט. אבער מ'האט זיך גערייניגט באופן וואס ס'האט אויך געהאט די הנאה פון געשמאק פון רחיצה.

Speaker 1: דו געדענקסט אז ס'איז נישט געווען קיין זייף דעמאלטס געהעריג?

Speaker 2: ניין, מ'זעט זייף זעט מען איבעראל.

Speaker 1: ניין, פארדעם איז געווען שמן ערב. ס'איז דאך געווען א רותיחה איז געווען...

Speaker 2: ניין, מ'קען נישט. נישט עוועילעבל.

Speaker 1: יא? שוין. זייער גוט.

מעבר לשבותין וטלטול ביום טוב

Speaker 1: אקעי, לאמיר גיין ווייטער. שוין. האבן מיר געענדיגט מיט די ענין פון... אקעי, רחיצה. פון אוכל לערנער, פון בעיסיקלי. יא, יעצט גייט מען ארויסלערנען. יעצט גייט מען זען וועלכע נאך זאכן... וואס נאך מ'טאר נישט טון יום טוב? רייט, מדרבנן'ס. די אלע ענינים פון דרבנן'ס, שבת איז דא...

Speaker 2: איך פארשטיי נישט. די אלע דרבנן'ס... וואס? מ'טאר נישט טון נאך יום טוב.

Speaker 1: אקעי, איי עם סארי.

סאו בקיצור, עד כאן האט מען געלערנט דאורייתא, און עס גייט לערנען דרבנן, וואס איז אויך אסור יום טוב. דאס הייסט, זיי האבן געלערנט די איסור מלאכה, וועלכע מלאכה איז אסור און וועלכע מלאכה איז מותר, הגם זענען מלאכות דאורייתא, און עס גייט לערנען די נושאים פון מלאכות דרבנן, וואס איז באריף שבית מקצה וכו'.

ער האט געזאגט, אלע עול מלאכות וואס מ'האט אויסגעשמועסט אין שבת, ער האט אנגעהויבן מיט דעם, אזוי ווי ער האט מדמה געווען **"כל מלאכות שחייבין עליהן בשבת"**, אזוי האט ער אנגעהויבן אין פרק א' פרייער אין סעיף ד'. אין הלכות שבת האט דער רמב"ם אויסגערעכנט די ל"ט מלאכות, און נאכדעם האט ער אויסגערעכנט די דרבננ'ס פון שבת. זאגט יעצט דער רמב"ם, אז יום טוב האט מען אויך גע'אסר'ט די ל"ט מלאכות אויסער לצורך אוכל נפש.

הלכה יז: שבותין ביום טוב

Speaker 1: וואס טוט זיך מיט די זאכן וואס איז אסור בשבת, אבער נישט אלס די ל"ט מלאכות, נאר ס'איז אסור מדרבנן, וואס ווערט גערופן שבות?

זאגט דער רמב"ם, **"כל שאסור משום שבות בשבת"** - אונז האבן מיר געלערנט אז ס'איז דא צוויי מיני זאכן אין שבת וואס איז אסור מדרבנן: איינס, ווייל ס'איז דומה למלאכות, אזוי ווי יעדע איינע פון די ל"ט מלאכות האט דרבננ'ס וואס איז דומה צו דעם; און אויב מ'איז דא מביא לידי מלאכה, זאכן וואס אויב מ'וועט דאס טון וועט מען ברענגען צו די מלאכה. יא, און ס'איז דא דרבננ'ס וואס זענען מביא, יא? דאס הייסט, אויב מ'טוט די פעולה איז גורם אז ס'זעט נישט אויס למשל ווי טוחן, אבער ס'וועט ברענגען צו טוחן זיין, רייט? למשל, רפואה בשבת, רייט? ס'ברענגט... רייט, רפואה בשבת איז נישט דומה צו טוחן, אבער ס'קען ברענגען צו שחיקת סממנים.

דיון: וואס מיינט "משום שבות"

Speaker 1: **"באו משום שבות"** - "באו משום שבות" מיינט ער מסתמא די זאכן וואס ס'שטייט "ממצוא חפצך ודבר דבר", אמירה לעכו"ם און די זאכן.

Speaker 2: אה, וואס איז טייטש "משום שבות"? נישט קלאר. אפשר מיינט ער דא יא זאכן אזויווי טרחה, טרחה יתירה, ס'איז וואס מיר האבן געלערנט. אדער נישט קלאר, אפשר מיינט ער "משום שבות" די אלע זאכן וואס דער רמב"ם האט אויסגערעכנט וואס מ'לערנט ארויס פון יענע פסוק, "משום שבת". ער גייט רעדן וועגן דעם?

Speaker 1: ניין, ער גייט נאר רעדן וועגן טלטול.

Speaker 2: איך ווייס נישט, איך זע אז איך האב דא געשריבן פון לעצטע מאל אז איך ווייס נישט וואס איז טייטש "משום שבות", ווייל "משום שבות" טייטשט ער אזויווי דער רמב"ן, אז "שבות" מיינט זאכן וואס מ'דארף רוען. אבער למעשה, אין דער רמב"ם אין הלכות שבת פרק כ"א האט געשריבן "שבות" אויך אויף די דומה למלאכה און אויף די, יא. אבער

קען זיין אז דא מיינט ער זאכן וואס זענען נאר שבות, אזויווי די נושא פון טרחה יתירה וכדומה.

שבותין ביום טוב — לצורך אכילה מותר

Speaker 1: איז די זאכן זענען אויך אסור ביום טוב. נישט נאר ל"ט מלאכות, נאר די דרבננ'ס פון שבת איז אויך אסור ביום טוב. און די זעלבע היתר וואס איז דא אויף דאורייתא איז דא אויף די דרבננ'ס. **"אלא אם כן עובר לצורך אכילה"** - פונקט ווי מ'מעג לצורך אכילה עובר זיין אויף אבות מלאכות, מעג מען טון, די זעלבע זאך מעג מען אויך טון די דרבננ'ס לצורך אכילה.

וכיוצא בה או דברים שהם מותרים ביום טוב כמו שיתבאר בהלכות אלו. וואס מיינט מען די ווערטער "או דברים שהם מותרים ביום טוב"? נישט נאר פאר אכילה, נאר אנדערע צרכים וואס מען מעג טון יום טוב. די זאכן וואס חכמים האבן גע'אסר'ט אויף שבת, האבן זיי יא מתיר געווען געוויסע פון זיי אויף יום טוב. אה, מען גייט לערנען שפעטער געוויסע נאך פרטים. אקעי.

טלטול ומוקצה ביום טוב

Speaker 1: און די זעלבע זאך האבן מיר געלערנט אז ס'איז דא א פערדע זאך וואס הייסט איסור טלטול, וואס אונז רופן מוקצה, אבער דא אין הלכות יום טוב איז זייער וויכטיג צו מחלק זיין צווישן זיי, ווייל ס'איז דא א נייע איסור מוקצה וואס איז נאר יום טוב, וואס מיינט אז ס'איז דא א דבר שאינו מוכן.

טלטול מיינט די אלע כלים שמלאכתן להיתר, לאיסור, לצורך גופו, לצורך מקומו, די אלע אופנים פון וואס מען מעג מטלטל זיין. די פארשידענע לעוועלס פון כלי שמלאכתו לאיסור, מוקצה מחמת גופו, מוקצה מחמת חסרון כיס, וכדומה, איז אויך נוגע יום טוב.

אסור לטלטלו ביום טוב אלא לצורך אכילה וכיוצא בה. נאר אויב ס'איז דא לצורך אכילה, דעמאלטס וועט מען מעגן. לצורך אכילה מיינט אז מ'מעג אויך דעם מוקצה מחמת גופו, מוקצה מחמת חסרון כיס, אלעס ווערט מותר לצורך אכילה. אזוי ווי אוכל נפש, מ'מעג קאכן, מעג מען אויך מאכן טלטול. איך זאג, ביי טלטול איז דא אייביג די געוויסע וואס מ'מעג לצורך גופו ומקומו, אבער אויסער דעם, אפילו די וואס איז געווענליך נישט לצורך גופו ומקומו, מעג מען דא לצורך אכילה. אקעי.

חידוש: ויש ביום טוב מה שאין בשבת — איסור מוקצה

Speaker 1: וכל שמותר בשבת מותר ביום טוב. די זאכן וואס איז יא מותר בשבת... אה, ווייל ער מיינט, פארוואס זאגט ער דאס? איז פשוט, איך מיין אז דאס איז אן הקדמה פאר די נעקסטע סיפה. ס'איז יא זאכן, ווען ס'איז נישט קיין הלכות שבת מותר, וועסטו וויסן אז ס'איז אויך מותר אויף יום טוב.

ס'איז דא אבער איין זאך וואס איז נישט אזוי. **ויש ביום טוב מה שאין בשבת.** ס'איז דא יום טוב איסורים וואס איז נישט דא בשבת. וואס איז דאס? **איסור מוקצה.** עפעס וואס א מענטש האט מקצה געווען מדעתו, נישט זאכן וואס בשבת וואלטן געווען מותר.

הלכות יום טוב: מוקצה ונולד

הלכה יז (המשך) — מוקצה ביום טוב לעומת שבת

Speaker 1: אה, ווייל ער מיינט, פארוואס זאגט ער דאס? ס'איז פשוט, איך מיין אז דאס איז אן הקדמה פאר די נעקסטע סיפות. ס'איז דא זאכן, ווען ס'שטייט אין הלכות שבת מותר, וועסטו וויסן אז ס'איז אויך מותר אויף יום טוב. ס'איז דא אבער איין זאך וואס איז נישט אזוי. **ויש ביום טוב מה שאין בשבת.** ס'איז דא יום טוב איסורים וואס איז נישט דא בשבת. וואס איז דאס? איסור מוקצה. עפעס וואס א מענטש האט מקציר געווען מדעתו, נישט זאכן וואס בשבת וואלט ווען געווען מותר, א זאך וואס ער האט נישט געטראכט פאר שבת, און ער גייט שוין מסביר זיין, וואס דאס ווערט גערופן מקצה, **שהמקצה אסור ביום טוב ומותר בשבת.**

פארוואס איז מוקצה אסור ביום טוב אבער מותר בשבת?

פארוואס טאקע? לכאורה, וויאזוי קען זיין אז עפעס וואס איז מותר בשבת זאל זיין אסור ביום טוב? שבת איז הארבער ווי יום טוב, אזוי ווי מיר האבן אנגעהויבן דעם פרק אז שבת איז דא סקילה, יום טוב איז בסך הכל א לאו.

אבער זאגט דער רמב"ם טאקע פאר דעם, **מנין שיום טוב קל משבת,** ווייל יום טוב איז גרינגער ווי שבת **אסרו בו המוקצה.** די קולא ברענגט א חומרא, ווייל יום טוב איז קל משבת, האבן די חכמים צוגעלייגט אן איסור פון מוקצה, **שמא יבואו לזלזל בו.** ווייל מענטשן וועלן נישט נעמען יום טוב אזוי ערנסט ווי שבת, האבן זיי געמוזט צולייגן. מתוך שהקלת עליה... ווי האבן זיי געהאט די לשון? ווייל מ'האט מקיל געווען עפעס, האט מען אויך געדארפט מחמיר זיין. נישט ווייל מ'האט מקיל געווען, ווייל ס'איז מער קל, האט מען אויך געדארפט צולייגן א חומרא.

א טיפערע הסבר אין דעם איסור

יא, איך פיל אז ס'איז דא עפעס מער א הסבר אין דעם. איך מיין אזוי ווי דער רמב"ם ברענגט, ס'איז דא אביסל ענליך צו דעם וואס מיר האבן געלערנט אז אויב מ'האט געמאכט אן ערמה, דעמאלטס וועט זיין א מחמיר ווי בכלל אן ערמה. יא, דאס איז ווייל... אויך אן ענליכע זאך, ווייל אין דיין קאפ, ווייל דו האסט אן ערמה, איז עס א דבר קל. א דבר קל דארף מען זיין מחמיר, און מ'זאל נישט מיינען אז ס'איז אזוי גרינג.

די מחלוקת ר' יהודה און ר' שמעון

לאמיר זען. ס'איז ריעלי א מחלוקת. יא, ס'איז דא רבי יהודה אסר'ט מוקצה אויך בשבת. אבער אונז פסק'ענען כאילו אזוי ווי אים בשבת און אזוי ווי אים ביי יום טוב. דאס איז די... שבת נעמט מען אן ווי רבי שמעון אז מוקצה איז מותר, און יום טוב נעמט מען אן... דאס איז רב נחמן'ס חידוש געווען, אז יום טוב נעמט מען אן אז רבי יהודה אזוי ווי... יא, אז שום מקצה איז עס אסור. צו מאכן מיט זיין צוצולייגן א חומרא.

און די טעם... איך זע נישט אז ער ברענגט וואס איז דער מקור פאר די טעם.

א נאך א הסבר: מוקצה איז מער נוגע ביום טוב

ווייל איך וואלט געטראכט דאס אויך מיט אן אנדערע ריזען, איך טראכט אביסל, ווייל שבת, רוב זאכן, רוב סארט מוקצות וואס אונז גייען דא רעדן איז נישט נוגע שבת, ווייל מ'טאר נישט עניוועי נישט נוצן. איך מיין, ס'איז דא אופנים וואס ס'איז נישט נוגע. מוקצה מיינט נישט יעצט בעיקר מיט טלטול, מוקצה מיינט בעיקר נוצן. טלטול איז אן אנדערע זאך, טלטול איז אסור אויך שבת טאקע. אבער יעצט רעדט מען פון טלטול, פון זאכן וואס זענען מוכן, הכל מוכן אצל השבת אויב ס'איז א גרייטע עסן.

אבער יום טוב איז א זמן וואס מ'איז זיך מטפל מיט צוגרייטן עסן. סאו אפשר מאכט מער סענס, איך פארשטיי אז איך זאג, ס'מאכט מער סענס צו אסר'ן אזא סארט עסן. אזוי זע איך שטייט דא טאקע פון אים, איך האב שוין געטראכט ווי געוויסע זאכן. אבער פירות העומדים לסחורה למשל, איז שבת מותר און יום טוב אסור. איך פארשטיי, אבער עם כל זה, שבת גייט מען זיך נישט קיין סאך פארן מיט די פירות, מ'גייט ענדליכער נישט טון, און ס'זאל נעמען. אקעי, אבער יום טוב, דו גייסט נעמען די פירות, דו גייסט אנהייבן צו קאכן.

איך פארשטיי אז ס'איז עפעס אן אנדערע, די ריעליטי פון פירות, פון הכנת אוכל, יום טוב איז זייער אנדערש ווי שבת, און אין מוקצה רעדט זיך בעיקר פון הכנת אוכל. ס'איז דא א מאן דאמר וואס ער זאגט מיט יום טוב כל משבת, מיינט נישט נאר ווייל ס'איז אזוי ווי איך האב געזאגט, ווייל ס'איז למשל נישט קיין סקילה. נאר ווייל יום טוב איז מטפל, מ'קאכט, מ'פאטשקעט זיך, האט מען געמוזט מאכן הגבלות מיט אין די קאכן, מיט אין די זאכן וואס מ'מעג טון. אקעי, מאכט סענס.

הלכה יח — כיצד? ביישפילן פון מוקצה

Speaker 1: כיצד? גייט עס דער רמב"ם זאגן וואס מיינט דאס מוקצה? **כיצד? תרנגולת העומדת לגדל ביצים.** א טשיקן וואס שטייט נישט צו שעכטן, דער טשיקן איז געמאכט לגדל ביצים. און די זעלבע זאך פייגלעך וואס זענען נישט דא אויף צו שעכטן און עסן, נאר זענען געמאכט געווארן

יונות שובך, אויכעט מיין איך צו לייגן... שיינקייט וכדומה. יונות שובך מיינט צו לייגן ביצים אין די שובך. אקעי, נישט פאר יעצט. על כל פנים, יעצט עסטו נישט, נישט? אדער **פירות העומדים לסחורה**, זיי שטייען צו ווערן פארקויפט, נישט אויף צו ווערן געגעסן. **כל אלו וכיוצא בהן מוקצה הן.**

וואס מיינט "מוקצה"?

די ווארט מוקצה איז אפגעשיידט פון דעם מענטש. דאס איז מלשון קצה? ס'איז ביי די עק? ס'איז נישט אין זיין... ס'איז נישט אין זיין הרייזאן, ס'איז נישט עפעס וואס ער האט געטראכט פון. איז **ואסור לאכול מהם ביום טוב**, טאר מען נישט עסן ביי אים יום טוב, **עד שיכין אותן מבעוד יום ויחשוב עליהם לאכילה**, ביז ער האט געדארפט עס אנגרייטן ערב יום טוב, נישט ווען מ'מאכט עס אויס מוקצה און מ'גרייט עס אן לאכילה, דעמאלטס מעג מען עס. יא, אונז גייען זען פרטים פון די אלע נאכעס שפעטער, אבער דאס איז דער כלל.

אבל בשבת, הכל מוכן אצל שבת. שבת איז נישטא די זאך. שבת, וואטעווער, איז נישט קיין כלי שמלאכתו לאיסור, אדער ס'איז נישט פון זאכן וואס מ'טאר נישט רירן פאר אנדערע סיבות, אזוי ווי די אלע זאכן וואס מ'האט אויסגערעכנט וואס זענען עסן זאכן. תרנגולת למשל וועט נישט זיין נוגע, ווייל יום טוב שבת קען מען נישט שעכטן. אבער די אנדערע זאכן, למשל די פירות, **הכל מוכן אצל שבת ואינו צריך הכנה.** שבת דארף נישט אן הכנה. און מ'מעג יא, למשל שבת מעג מען ארויסנעמען פירות פון די אוצר, אזוי ווי דער רמב"ם האט דארטן געזאגט, מ'טאר נישט אינגאנצן ארויסנעמען די גאנצע אוצר וועגן א שבוע גומות פון אונטן, אבער מ'מעג ארויסנעמען פירות פון די אוצר, אבער יום טוב טאר מען נישט. זייער גוט.

דער ראב"ד'ס מחלוקת

מ'דארף געוואוסט האבן דא אז דאס איז א מחלוקת. דער ראב"ד ברענגט דא אויפ'ן זייט, לא הכל שוין בזה, נישט יעדער איינער איז מסכים אז מוקצה איז אסור ביום טוב. ס'איז דא גאונים וואס האבן נישט געפסק'נט אזוי אז יום טוב איז דא, וואס האבן געפסק'נט אזוי ווי רבי שמעון אז מוקצה איז מותר אפילו ביום טוב. און שולחן ערוך דער רמ"א ברענגט די שיטה, און ער זאגט אז מ'פירט זיך אפשר אזוי, אדער מ'קען זיך סומך זיין דערויף.

חידוש: מוקצה מיינט נישט טלטול

ס'איז אויך אביסל אינטערעסאנט, ווייל אונז נוצן אייביג די ווארט מוקצה אויף איסור טלטול. דא לאו דוקא אז ס'איז אסור בטלטול, קען מען מעג מטלטל זיין די תרנגולת. מען מעג אויפהייבן די עפל, לאמיר זאגן לצורך מקומו, איך ווייס נישט וואס. מוקצה דא מיינט אז מ'טאר נישט נישט פון די זאכן וואס מ'מעג טון דערמיט אוכל נפש.

ניין, דאס דארף מען געדענקן. **די ווארט מוקצה מיינט קיינמאל נישט, און כל התורה כולה, און חז"ל מיינט עס קיינמאל נישט טלטול. ס'מיינט אלעמאל השתמשות ביי די זאך וואס איז מוקצה מדעתו.** וואס אונז רופן מוקצה איז, איך ווייס נישט, ס'איז א טעות, אבער ס'איז נישט מדויק לויט די גמרא, נישט די רמב"ם און די שולחן ערוך, קיינער רופט עס נישט אמת'דיג אזוי.

סאו למשל, מ'מעג אויסליידיגן א פירות העומדים לסחורה ווייל מ'דארף די פלאץ. מ'טאר נישט קאכן די פירות. טאר מען נישט. די זאך וואס מ'האט מתיר געווען אוכל נפש איז נאר זאכן וואס איז גרייט פאר אוכל נפש, אבער זאכן וואס איז מוקצה מדעתו טאר מען נישט. אבער מ'טאר נישט מטלטל זיין סתם אזוי, בכל שם.

הלכה יט – נולד

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, **וכשם שאסור לאכלה**, אזוי ווי מ'טאר נישט עסן, **כאסור לטלטלה.** איי, איי, סארי, דו ביסט געוואלט, דו ביסט געוואלט, דו ביסט געוואלט, לאמיר ארומגעדזשאמפט, לאמיר צוריקגיין. וואס איז מוקצה? אקעי, אויף שבת.

וכשם שאסור לו, יעצט איז דא א נייע איסור. חוץ פון מוקצה איז דא א נייע איסור וואס הייסט נולד. נולד איז ענליך צו מוקצה, יא? זאגט דער רמב"ם. ס'איז א חמור'דיגע זאך.

נולד איז חמור'ער ווי מוקצה

מוקצה מיינט עפעס וואס ער האט, אבער ער מארקט זיך מיט דעתו. נולד איז עס נאך מער מוקצה, ס'טייטש ווייל ער האט עס בכלל נישט. ס'איז אינגאנצן מוקצה מיט דעתו ווייל ער האט עס נאך נישט אין זיין הענט. אבער דאס איז אפילו יעדער איינער איז מודה. דאס הייסט, אפילו דער וואס זאגט אז מ'פסק'נט יא ווי רבי שמעון, אפילו יום טוב, איז מודה אז נולד איז אסור ביום טוב. ס'איז נישט... נולד איז א שטערקערע מוקצה, מער איז א מוקצה. דאס שטייט אין פירוש המשניות להרמב"ם, **כשם שהמוקצה אסור ביום טוב כך הנולד אסור.** עפעס וואס איז געבוירן געווארן אויף שבת, איך מיין אויף יום טוב, און פאר יום טוב האט ער עס נישט געהאט, האט ער נישט געטראכט אז ער גייט קענען פון דעם קאכן, טאר מען עס נישט נוצן יום טוב.

דער יסוד: אין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכין ליום טוב

און ער איז מסביר, דער רמב"ם איז מסביר, **חול מכין לשבת**, אין די וואכן מעג מען אנגרייטן, אדער די וואכן גרייט אן פאר שבת, און חול, די וואכן, די טעג פאר יום טוב, גרייטן אן יום טוב, **אבל אין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכין ליום טוב.** יום טוב אליין טאר מען נישט אנגרייטן פאר שבת, און שבת טאר מען נישט אנגרייטן פאר יום טוב.

איז אזוי, ס'הייסט, פארוואס הייבט ער נישט אן פשוט מיט די זאך אז די איי איז געבוירן געווארן יום טוב? ווייל לייען די הלכה אז ס'איז דא. אקעי. איז אזוי, **לפיכך, ביצה שנולדה ביום טוב אחר שבת אסורה.** אן איי וואס איז געבוירן געווארן אין יום טוב, וואס ערב יום טוב איז געווען שבת, איז אסורה, ווייל די איי איז געווארן געענדיגט... מ'וועט שוין זען אסורים. און שבת. און שבת איז א נגולת עומדת לאכילה, אפילו די טשיקן אליין דערפון איז יא געווען עומד לאכילה, סאו די טשיקן איז נישט געווען מוקצה.

פארוואס איז די ביצה אסור?

לכאורה וואלט א מענטש געדארפט טראכטן אז די טשיקן איז געווען מוכן לאכילה, איז די איי וואס איז געלעגן דערין אויכעט. זאגט דער רמב"ם, אבער למעשה, אין די טשיקן האט זיך אנטוויקלט די ביצה אויף שבת. הואיל ומאמש נגמרה הביצה, ווען האט זיך אנגעגרייט די ביצה? די פראבלעם איז נישט אז ס'איז מוקצה, די פראבלעם איז אז ס'איז שבת מכין אותן ליום טוב. ס'איז א נייע זאך, דאס איז אפשר א המשך פון די נושא פון מוקצה, אבער ס'איז א נייע זאך. שבת, איך גיי צו פאר שבת אדער פאר יום טוב? שבת גרייט נישט צו פאר יום טוב. כלל, דער טאג שבת, דער טאג שבת גרייט נישט צו זאכן פאר יום טוב. ער מאכט א געוויסע הכנה, ער איז געבוירן, דאס הייסט נישט געבוירן, ער האט געמאכט די איי נעכטן, איז טאר מען נישט ניצול, די איי וואס איז געבוירן געווארן אין יום טוב. די פראבלעם איז נישט אז ס'איז מוקצה, די פראבלעם איז מער אז שבת האט אנגעגרייט די איי. נישט א מענטש האט עס אנגעגרייט, א טשיקן האט עס אנגעגרייט, אבער די שבת איז נישט, ס'איז געווארן אנגעגרייט אויף שבת. דער טאג שבת איז נישט א טאג וואס איז גרייט צו מאכן פאר מארגן.

די גזירה: אסרוה בכל יום טוב

און יעצט, ממילא, אויב יום טוב איז נאך שבת, פארשטיי איך אז די ביצה שנולדה ביום טוב איז אסור. וואס איז סתם א יום טוב וואס נעכטן איז יא געווען די וואכן? דאך איז דאך חול מכין ליום טוב. זאגט דער רמב"ם, **ואסרוה בכל יום טוב.** וואס טוט זיך ווען סתם אזוי, א יום טוב ווען ערב יום טוב איז געווען אין די וואכן, האט זיך דאך די איי געווארן גרייט אין די וואכן ערב יום טוב, פארוואס זאל דאס זיין אסור? זאגט דער רמב"ם, **ואסרוה בכל יום טוב, גזירה משום יום טוב שאחר השבת.**

טייטש אזוי, מ'רעדט דאך נישט דא פון למשל א תרנגול וואס איז נישט עומד לאכילה איז אליין מוקצה, סאו ס'קען זיין אז דעמאלטס וועט די איי דערפון

אויך זיין מוקצה ווייל ס'איז געווען אין די תרנגול. דא רעדט ער, תרנגול העומד לאכילה. וועט דאך זיין די קשיא, די ביצה איז דאך א חלק פון די תרנגול, ס'איז דאך אין די תרנגול, פארוואס זאל דאס הייסן עפעס ענליך צו מוקצה אדער נולד?

זאגט ער, ס'איז געשען אין שלבים די איסור. קודם די איסור איז פאר א יום טוב וואס איז זונטאג, ווייל די איי ווערט געגרייט אויף שבת. איינמאל די חכמים האבן גע'אסר'ט א ביצה שנולדה ביום טוב אחר השבת, האבן זיי אויך גע'אסר'ט ביצה שנולדה ביום טוב סתם.

די גזירה אויף שבת

פארוואס? אטו יום טוב אחר השבת. און נישט נאר דעם, נאר **וכן**, פירט ער אויף די נעקסטע לעוועל, **וכן ביצה שנולדה בכל שבת אסורה.** די זעלבע זאך א ביצה וואס איז געבוירן געווארן סיי וועלכע שבת, טייטש ס'איז געבוירן געווארן שבת פאר יום טוב נאך. נאכאמאל, די זעלבע זאך וואלט געדארפט זיין, אויב יום טוב איז פאר שבת, וואלט געווען די זעלבע זאך: חול מכין לשבת, וחול מכין ליום טוב, ואין שבת מכין ליום טוב, ואין יום טוב מכין לשבת. אז אויב ס'וואלט געווען געבוירן געווארן די איי, יום טוב וואלט געווען פרייטאג, וואלט געווען די זעלבע זאך,

הלכות יום טוב — פרק א: ביצה שנולדה ביום טוב, יום טוב שני של גלויות

הלכה כ (המשך) — דין טלטול ביצה שנולדה ביום טוב

אבער אפילו סתם א שבת, וואס איז א נארמאלע שבת, ס'איז נישט געווען ערב שבת, איז נישט געווען קיין יום טוב, נאך אלץ אסור גזירה פון שבת אחר יום טוב.

סאו בקיצור, די הלכה למעשה קומט אויס אז א ביצה וואס איז געבוירן סיי שבת סיי יום טוב, טאר מען נישט עסן יענעם טאג.

און נישט נאר מ'טאר נישט עסן, **וכשם שאסורה לאכלה,** אזוי ווי מ'טאר נישט עסן די איי, **כך אסורה לטלטלה.** איך מיין אז די ריזען איז נישט א נייע איסור וועגן ס'איז מוקצה מחמת נולד, פשוט ווייל מ'קען נישט גארנישט טון דערמיט, אזוי זאגט ער דא. ס'איז אזוי ווי א... די איינציגע זאך וואס מ'קען טון מיט א ביצה איז עס עסן, און... יא.

דין תערובת — דבר שיש לו מתירין

זאגט דער רמב"ם, דא קומט צו א גרויסע חומרא. זאגט דער רמב"ם, **אפילו נתערבה באלף,** אפילו אויב די איי האט זיך אויסגעמישט מיט טויזנט אנדערע אייער וואס זענען יא מותר, וואס זענען געבוירן געווארן פאר יום טוב, **איז כולן אסורות.**

פארוואס? **שהרי** דער איסור פון די איי איז דאך נישט עפעס א... די איי איז טריפה צו וואס, ס'איז נאר עפעס וואס מ'טאר נישט טון היינט יום טוב. **למחר יותרו הכל,** מארגן גייט די איי ווערן מותר.

און ס'איז דא א הלכה, **כל דבר שיש לו מתירין,** יעדע זאך וואס האט א וועג וויאזוי ס'זאל ווערן מותר, **אפילו באלפי אלפים אינו בטל.** ס'איז דא אייביג א כלל פון ביטול, אז אן איסור קען ווערן בטל אין א רוב היתר. איז לויט די חשבון, ווייל די איי וואס איז געווארן אויסגעמישט צווישן די אנדערע אייער, וואלטן געדארפט... אלע אנדערע אייער וואלט מען געדארפט מעגן עסן.

אבער היות אז די איי גייט ווערן מותר גלייך נאך יום טוב, און ס'איז א דבר שיש לו מתירין, טאר מען נישט מטלטל זיין אדער עסן די אלע אייער וואס האט זיך אויסגעמישט דערין א ביצה שנולדה ביום טוב.

Speaker 2: איין מינוט. ווייל די ריזען איז, אזוי ווי רש"י זאגט, וואס דארפסטו מתיר זיין היינט? ווארט אויף מארגן, וועסטו עסן מארגן.

Speaker 1: יא.

הלכה כ (המשך) — ביצים גמורות שנמצאו בתרנגולת שנשחטה ביום טוב

יעצט גייען מיר זען נאך איין אופן וואס ס'איז יא מותר צו עסן די ביצה אין יום טוב. אן אינטערעסאנטע הלכה.

אבער השוחט תרנגולת ביום טוב, איינער שעכט א תרנגולת ביום טוב, **ומצא בה ביצים גמורות,** ער טרעפט געענדיגטע ביצים אין די תרנגולת, וואלסטו גוזאגט אז ס'האט זיך געענדיגט נעכטן, ס'איז די זעלבע פראבלעם, ס'איז דאך אנגעגרייט בערב יום טוב. אבער **הרי אלו מותרות.**

פארוואס? **לפי שאין זה דבר מצוי תמיד,** דאס איז נישט אזא דבר מצוי אז מ'זאל עסן ביצים דורך נישט די געהעריגע וועג אז די ביצים ווערן געבוירן, נאר דורך טרעפן. ס'איז נישט קיין דבר מצוי. **ודבר שאינו מצוי אלא קרי הוא, אלא נולד ונעשה במקרה, לא גזרו בו.** אויף א זאך וואס געשעט זעלטן האבן די חכמים נישט גוזר געווען.

דיון: דער נאטור פון גזירות חכמים — קאנקרעט אדער אבסטראקט?

Speaker 2: ניין, דער איסור איז אויף א דבר מצוי.

Speaker 1: יא, דו מיינסט אויף דעם האט מען בכלל נישט געמאכט די איסור. די איסור האט זיך שוין אנגעהויבן. די איסור איז אויף א ביצה שנולדה, נישט אויף עפעס א נייע היכי תמצא צו פארטרעפן א ביצה.

פשט איז, איך מיין אז מ'דארף לערנען די לומדות אין דעם, אז דער איסור פון די חכמים איז נישט אויף די הגדרה מופשטת פון א דבר שהוכן מערב יום טוב. דאס איז די ריזען פארוואס זיי האבן גע'אסר'ט א קאנקריט זאך. אבער אויב דו האסט אן אנדערע פאל, וואס הייסט **דבר שאינו מצוי לא גזרו**? ס'איז א פשוט'ע זאך. די חכמים וואס זענען ערגעץ וואו געזעצן און געמאכט א גזירה, האבן זיי גענומען די אלע ביצים וואס ווערן געבוירן. ער זאגט, הרי אלו אסורים. אבער די ביצה וואס מ'האט געטראפן האבן זיי נישט געזאגט.

פארוואס האבן זיי נישט געזאגט? ווייל ס'מאכט זיך נישט, ס'איז נישט נוגע, ס'פעלט נישט אויס צו מאכן גזירות אויף זעלטענע זאכן.

אבער פון דא לערן איך מיין שיטה, ס'שטימט מיט מיין שיטה, אז די גזירות פון די חכמים זענען אויף קאנקריטע זאכן, נישט אויף הפשטות, נישט אויף כללים. פארשטייסט?

איך וויל טענה'ן, אויב איינער פון די שומעי השיעור וויל זיך דינגען מיט מיר, איך האב זייער אסאך ראיות פון די רמב"ם אויף מיין וועג פון טראכטן אין דעם. אבער אויב איינער וויל זיך דינגען, זאל ער זיך דינגען און שרייבן אז ס'איז שטותים און ברענגען ראיות. אבער אן א ראיה קאונט עס נישט.

Speaker 2: שיקן א פעקס, אויב ער האט נישט קיין וואטסעפפ קען ער שיקן א פעקס.

Speaker 1: וואו וויל ער שיקן די פעקס?

Speaker 2: איך ווייס נישט, איינער פון די יוני שובע, איך ווייס נישט.

הלכה כא — יום טוב שני של גלויות

זאגט דער רמב"ם ווייטער. יעצט גייט דער רמב"ם אריין אין די הלכות. עד כאן, ס'איז זייער אינטערעסאנט, זייער א לאנגע פרק, ווייל ער וויל זאגן אלע כללים פון יום טוב אין איין פרק לכאורה, דאס איז די ריזען פארוואס ס'איז אזוי לאנג.

ביז יעצט האבן מיר געלערנט וואס מ'טאר נישט טון אלס יום טוב. יעצט גייען מיר לערנען ווען איז בעצם יום טוב.

פריער האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'איז דא זעקס טעג וואס הייסט יום טוב.

Speaker 2: יא, ער האט געזאגט זעקס טעג.

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, יעצט גיי איך זאגן א סיקרעט אז עכט איז דא צוועלף טעג?

Speaker 2: יא, ס'איז נישט קיין סיקרעט, ווייל יעדער איד וואס וואוינט אין חוץ לארץ ווייסט דערפון.

Speaker 1: פארדעם וואס דער רמב"ם הייבט אן מיט טוט עס, ער איז נאר מסביר פארוואס.

דברי הרמב"ם — יום טוב שני: מנהג, מדברי סופרים, ונתחדש בגלות

זאגט דער רמב"ם, **"וזה שאנו עושים בחוץ לארץ כל יום טוב מאלו שני ימים"** — דער רמב"ם האט געשריבן משנה תורה, האט ער נאך געוואוינט אין חוץ לארץ, ער האט געוואוינט אין...

Speaker 2: א קורצע וויזיט.

Speaker 1: ער זאגט, **"וזה שאנו עושים בחוץ לארץ כל יום טוב מאלו"**, די אלע ימים טובים וואס מ'האט פריער אויסגערעכנט, טוען אונז **"שני ימים"**, ס'טייטש צוויי ערשטע טעג פסח, צוויי ערשטע טעג שבועות, און אזוי ווייטער.

זאגט דער רמב"ם, וואס איז דאס? **"מנהג הוא"**, דאס איז א מנהג. **"ויום טוב שני", דאס ווערט גערופן יום טוב שני, "מדברי סופרים הוא"**. ס'איז אינטערעסאנט אז ער זאגט דאס ווארט מנהג, און נאכדעם זאגט ער מדברי סופרים. **"והוא מדברים שנתחדשו בגלות"** — דאס זענען פון די זאכן וואס זענען נתחדש געווארן ווען די אידן זענען געגאנגען אין גלות.

דאס מיינט אז ווען די אידן זענען געווען אין ירושלים און אין ארץ ישראל איז נישט געווען צוויי טעג יום טוב. איינמאל מ'איז געגאנגען אין גלות, האט זיך אנגעהויבן די מנהג.

דיון: מנהג און מדברי סופרים — א סתירה?

איך טראכט אז ס'קען זיין אז מנהג מיינט ער היינט וואס אונז טוען, ווייל אונז ווייסן שוין יא די קביעות החודש, אבער יום טוב שני די ארגינעלע איז מדרבנן, ווייל ס'איז געווען א ספק. פאר ס'איז געווען דער לוח איז עס געווען א ספק, איז עס געווען א דברי סופרים. יעצט האט שוין נישט דער תוקף פון דברי סופרים, נאר ס'האט א תוקף פון מנהג?

איך ווייס נישט, ווייל להלכה איז נישטא קיין חילוק צווישן תוקף און חומרות צווישן מנהג און דברי סופרים.

Speaker 2: יא, ער איז מסביר דאס. ער גייט עס מער מסביר, ער צייכנט צו אז קידוש החודש איז בעססער למדות, אבער אזוי פארשטייט מיינט איך האב מיר געקענט דא טיילן, ווייל ס'איז דאך א סתירה.

Speaker 1: יא, מנהג און דברי סופרים איז נישט די זעלבע זאך. ס'איז א מנהג צו טון ווייטער דברי סופרים.

בני ארץ ישראל עושין רק יום אחד

זאגט דער רמב"ם, פאר די סיבה, ווייל ס'האט צו טון מיט גלות, **"אין עושין בני ארץ ישראל שני ימים"**. בני ארץ ישראל האבן קיינמאל נישט באקומען דעם מנהג, און זיי טוען נישט שני ימים. נאר ווען? מיט ראש השנה. **"בלבד ראש השנה"**, וואס דער רמב"ם האט אים שוין געזאגט אז ראש השנה הייסט אזוי ווי איין טאג,

Speaker 2: ניין, ווייל ער האט נישט אויסגערעכנט אין די זעקסטע הלכות.

Speaker 1: ניין, דאס אלע יום טוב וואלט ער גערעכט דא זעצט. ער האט יא שוין געדערמאנט אין הלכות שבת, אויב איך געדענק, איז שוין געווען דערמאנט.

Speaker 2: אה, נישט אין הלכות שבת, נאר אין הלכות עירובין, לגבי די ווען מ'מאכט אן עירוב תחומין פאר מספק, האבן מיר עס דערמאנט דארטן חילוק, אבער נאכנישט מבזק זיין די יסוד יסוד שטייט דא. נישט דא, נאר קידוש חודש איז אמת.

הפניה להלכות קידוש החודש

זאגט דער רמב"ם, די פארשטיין די ענין פארוואס מ'האט געדארפט מאכן צוויי טעג יום טוב, מיט וואס ראש השנה איז אנדערש ווי אנדערע ימים טובים, דאס איז די אריכות אין הלכות קידוש החודש. הלכות קידוש החודש מספר זה, אין ספר זמנים, סוף ספר זמנים, איז דא הלכות קידוש החודש. די שווערע הלכות וואס ר' יצחק האט מיר יעצט שוין מסביר געווען...

Speaker 2: ניין, די שווערע הלכות איז די המשך. דאס איז נאר די הלכות פון די ערשטע פרק אדער צווייטע פרק.

Speaker 1: דארטן וועל איך מבאר זיין עיקר מנהג זה, דער מנהג פון צולייגן נאך א טאג יום טוב. און דארטן האב איך אויך מסביר, מאיזה טעם פארוואס ראש השנה איז טאקע אנדערש? מאיזה טעם עושין ראש השנה, פארוואס איז ראש השנה אנדערש? אז ראש השנה מאכט מען יא שני ימים בכל מקום אויך אין ארץ ישראל.

עיקר מיין איך מיין די ריזען, די שורש, אזוי ווי עיקר מלשון שורש, די ריזען פארוואס ווי קומט עס, און פארוואס יום טוב ראש השנה איז אנדערש.

אקעי, סאו מ'וועט ווארטן אויף דארט.

דיון: מנהג, מדברי סופרים, ונתחדשו בגלות — דריי הגדרות

ס'איז דא דריי הגדרות: מנהג, מדברי סופרים און שנתחדשו בגלות. איך מיין אז די נתחדשו בגלות קומט בעיקר צו זאגן דא אז ס'איז א גלות זאך. על כל פנים, ס'איז נישט אמת די גדולה אין גלות, אז די פון די ארץ ישראל. ארץ ישראל וואס מען דארף לערנען אין הלכות קידוש החודש. צו ס'איז דא א דין ארץ ישראל אדער נישט, אבער די מחלוקת השי"ת איז שוין, איך געדענק נישט וואס דער רמב"ם'ס שיטה איז.

אקעי, יא.

דיגרעסיע: צוויי טעג יום טוב — א זכר לגלות

סאו יעדן טאג צוויי טאג יום טוב דארף א איד זיך דערמאנען. יעצט זענען מיר דאך אין די ימי בין המצרים, און וויינט מען אויף די גלות. אבער אויך איז די צוויי טאג יום טוב באוויינט מען, ס'איז דברים שבגלות.

Speaker 2: איז דאך דא צוויי טאג יום טוב? נישט אזוי געפערליך ביי צוויי טאג יום טוב. מ'דערמאנט זיך אז מ'איז אין גלות.

Speaker 1: אונזער זיידע דער עטרת יהושע האט געוואלט ארויפגיין אין ארץ ישראל, אבער ער האט געזאגט אז ער איז נישט גרייט מוותר צו זיין אויף קדושת יום טוב.

Speaker 2: אפשר דאס איז פון די מעדים טובים, וואס דאס איז די ערשטע חפשופר'ס דרכות.

הלכה כב — חומרת יום טוב שני

זאגט דער רמב"ם, יום טוב שני, דער יום טוב שני, **אפילו שבדברי סופרים**, הגם ס'איז נאר א בגדר מנהג אדער בגדר דרבנן, זאלסטו נישט טראכטן אז מ'איז מער מקיל? איך ווייס אז א מענטש וואלט געקענט טראכטן אז ספיקא דרבנן איז מען אייביג מקיל אז ס'איז דא פארשידענע קולות? ניין, **חס וואס איז אסור בראשון, אסור בשני**. דער וועג וויאזוי מ'האט אוועקגעשטעלט די תקנה איז, אז וואלט עפעס איז אסור אין יום טוב ראשון, איז אסור ביום טוב שני. נאר קליינע חילוקים ווי דער רמב"ם גייט נאך אביסל אויסרעכענען. איך וועל שוין זאגן, לענין מת, איינס און א האלב חילוקים, צוויי חילוקים, מ'וועט שוין זען.

עונש על חילול יום טוב שני

וכל המכלל יום טוב שני, איינער וואס איז יא מכלל יום טוב שני, **אפילו של ראש השנה**, אפילו יום טוב שני של ראש השנה, וואס איז א גדר לעצמו, אזוי ווי ער האט שוין געזאגט, איז ער מכלל סיי וועלכע וועג. **בין בדבר שהוא משום שבות**, נאר א שבות, וועט ער טראכטן אז ס'איז צוויי דרבנן'ס, **אדער בין מלאכה**, א געהעריגע מלאכה, **אדער שיצא חוץ לתחום**, מ'האט געטון די איסור דרבנן, אדער די לאו, די אורייתא פון ארויסגיין חוץ לתחום.

דעמאלטס? דער רמב"ם האט אים שוין געזאגט אז יום טוב איז עתיד תחום.

Speaker 2: יא. אין הלכות תחומין, אין הלכות עירוב, איז געשטאנען בפירוש גאנצע הלכות פון תחומין פון יום טוב. אבער דא ווען ער האט אויסגעלייגט... איך ווייס נישט צו מ'דארף זאגן, ניין, ער האט געזאגט, אבער איך מיין אז ער איז שוין געשטאנען אין הלכות עירוב בפירוש.

Speaker 1: ביי שיצא בחוץ לתחום, מכין אותו מכת מרדת. אויב ער איז יום מחלל יום טוב, איז ער מכין אותו מכת מרדת. אדער, ס'איז דא צוויי אפשענס וואס מ'קען אים טון שטראפן, אדער אין מכת מרדת. **אוי מנדין אותו אם לא יהיו מן התלמידים,** אויב ער איז נישט פון די תלמידי בית המדרש.

אונז האבן געלערנט אין הלכות תלמוד תורה דאכט זיך, אז א תלמיד חכם דארף מען מער אכטונג געבן אז מ'זאל נישט סתם אזוי געבן נידן פאר א תלמיד חכם, ווייל ס'איז א ענין פון כבוד. ענדערש נעמען מיר אריין אין א קליינע שטיבל ווי קיינער זעט, נישט געבן גוטע פעטש, און אינדרויסן זאל מען אים געהעריג מכבד זיין. אינטערעסאנט.

און דאס איז פון די מקומות שמן הדין על כבוד הרב, וואס מ'האט געלערנט אז נידוי קומט אלעמאל, איינער מזלזל אין די סמכות פון די חכמים קומט אים א נידוי. ער איז מזלזל אין יום טוב שני, איז ער זיך מזלזל אין די חכמים אדער די מנהג וואס האט עס געמאכט, קומט אים אין מלקות. אבער אויב ער איז א תלמיד, דעמאלטס קומט ער נישט א נידוי און מ'גיט אים אין מלקות אינסטעד.

דיון: תלמיד חכם — נידוי אדער מכת מרדות?

אינטערעסאנט, א תלמיד חכם כאפט מער פעך. מ'דארף וויסן וואס איז ערגער, א נידוי אדער א גוטע פעטש.

Speaker 2: די רוחניות איז ערגער, א תלמיד חכם נעמט מען א נידי אדער א גוטע פעטש. נידי איז ערגער. אבער זיכער נישט שלאגן ברבים. שלאגן ברבים איז לכאורה אזוי.

Speaker 1: אבער לאמיר פארשטיין זייער אינטערעסאנט. ס'קומט אויס אז דער רמב"ם האט פארדרייט עס. דאס הייסט, אין דארט, אויב איך האב געטערענק ריכטיג, האט מען עס געלערנט אז מען באקומט א נדהי, א תלמיד חכם באקומט א כלא, און ער באקומט נישט קיין נדהי. יעצט, דער רמב"ם גייט אבער פארקערט, ווייל דער רמב"ם גייט...

הלכות יום טוב פרק א — סיום: מכת מרדות, מת ביום טוב שני, שתי קדושות, ושבת הסמוכה ליום טוב

הלכה ז (המשך) — מכת מרדות vs. נידוי פאר א תלמיד חכם

Speaker 1:

אינטערעסאנט, א תלמיד חכם כאפט מער פעטש. מ'דארף וויסן וואס איז ערגער, א נידוי אדער גוטע פעטש. איך וויל נאר אז א תלמיד חכם נעמט מען א נידוי אדער א גוטע פעטש. נידוי איז ערגער. ס'איז דאך אבער זיכער נישט שלאגן ברבים. שלאגן ברבים איז לכאורה אזוי ווי נידוי. לאמיר עס טון מיט צינען.

Speaker 2:

רייט, אבער לאמיר פארשטיין זייער אינטערעסאנט. ס'קומט אויס אז דער רמב"ם האט פארדרייט עפעס. דאס הייסט, אין דארט, אויב איך האב געטערענק ריכטיג, האבן מיר געלערנט אז מ'באקומט א נידוי. א תלמיד חכם באקומט א כלא, און דאס באקומט נישט קיין נידוי. רייט? דער רמב"ם גייט אבער פארקערט, ווייל דער רמב"ם גייט דאך מיט זיין כלל אז יעדע דרבנן קומט דאך מכת מרדות, סאו הייבט ער אן מיט די חיוב מלקות. נאכדעם זאגט ער, אבער אז דער חכם האט א כלא אז ער באקומט נישט קיין נדוי מלקות, נאר נדוי. ער לייגט אראפ די הלכה פארקערט, ווייל ער גייט זייער שטארק מיט זיין כלל אז יעדע דרבנן קומט מכת מרדות. און דעמאלטס איז אים שווער, פארוואס ווערט נישט יעדער באקומען מכת מרדות? ווי קומט אריין א נדוי? ס'קומט אויס אז ס'מאכט עס אריין אז ס'איז א כלא פאר די חכמים.

דיון: נידוי — פאר ווער איז עס?

Speaker 1:

מ'דארף וויסן ווער באקומט נדוי. ס'קען עפעס זיין אזוי ווי אז נידי איז נאר פאר געוויסע מענטשן, ווייל איינער וואס איז זייער א גרויסע אמרות, האט ער נישט אנגעהויבן דער נידי.

Speaker 2:

ניין, ניין, נישט אמת. נידי, ווייטער דארף מען אים געבן פעטש.

Speaker 1:

פארוואס זאגסטו?

Speaker 2:

הלכות נידי איז זייער אן ערנסטע זאך. ס'איז נאר איינער וואס איז טאקע פארט פון די פראגראם. יעדער איינער וואס קומט נישט אין בית המדרש, און ער ווייסט אים דאך נישט צו ער איז מחלל יום טוב שני. מ'רעדט דאך פון... מ'גייט אים אריינלאזן אין בית המדרש.

ער הייבט אן אן אינטערעסאנטע לשון. ער הייבט אן... זיי וואלטן געדארפט אנברייינגען מנדן. רוב מענטשן זענען נישט מיט די תלמידים. זיי זאגן מנדן אותו, פאר אלע חכמים זאלן מיר געבן מכת מרדות. זיי זאגן נישט אזוי, ווייל אלע די רמב"ן האט געקומען פארענטפערן. דאס איז מיר שווער געווען, און פאר דעם האב איך געקענט עס פארענטפערן. ס'איז טאקע, איך מיין אז דער רמב"ן האט געטוישט וועגן דעם, באט מ'קען...

דיון: מכת מרדות אויף יום טוב

Speaker 1:

מען דארף וויסן ווען מען געבט אים די מכת מרדת, ווייל שבת אליין טאר מען נישט געבן קיין...

Speaker 2:

ניין, יום טוב נישט. מען געבט אים מארגן.

Speaker 1:

מארגן. און נידי קען מען יא טון היינט.

Speaker 2:

כשם של ראשון, נאך א זאך וואס מען טאר נישט. כשם של ראשון, עשו בהספד ותעמות.

Speaker 1:

ניין, ס'קען זיין. איך טראכט, אפשר וועגן דעם... איך ווייס נישט. קען זיין אז מכת מרדת מעג מען יא געבן יום טוב, און אפשר נאר מרדת וואס איז א דורך עונש.

Speaker 2:

יא, מען קען עס זאגן.

Speaker 1:

טו מיר א טובה. פאר דעם איז די מלחמה צו געבן פעטש יום טוב. אבער די גאנצע פוינט פון מכת מרדת איז נישט אז מען וויל האלטן... ווייל ס'איז דאך אן ענין אז מ'זאל קויפן זיין. ווערט דאס געזאגט?

Speaker 2:

דו האלטסט אין דעם זאגן, ס'איז נישט ריכטיג. מלקות מרדות איז אן עונש. אזוי ווי דער רמב"ם, אזוי ווי מלקות דאורייתא, ס'איז דא אויף די רבנים באקומט מען מלקות מרדות. דאס איז אן.

Speaker 1:

אה, גוט. ס'האט זיך דא אויסגעמערקט, יא?

Speaker 2:

מאך אן דא.

הלכה ח — כשם שראשון כך שני: הספד, תענית, ושמחה

Speaker 2:

זאגט דער רמב"ם, ווייטער, נאך אן ענין וואס איז אין יום טוב שני, זאגט ער, **כשם שריתין,** ווייל ס'איז נאך נישט געזאגט די הלכה. ער האט נאכנישט געזאגט די הלכה, ער זאגט אונז דאך, ער איז **אסור בספד אדער בהספד**

ותענות. **יום טוב ראשון איז אסור בהספד ותענות. וחייב בשמחה** איז ביי א מצוה פון שמחה. **כך השני**, איך יום טוב שני שלגלו האט אויך די זעלבע חיוב פון איסור השפד תענות און חיוב שמחה.

חידוש: גלייך לחיוב, נישט נאר לשלילה

Speaker 2:

ניין. דו זאלסט נישט מיינען אז יום טוב שני איז נאר די זעלבע אז מ'באקומט פעטש און מ'טוט עס נישט. ס'איז אויך די זעלבע לחיוב, ווייל מ'זאל זיך פרייען פונקט אזוי פון יום טוב שני ווי יום טוב. **ואין בנין הפרש** איז נישט דא קיין חילוק צווישן יום טוב שני און יום טוב ראשון, **אלא...** ס'טייטש למעשה, ס'טייטש ס'איז א גרויסע חילוק צווישן דאורייתא דרבנן, אבער אויף למעשה להנהגה, **אלא איז געווען א מת בעלבד**. מיט א מת פירט מען זיך אנדערש יום טוב ראשון און יום טוב שני. ס'איז פאר לעבעדיגע מענטשן מאכט נישט אויס צו ס'איז א דאורייתא דרבנן, פאר טויטע מענטשן מאכט עס יא אויס.

לענין מת

Speaker 2:

למדות, זאגט ער אזוי, **א מת ביום טוב ראשון**, איינער וואס איז געשטארבן ביום טוב ראשון, **יתעסקו בקבורתו הגוים**, נאר גוים זאלן זיך מסתר זיין מיט די קבורה. אידן טארן זיך נישט מטפל זיין מיט א מת. **אבער ביום טוב שני איז יא יתעסקין בו ישראל**. ביום טוב שני מעגן יא, אויף דעם האט מען מקיל געווען משום כבוד המת אז מען מעג יא זיך מתעסק זיין מיט דעם.

און מסביר דאס, **ועושה ענו כל צרכיו**, ס'טייטש מען מעג טון מלאכות, נישט סתם מוקצה אדער איך ווייס נישט וואס טרחה. מען מעג טון, **כגון עשית המטה**, מען מעג מאכן א בעט, **אדער ניין תכריכים, אדער קציצת הבשמים**. אפשניידן בשמים אז צו ארומלייגן ארום די מת זאל גוט שמעקן, **וכל כיוצא בזה, שיום טוב שני לגבי א מת ככל הוא חשוב**. יום טוב שני האבן חכמים געזאגט אז וועגן ס'האנדלט זיך פון א מת זאל מען עס באטראכטן ווי א יום חל, **ואפילו בשני יום טובים של ראש השנה**, וואס דער צווייטער טאג איז אפשר מער חמור, ווייל מ'קוקט עס אן ווי די זעלבע ווי איין לאנגע טאג, אויך לענין מת האט מען מקיל געווען אויך לענין יום טוב שני של ראש השנה. איז דער ענין פון מת.

הלכה ט — שתי קדושות הן: נולד ומוקצה ביום טוב שני

Speaker 2:

גייען מיר לערנען נאך איין הלכה וואס האט צוטון מיט די גדר פון יום טוב שני של גלויות. זאגט דער רמב"ם אזוי: **"שני ימים טובים אלו של גלויות שתי קדושות הן"**, מ'קוקט עס אן ווי צוויי עקסטערע קדושות, צוויי עקסטערע לעוועלס, צוויי עקסטערע דרגות פון קדושה, **"ואינן כיום אחד"**. דו קוקסט עס נישט אן ווי ס'איז איין לאנגע טאג. מ'זאגט נישט אז ס'איז איין לאנגע טאג פון, לאמיר זאגן,ביידע טעג פסח ווי איין לאנגע טאג. מ'קוקט עס נישט אן אזוי.

נפקא מינה: מוקצה ונולד

Speaker 2:

למה נפקא מינה? זאגט ער אזוי: **"לפיכך דבר שהיה מוקצה ביום טוב הראשון או שנולד בראשון"**, עפעס וואס איז געווען מוקצה ביום טוב הראשון, יום טוב הראשון האט ער נישט געטראכט פון דעם עס צו עסן, אדער ס'איז געווען נולד בראשון, **"אם הכין עצמו לשני"**, אויב האט ער יא, צווייטע טאג יום טוב האט ער שוין יא געטראכט, וועגן ס'איז אריינגעקומען צווייטע טאג יום טוב האט ער שוין יא געטראכט אז ער גייט למשל נוצן די תרנגול נישט נאר פאר ביצים נאר צו שעכטן, **"הרי זה מותר"**, ווייל ווען ס'איז אריינגעקומען די נייע יום קדושה איז עס שוין נישט געווען מוקצה.

דוגמאות

Speaker 2:

ער איז מסביר, **"כיצד? ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני. חיה ועוף שניצודו בראשון"**, וואס נארמאלערהייט וואלט מען געזאגט אז ס'איז מוקצה ווייל ערב יום טוב איז עס נאכנישט געווען ניצוד, ס'איז נאכנישט געווען געפאנגען, **"יאכלו בשני. דבר המחובר לקרקע שנעקר בראשון"**, א זאך וואס איז געווען מחובר לקרקע וואס מ'האט אויסגעריסן בראשון, וואס דאס וואלט געווען אסור ווייל בראשון איז עס נאך געווען מוקצה, **"יאכל בשני"**.

הלכה י — לכחול את העין ביום טוב שני

Speaker 2:

"וכן", נאך עפעס וואס מ'מעג, **"מותר לכחול את העין ביום טוב שני"**, פיין אינטערעסאנט, ער לייגט עס גלייך צו דעם. נאך עפעס א היתר וואס מ'האט מער מקיל געווען יום טוב שני, **"לכחול את העין"**, לייגן, שמירן א משחה, שמירן קרים אויף די אויגן ביום טוב שני, **"אף על פי שאין שם חולי"**. געווענליך טאר מען נישט כוחל זיין את העין.

דיון: וואס פאר אן איסור איז כחילת העין?

Speaker 1:

איך מיין ס'איז א... אין הלכות שבת האבן מיר דאס געהאט אלס צובע? ס'איז א גדר צובע? נישט אזוי קלאר וואס ס'איז, איך געדענק ס'איז עפעס. וועלכע איסור איז לכחול את העין? ס'איז א...

Speaker 2:

נישט צובע, ס'איז דאך געווען אן איסור דאורייתא. אפשר איז עס אן ענין פון... מ'וואלט געווען אסור אלס שחיקת סממנים אפשר, אויב איך געדענק אז ס'איז א סארט רפואה, און ס'וואלט געווען אסור אלס שחיקת סממנים. **"אף על פי שאין שם חולי"**, ס'איז א היתר וואס מ'האט געמאכט אויף יום טוב שני.

חידוש: פארוואס מקיל ביום טוב שני?

Speaker 1:

אפשר איז דאס ווייל איך טראכט א תורה'לע, ווייל דאס איז א זאך וואס פעלט אויס. ס'פעלט נישט אויס יעדן טאג, אבער די צווייטע טאג פעלט שוין אויס.

Speaker 2:

אה, אזוי ווי דו האסט געזאגט לגבי שאווער.

Speaker 1:

נו נו. יא, איך האב א ראיה פון דעם. הייבט מיר שאין שם חולי.

Speaker 2:

יא, איך וואלט דאך געטראכט. אקעי.

הלכה יא — שני ימים טובים של ראש השנה: יום אחד הם, ושבת הסמוכה ליום טוב

Speaker 2:

זאגט דער רמב"ם, אבער מ'דארף וויסן די כלל אז מ'רעכנט עס צו א צווייטע גמילה, און מ'קען רעכן יעדער טאג עקסטער לגבי די איסור נולד. דאס איז די עיקר נפקא מינה.

חילוק: ראש השנה vs. שאר ימים טובים

Speaker 2:

פריער האט דער רמב"ם געזאגט אז אויך יום טוב ראש השנה, למשל לענין מת, הייסט אזוי ווי אלע אנדערע שני ימים טובים, וואס דאס איז נאר לענין וואס מ'האט פריער געלערנט. אבער לענין דאס אז ס'איז שתי קדושות, איז מדבר גרעווען שני ימים טובים של גלויות, די שני ימים טובים וואס מ'האלט נאר אין גלות. אבער שני ימים טובים של ראש השנה, וואס דער רמב"ם האט געזאגט אז מ'טוט אויך אין ארץ ישראל, איז די אנדערע **יום אחד חשובים לכל אלו הדברים**, לגבי די אלע זאכן וואס מ'האט יעצט

אויסגערעכנט לגבי נולד, נולד, איז אזוי ווי איין טאג. און אפשר די חילוק איז נאר אלול נומת בלבד.

:Speaker 1

יא.

:Speaker 2

אבל ביתו שנולד בראשון של ראש השנה. לענין, די ביתו שנולד זאל יא סורים בשנים, ווייל מ'קוקט עס אן ווי ס'איז די זעלבע טאג. ס'הייסט נישט ווי ווייל ווען ס'איז אריינגעקומען די צווייטע טאג איז עס שוין יא געווען מוכן. ווייל איין טאג, ווען ס'איז אריינגעקומען ראש השנה איז עס נישט געווען מוכן, און בײדה טעג הייסט איינס.

שבת הסמוכה ליום טוב

:Speaker 2

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **שבת איז סמיכה ליו"ט.** זאגט דער רמב"ם, שבת איז סמיכה ליו"ט, וואס איז סמיכה ליו"ט? ס'איז גלייך נאך יום טוב, **ונולדו ביצה באחד מ'הם.** ס'איז געבוירן געווארן א ביצה אדער גלייך נאך.

:Speaker 1

אה, סמיכה, ס'איז נישט קיין חלילה וועג. אקעי.

:Speaker 2

ונולדו ביצה, ס'איז געבוירן געווארן א ביצה אדער שבת ערב יום טוב, אדער יום טוב ערב שבת. **איז אסורה בשני.** אנדערש ווי צוויי טעג יום טוב. ב' ווייסט נישט אז אין עולדת ביום ראשון איז מותר בשני חוץ פון ראש השנה, אבער שבת און יום טוב נישט ווייל ס'איז צוויי אנדערע קדושות, אבער מ'האט געלערנט פריער די כלל, **שבת אינו מכל יום טוב, ויום טוב אינו מכל לשבת. אפילו אין עולדת ביום טוב שני לא תאכל בשבת השמיכה לו.** דאס הייסט, וואס זיי האפן? דער ערב דבשינא וועט אויך נישט העלפן אויף דעם.

דיון: פארוואס העלפט נישט הכנה ביום טוב שני לשבת?

:Speaker 1

אינטערעסאנט. אפשר יא?

:Speaker 2

די ווארט איז אבער די עיקר לגבי אז... דאס אז יום טוב שני איז א ספק, דאס העלפט נאר פאר נעכטן. אבער אז יום טוב אין שבת איז עס ווייטער, דער דרבנן'דיגער יום טוב קען נישט מאכן פאר שבת. ס'איז דא די זעלבע איסור פון עולד.

סיום פרק א' — כללי מלאכת יום טוב

:Speaker 1

ס'איז דא די קיין פרק א' וואס מ'לערנט די עיקר כללים פון הלכות יום טוב, און די רעסט פון הלכות יום טוב איז בעצם די פרטים פון די כללים. שטימט?

:Speaker 2

יא, זייער גוט. אין די נעקסטע פרק גייט דער רמב"ם מער מרחיב זיין אויף מוקצה און...

:Speaker 1

וועל, באופן כללי, יא, אבער איך מיין אז ס'איז דא פרקים וואס רעדן וועגן אוכל נפש מער. בקיצור, מ'דארף מפרט זיין די אלע כללים וואס מ'האט יעצט געלערנט. וואס הייסט טאקע אוכל נפש? וואס הייסט טאקע מוקצה? די אלע חילוקים. וואס איז ענליך די זעלבע ווי שבת, ווייסט מען נישט פון וועלכע שבת, אבער די אלע חילוקים פון שבת וואס מ'האט יעצט געלערנט דארף מען בעצם מסביר זיין.

:Speaker 2

ניין, דער פרק איז כללים, אבער ס'האט אויך אסאך וואס ס'גייט יא אריין אין פרטים.

:Speaker 1

איך האב נישט געזען קיין איין פרט. איך מיין, פרט וואס איז אזוי ווי א דוגמא פאר די כלל.

:Speaker 2

יא, אמת.

:Speaker 1

יא, אבער איך מיין אז דאס איז בעיסיקלי. נאכדעם איז דא אין הלכות יום טוב אויך די נושא פון עירוב תבשילין, די נושא פון שמחת יום טוב, וכו'. אין הלכות חול המועד, נאכדעם איז דא, בקיצור, נאך אזעלכע זאכן.

:Speaker 2

עד כאן הלכות פרק א' הלכות יום טוב פאר היינט איבער.